

2020

Forebygging
av frafall fra
videregående
opplæring

Rapport 7

Forord

Denne rapporten er et resultat av forvaltningsrevisjonsprosjektet om forebygging av frafall fra videregående opplæring.

Undersøkelsen er forankret i kontrollutvalgets vedtak av 27. august 2019 (sak 71) og tilhører området myndighetsutøvelse og brukertilpassede tjenester med tilstrekkelig kvalitet i *Overordnet plan for forvaltningsrevisjon 2016–2020*, som bystyret behandlet 22. juni 2016 (sak 186).

Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave for Oslo kommune. Forvaltningsrevisjon er definert slik i kommuneloven § 23-3:

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Forvaltningsrevisjon i Oslo kommune gjennomføres i henhold til gjeldende standard for forvaltningsrevisjon i kommuner og fylkeskommuner i Norge (RSK 001).

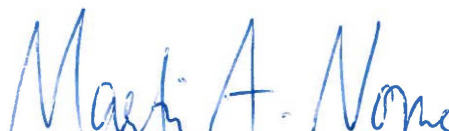
Prosjektet er gjennomført av revisjonsrådgiver Thea Berge, seniorrådgiver Siri Strandenæs Lode og seniorrådgiver Martin Austvoll Nome (prosjektleder).

Vi vil takke Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap og Utdanningsetaten med Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole for nødvendig bistand i løpet av prosjektet.

12. juni 2020

Lars Normann Mikkelsen
avdelingsdirektør

Martin Austvoll Nome
seniorrådgiver

Innhold

Hovedbudskap	5
Sammendrag	5
1. Innledning	9
1.1 Formål og problemstillinger	9
1.2 Avgrensninger	9
1.3 Revisjonskriterier	10
1.4 Metodisk tilnærming og gjennomføring	10
1.5 Rapportens oppbygging.....	10
2. Bakgrunn	12
2.1 De utvalgte utdanningsprogrammene.....	12
2.2 Utviklingsløyper	16
2.3 Strategier for økt gjennomføring i videregående opplæring	17
3. Mål og planer	19
3.1 Revisjonskriterier	19
3.2 Faktabeskrivelse	19
3.3 Kommunerevisjonens vurderinger	22
4. Identifisere elever i risikosonen	23
4.1 Revisjonskriterium	23
4.2 Faktabeskrivelse	23
4.3 Kommunerevisjonens vurderinger	26
5. Registrere fravær	27
5.1 Revisjonskriterium	27
5.2 Faktabeskrivelse	27
5.3 Kommunerevisjonens vurderinger	29
6. Etterstad videregående skoles oppfølging av elever	30
6.1 Revisjonskriterier	30
6.2 Faktabeskrivelse	30
6.3 Kommunerevisjonens vurderinger	36
7. Hellerud videregående skoles oppfølging av elever	38
7.1 Revisjonskriterier	38
7.2 Faktabeskrivelse	38
7.3 Kommunerevisjonens vurderinger	43
8. Samarbeid	45
8.1 Revisjonskriterium	45
8.2 Faktabeskrivelse	45
8.3 Kommunerevisjonens vurderinger	48
9. Tilgangsstyring	49
9.1 Revisjonskriterium	49
9.2 Faktabeskrivelse	49
9.3 Kommunerevisjonens vurderinger	51
10. Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger	52
10.1 Konklusjoner	52

10.2	Anbefalinger	53
11.	Uttalelser til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering av disse	54
11.1	Byråden for oppvekst og kunnskap	54
11.2	Utdanningsetaten.....	55
11.3	Etterstad videregående skole	56
11.4	Hellerud videregående skole	59
	Referanser	65
	Tabelloversikt	67
	Figuroversikt	67
	Vedlegg 1 Revisjonskriterier	69
	Vedlegg 2 Metode.....	78
	Vedlegg 3 Uttalelse fra byråden for oppvekst og kunnskap.....	82
	Vedlegg 4 Uttalelse fra Utdanningsetaten	85
	Vedlegg 5 Uttalelse fra Etterstad videregående skole	89
	Vedlegg 6 Uttalelse fra Hellerud videregående skole	93

Hovedbudskap

Kommunerevisjonen har undersøkt to osloskolers arbeid med å forebygge frafall fra videregående opplæring. Undersøkelsen er gjennomført ved utdanningsprogrammene service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole.

Undersøkelsen tyder på at skolene hadde egnede måltall og planer, identifiserte elever i risikozonen for frafall, la til rette for systematisk fraværsoppfølging, ga faglig tilrettelegging og oppfølging eller tilbud om dette, og samarbeidet med relevante tjenester. Samtidig tyder undersøkelsen på at begge skolene hadde forbedringspotensial på områder som kunne ha betydning for hvor godt elever med behov for tilrettelegging og oppfølging ble ivare tatt, enten av skolen selv eller i samarbeid med eksterne tjenester. Ved begge skolene var det også risiko for at tilgang til informasjon i IT-systemene OneNote og SkoleArena ikke alltid var i samsvar med tjenstlig behov.

Sammendrag

Det er et mål at flest mulig skal gjennomføre videregående opplæring. Dette er viktig, både for den enkeltes muligheter på arbeidsmarkedet og for faglig og personlig utvikling. I Oslo er andelen elever som fullfører og består videregående opplæring, lavere enn byrådets målsetting, og det er betydelig variasjon mellom skoler og utdanningsprogrammer. Årsakene til at noen avbryter videregående opplæring, er mange. De kan være skolerelaterte, for eksempel for store faglige utfordringer, og ikke-skolerelaterte, for eksempel levekårsutfordringer, psykososiale vansker eller språklige utfordringer. Skolenes arbeid for å forebygge frafall har også betydning for elevenes muligheter til å fullføre og bestå.

Kommunerevisjonen har undersøkt to videregående skolers arbeid med å forebygge frafall fra opplæringen. Undersøkelsen har hatt følgende hovedproblemstilling:

- Er osloskolenes arbeid for å bidra til reduksjon i frafallet blant elever i videregående opplæring tilfredsstillende?

Kommunerevisjonen har besvart problemstillingen ved å undersøke hvilke måltall og planer skolene har for å øke andelen som fullfører og består, om elever i risikozonen blir identifisert, om fravær blir registrert og fulgt opp, om opplæringen blir tilrettelagt, hvordan skolene samhandler med relevante tjenester, og hvilke systemer skolene har for tilgangsstyring i to utvalgte IT-systemer som er viktige for skolenes oppfølging av elever.

Revisjonskriteriene er den målestokken som legges til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger. Revisjonskriteriene i denne undersøkelsen er i hovedsak hentet fra opplæringsloven med forskrift, Utdanningsdirektoratets rundskriv *Fraværsgrense Udir-3-2016*, tildelingsbrev til Utdanningsetaten og byrådets forslag til budsjett for 2016–2019.

Rapporten bygger på undersøkelser av to utvalgte skoler og utdanningsprogrammer: service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole. I løpet av skoleåret 2018–19 sluttet 22 prosent av elevene ved service og samferdsel på Etterstad videregående skole. På studiespesialisering ved

Hellerud videregående skole sluttet 3 prosent. Undersøkelsen er i hovedsak basert på dokumentgjennomgang, intervjuer med sentrale aktører ved skolene og gjennomgang av innhold i IT-systemene SkoleArena og OneNote.

Hovedtyngden av datainnsamlingen foregikk mellom desember 2019 og februar 2020. Undersøkellesperioden har i hovedsak vært skoleåret 2018–19 og første termin i skoleåret 2019–20. Koronatiltakene våren 2020 førte til at det på enkelte punkter som er omtalt i rapporten, ikke ble samlet inn bekreftende dokumentasjon.

Sentrale vurderinger

Mål og planer

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde etablert måltall for andelen elever som skulle fullføre og bestå. Disse syntes å være satt med kjennskap til skolens elever. Måltallene var også egnet til å rette oppmerksomheten mot å oppnå bedre resultater enn relevante referansenivåer skulle tilsi. Videre hadde begge skolene planer med tiltak for å øke andelen elever som fullfører og består. Planverket besto dels av skolens strategiske plan og dels av andre planer – og inneholdt tiltak som var egnet til å styrke skolens arbeid med å bidra til at elever fullfører og består.

Identifisere elever i risikozonen

Begge skolene identifiserte elever i risikozonen for frafall. Skolene innhentet relevant informasjon fra avgivende skoler, fulgte med på elevene ved skolestart og underveis i skoleåret, og skolens personale med viktige roller i elevoppfølgingen hadde oversikt over relevante risikofaktorer for frafall. Samlet sett viser undersøkelsen at skolene hadde kjennskap til hvilke elever som kunne komme til å streve med å fullføre skoleåret.

Registrere fravær

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde lagt til rette for at elevenes fravær skulle bli registrert, men undersøkelsen viser at ikke alt fravær ble registrert fortløpende, slik det skulle.

Oppfølging av elever

Undersøkelsen viser at både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde lagt til rette for en systematisk fraværsoppfølging. Ved begge skolene var det imidlertid flere tilfeller der skolene ikke hadde sendt varsel til elever ved høyt fravær da de ifølge Utdanningsdirektoratet skulle ha gjort det.

Begge skolene hadde også lagt til rette for at elever i risikozonen for frafall skulle få faglig tilrettelegging og oppfølging, og undersøkelsen viser også at elever i risikozonen for frafall fikk, eller fikk tilbud om, slik tilrettelegging og oppfølging. Skolene hadde ulike tilretteleggingstiltak i opplæringen og egne tilpassede tilbud som syntes hensiktsmessige for flere av elevene.

Samtidig tyder undersøkelsen på at skolene hadde forbedringspotensial på områder som kunne ha betydning for hvor godt elever med behov for tilrettelegging og oppfølging ble ivaretatt. For Etterstad videregående skole gjaldt det å motivere elever til å ta imot tilbud, å gi motiverende undervisningsvurderinger, bruk av IT-systemet OneNote og å sikre at det ikke tok for lang tid før elevsaker ble løftet fra lærer til rådgiver og avdelingsleder. For Hellerud videregående skole gjaldt det å motivere elever til å ta imot tilbud og å sikre at opplæringstilbudet til elever som gikk om igjen, dekket behovene deres.

Samarbeid

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole samarbeidet med relevante tjenester om vurdering og oppfølging av elever, og som helhet levde skolene opp til revisjonskriteriet.

Undersøkelsen tyder samtidig på at det var forbedringspotensial på områder som kunne ha betydning for hvor godt elever i risikozonen ble fulgt opp, herunder at flere elever kom til eller ble henvist til eksterne tjenester senere enn de burde, og at utfordringer i elevenes liv som førte til fravær, i flere tilfeller kunne vært tatt tak i tidligere. For Etterstad videregående skole tyder undersøkelsen også på at det i samarbeidet med eksterne tjenester ikke hadde vært god nok struktur og anledning til å jobbe langsiktig og forbedre systemene. Skolen hadde imidlertid nylig iverksatt tiltak for å forbedre samarbeidet ved å etablere en egen avdeling for elevtjenester.

Tilgangsstyring

Undersøkelsen tyder på at tilgang til informasjon i OneNote og SkoleArena ved både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole stort sett var i samsvar med tjenstlig behov. Det var imidlertid elementer av god praksis for tilgangsstyring som skolene ikke fulgte, og som dermed ga risiko for at tilgang til informasjon ikke alltid var i samsvar med tjenstlig behov: Ingen av skolene hadde skriftlige rutiner som beskrev prosessene for tildeling, endring og gjennomgang av tilganger i SkoleArena og OneNote. Videre brukte ikke eller hadde ikke skolene oversikter over autoriserte tilganger som grunnlag for kontroll av faktiske tilganger. Det var heller ikke alltid en arbeidsdeling ved autorisering av en tilgang og utføring av endringen. Når det gjelder SkoleArena, stiller Kommunerevisjonen også spørsmål om skolene hadde kontroll på bruken av innlogging på vegne av andre og risikoen for uautoriserte endringer som følge av dette.

Anbefalinger

Kommunerevisjonen anbefaler Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole å vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til

- at fravær blir registrert fortløpende, og at varsler blir sendt ut i tråd med kravene
- at alle elever får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, av skolen selv og i samarbeid med eksterne tjenester

Videre anbefaler Kommunerevisjonen de to skolene å iverksette tiltak for å sikre at tilganger er i tråd med tjenstlig behov.

Kommunerevisjonen anbefaler Utdanningsetaten å vurdere behovet for tiltak etter forvaltningsrevisjonen.

Kommunerevisjonen anbefaler byråden for oppvekst og kunnskap å følge opp Utdanningsetatens forbedringsarbeid etter forvaltningsrevisjonen.

Uttalelser til rapporten

Kommunerevisjonen har mottatt uttalelser til rapporten fra byråden for oppvekst og kunnskap, Utdanningsetaten, Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole. Byråden for oppvekst og kunnskap, Utdanningsetaten og Hellerud videregående skole har varslet tiltak som er relevante for Kommunerevisjonens anbefalinger. Etterstad videregående skole har vist til tiltak som er relevante for to av anbefalingene.

Kommunerevisjonen kan ikke se at Etterstad videregående skole har varslet tiltak for å sikre at tilganger i IT-systemer er i tråd med tjenstlig behov, men Utdanningsetaten sentralt har varslet tiltak som berører skolene på dette punktet.

1. Innledning

Det er et mål at flest mulig skal gjennomføre videregående opplæring. Formell kompetanse blir stadig viktigere for den enkeltes muligheter på arbeidsmarkedet. I tillegg er videregående opplæring viktig for den enkeltes faglige og personlige utvikling (NOU 2018: 15).

Byrådet har som langsiktig resultatmål at minst 85 prosent av elevene i Osloskolen skal fullføre og bestå videregående opplæring (byrådets forslag til budsjett for 2020). Andelen elever som i 2019 fullførte og besto det undervisningsåret de hadde begynt på, var 81,2 prosent (Utdanningsetatens årsberetning for 2019). Det er betydelig variasjon i andelen elever som fullfører og består videregående opplæring, mellom skoler og utdanningsprogrammer – gjennomføringen er høyest på studieforberedende utdanningsprogrammer. Å øke andelen som fullfører og består, er byrådets viktigste mål for oppvekst- og kunnskapssektoren, og det er iverksatt flere tiltak for å redusere frafallet.

Det er flere forklaringer på hvorfor noen avbryter videregående opplæring. Grunnene til at en elev ikke gjennomfører, kan være skolerelaterte, for eksempel for store faglige utfordringer, og ikke-skolerelaterte, for eksempel levekårsutfordringer, psykososiale vansker eller språklige utfordringer. Tidligere skoleprestasjoner er den enkeltfaktoren som har størst direkte påvirkning på sannsynligheten for å gjennomføre videregående opplæring. Men hva de videregående skolene gjør, har også en betydning for elevenes mulighet til å fullføre og bestå (NOU 2018: 15). Osloskolenes bidrag til å få elever til å fullføre og bestå videregående opplæring var lavere enn landsgjennomsnittet for både studieforberedende og yrkesfaglige programmer i skoleårene 2015–16 til 2018–19 (Skoleporten).

1.1 Formål og problemstillinger

Formålet med prosjektet har vært å gi informasjon om Osloskolens arbeid med å redusere frafallet blant elever i videregående opplæring og å bidra til å sikre at skolens arbeid på dette området er tilfredsstillende.

Hovedproblemstillingen i undersøkelsen har vært:

- Er osloskolenes arbeid for å bidra til reduksjon i frafallet blant elever i videregående opplæring tilfredsstillende?

Kommunerevisjonen har besvart problemstillingen ved å undersøke hvilke måltall og planer skolene har for å øke andelen som fullfører og består, om elever i risikozonen blir identifisert, om fravær blir registrert og fulgt opp, om opplæringen blir tilrettelagt, hvordan skolene samhandler med relevante tjenester, og hvilke systemer skolene har for tilgangsstyring i to utvalgte IT-systemer som er viktige for skolenes oppfølging av elever.

1.2 Avgrensninger

Undersøkelsen er avgrenset til å gjelde arbeidet som gjøres ved utdanningsprogrammene service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole. Vi har ikke undersøkt

utdanningsadministrasjonens oppfølging av skolene eller byråden for oppvekst og kunnskaps styring av Utdanningsetaten.

I rapporten beskriver vi blant annet utvekslingen av elevinformasjon mellom de som var involvert i oppfølgingen ved skolene. Vi har ikke vurdert om taushetsplikten ble ivaretatt ved informasjonsutvekslingen. Oppmerksomheten har vært rettet mot hensiktsmessigheten for oppfølgingen.

1.3 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er den målestokken som legges til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger. Revisjonskriteriene i denne undersøkelsen er blant annet utledet fra opplæringsloven med forskrift, Utdanningsdirektoratets rundskriv *Fraværsgrense Udir-3-2016*, tildelingsbrev til Utdanningsetaten og byrådets forslag til budsjett for 2016–2019. Vi har, så langt det har passet, bygget revisjonskriteriene i denne undersøkelsen på revisjonskriteriene i Kommunerevisjonens rapport 11/2011 *Tiltak mot frafall i yrkesfag*.

Vi presenterer revisjonskriteriene ved innledningen til hvert av kapitlene 3 til 9. En samlet oversikt over revisjonskriteriene og kildene til disse er presentert i vedlegg 1.

1.4 Metodisk tilnærming og gjennomføring

Rapporten bygger på undersøkelser ved to utvalgte skoler og utdanningsprogrammer: service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole. Ved valg av skoler la vi blant annet til grunn statistikk over frafall – begge skolene hadde relativt sett høyt frafall ved de nevnte utdanningsprogrammene.

Undersøkelsen er i hovedsak basert på

- gjennomgang av dokumentasjon, blant annet skolenes planer, rutiner og ansvars- og oppgavebeskrivelser
- intervjuer med representanter fra ledelsen ved skolene, kontaktlærere, NAV-veiledere, minoritetsrådgivere og skolehelsetjenesten
- intervjuer med elevrådet eller elevrådsstyret ved skolene
- gjennomgang av innhold i IT-systemene SkoleArena, som brukes til fraværsregistrering og -oppfølging, og OneNote, som brukes til å dokumentere oppfølgingen av elevene

Undersøkelsesperioden har i hovedsak vært skoleåret 2018–19 og første termin i skoleåret 2019–20. Mesteparten av datainnsamlingen foregikk mellom desember 2019 og februar 2020. En mer utfyllende beskrivelse av de ulike elementene i metoden gir vi i vedlegg 2.

1.5 Rapportens oppbygging

Kapittel 2 inneholder bakgrunnsinformasjon om skolene, om kommunens satsing *Utviklingsløyper* og om relevante byrådssaker som er avgitt den senere tid. I kapitlene 3–9 beskriver og vurderer vi de to skolenes arbeid for å bidra til å redusere frafall, det vil si skolenes mål og planer, identifisering av elever i risikozonen for frafall, registrering og oppfølging av fravær, tilrettelegging av opplæringen, samarbeid med andre og tilgangsstyring av IT-systemene SkoleArena og OneNote. Kapittel 10 inneholder

Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger. I kapittel 11 oppsummerer og vurderer vi vesentlige momenter i uttalelsene fra byråden for oppvekst og kunnskap, Utdanningsetaten, Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole. Uttalelsene følger i sin helhet i vedlegg 3-6.

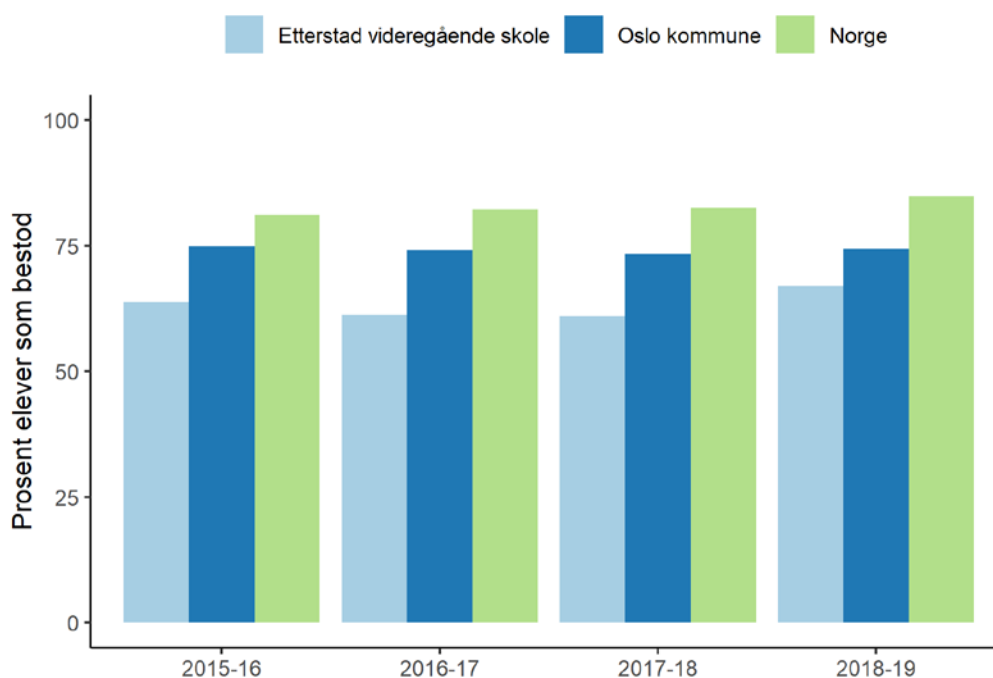
2. Bakgrunn

I dette kapittelet gir vi noe bakgrunnsinformasjon om de utvalgte utdanningsprogrammene, om tiltaket *Utviklingsløyper* og om nylig avgitte byrådssaker som er relevante for målet om at flest mulig skal gjennomføre videregående opplæring.

2.1 De utvalgte utdanningsprogrammene

I denne undersøkelsen retter vi oppmerksomheten mot de to utdanningsprogrammene service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole. I figur 1 og 2 har vi gjengitt andelen elever som fullførte og besto skoleåret ved alle yrkesfagprogrammene ved Etterstad samlet sett og ved de studieforberedende programmene ved Hellerud samlet sett.

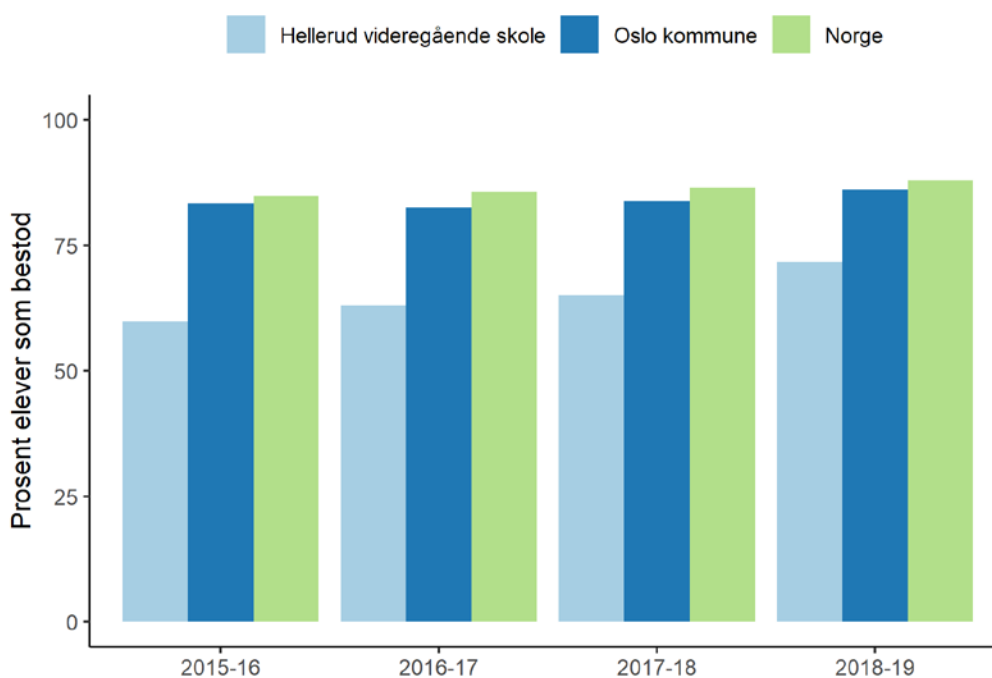
Figur 1 Yrkesfag – prosentandel elever som fullførte og besto skoleåret

Kilde: Skoleporten (<https://skoleporten.udir.no/>). Figuren viser prosentandelen elever som fullførte og besto alle fag et gitt skoleår.

Figur 1 viser at andelen elever som fullførte og besto yrkesfag ved Etterstad videregående skole, var lavere enn i Oslo kommune som helhet og nasjonalt. Fra 2015-16 til 2017-18 var det ved Etterstad videregående skole en nedgang fra 64 til 61 prosent, mens det i 2018-19 var 67 prosent som fullførte og besto skoleåret (kilde: Skoleporten).

Figur 2 Studieforbereidende – prosentandel elever som fullførte og besto skoleåret

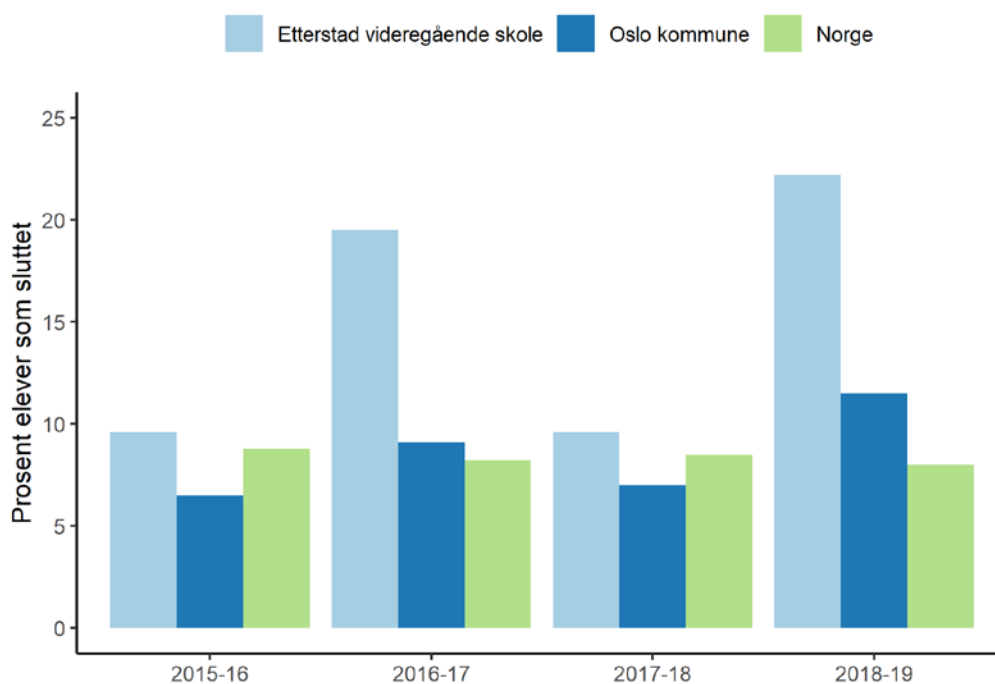

Kilde: Skoleporten (<https://skoleporten.udir.no/>). Figuren viser prosentandelen elever som fullførte og besto alle fag et gitt skoleår.

Figur 2 viser at andelen elever som fullførte og besto studieforbereidende ved Hellerud videregående skole, var lavere enn i Oslo kommune som helhet og nasjonalt. Samtidig var det fra 2015-16 til 2018-19 ved Hellerud videregående skole en oppgang fra 60 til 72 prosent elever som fullførte og besto skoleåret (kilde: Skoleporten).

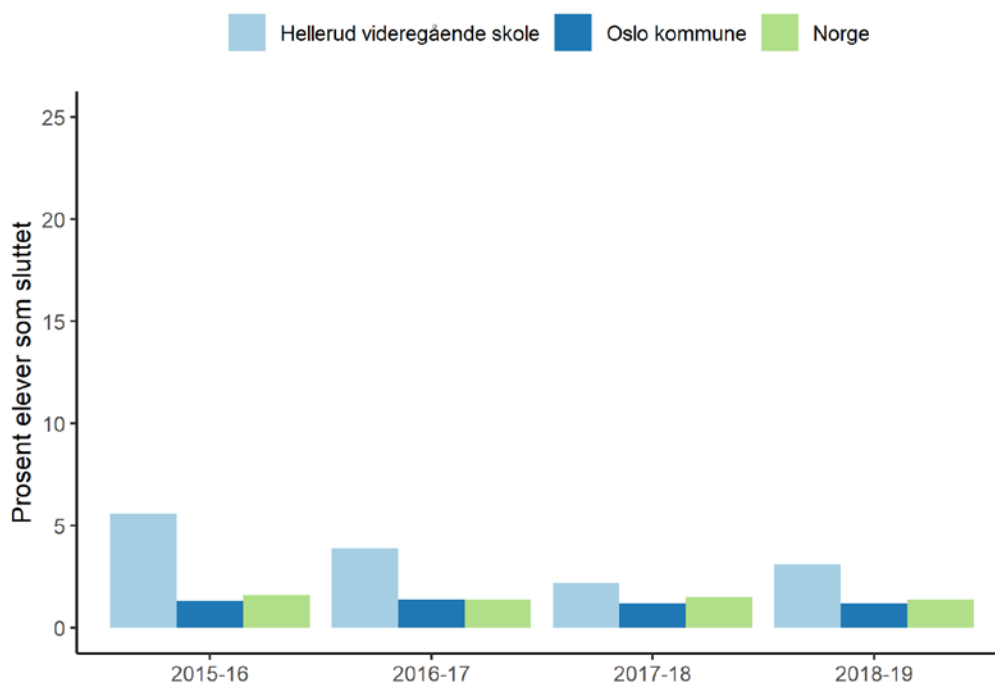
Når det gjelder frafall, det vil si elever som sluttet i løpet av skoleåret, inneholder figur 3 og 4 statistikk over de to utvalgte utdanningsprogrammene, for både skolen, Oslo kommune samlet sett og nasjonalt.

Figur 3 Service og samferdsel: prosentandelen elever som sluttet

Kilde: Skoleporten (<https://skoleporten.udir.no/>). Indikatoren viser prosentandelen av elevene som sluttet innenfor et skoleår. Sluttet i løpet av skoleåret er definert som de elevene som sluttet mellom 1. oktober og skoleslutt uten å ha begynt på et nytt utdanningsløp.

Figur 4 Studiespesialisering: prosentandelen elever som sluttet

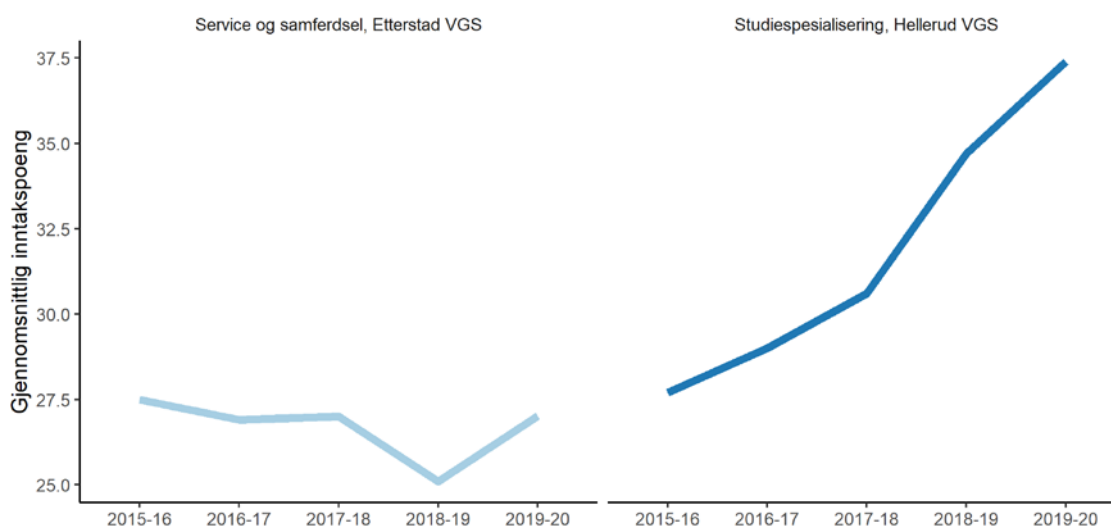
Kilde: Skoleporten (<https://skoleporten.udir.no/>). Indikatoren viser prosentandelen av elevene som sluttet innenfor et skoleår. Sluttet i løpet av skoleåret er definert som de elevene som sluttet mellom 1. oktober og skoleslutt uten å ha begynt på et nytt utdanningsløp.

Tallene i figur 3 og 4 for skoleåret 2018–19 er ifølge Skoleporten ikke direkte sammenlignbare med tidligere år på grunn av en endring i måten statistikken behandler elever med ufullstendige registreringer.

Figur 3 og 4 viser blant annet ganske ulike bilder av frafall ved de to utdanningsprogrammene, service og samferdsel på Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole. Figurene viser også at frafallet var høyere ved de to skolene enn ved det samme utdanningsprogrammet i Oslo kommune som helhet og i landet for øvrig.

Som nevnt i kapittel 1 er tidligere skoleprestasjoner den enkeltfaktoren som har størst direkte påvirkning på sannsynligheten for å gjennomføre videregående opplæring. Derfor bør frafallet ved de to utdanningsprogrammene blant annet ses i lys av grunnskolepoengene som elevene har med seg når de begynner på skolen. I figur 5 har vi gjengitt gjennomsnittet av grunnskolepoeng blant elevene som begynte på Vg1 service og samferdsel på Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole.

Figur 5 Gjennomsnittlig inntakspoeng per første inntak, Vg1

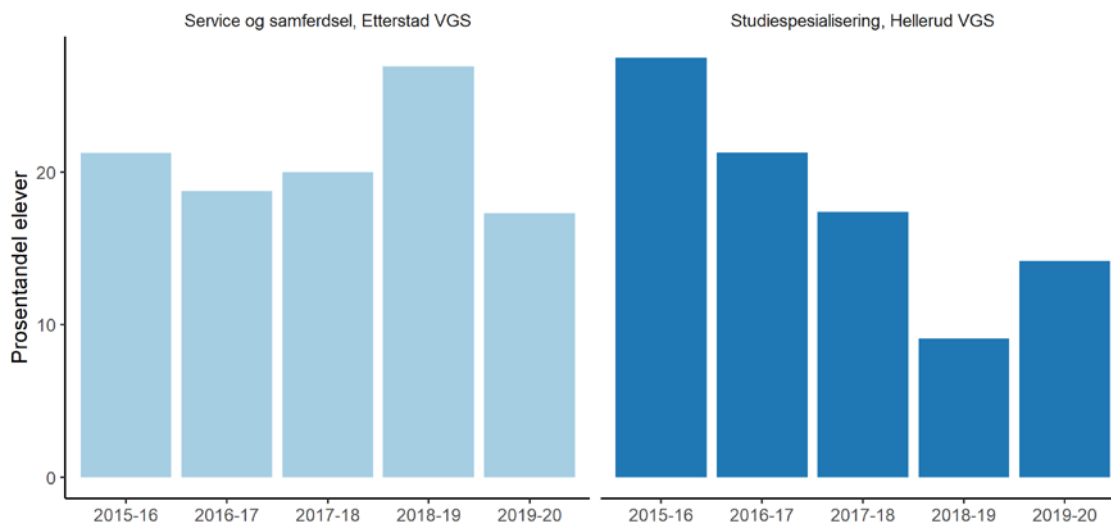

Kilde: Utdanningssetaten

For service og samferdsel på Etterstad videregående skole viser figur 5 at gjennomsnittet av grunnskolepoeng blant elevene som begynte på Vg1, var 27,5 eller lavere i hele perioden 2015–16 til 2019–20. På studiespesialisering ved Hellerud videregående skole økte gjennomsnittet av grunnskolepoeng ved inntak år for år, fra 27,7 i 2015–16 til 37,4 i 2019–20.

Elevenes rangering av utdanningsprogrammet og skolen i søknadene kan gi en indikasjon på motivasjon til å gå på skolen. I figur 6 har vi gjengitt andelen elever som ble tatt inn på Vg1 ved de to utdanningsprogrammene, og som hadde programmet og skolen som ønske nummer 5 eller lavere.

Figur 6 Andel elever tatt inn på Vg1 med utdanningsprogrammet og skolen som ønske nummer 5 eller lavere

Kilde: Utdanningsetaten

Figur 6 viser at rundt 20 prosent av elevene som ble tatt inn på Vg1 service og samferdsel ved Etterstad videregående skole, hadde det som ønske nummer 5 eller lavere. Høsten 2019 var det 17 prosent. På studiespesialisering ved Hellerud videregående skole gikk andelen i hovedsak ned i løpet av perioden, fra 28 prosent i 2015-16 til 14 prosent høsten 2019.

2.2 Utviklingsløyper

Ett av tiltakene som er iverksatt for å øke andelen elever som fullfører og består videregående opplæring, er *Utviklingsløyper*. Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole er omfattet av satsingen, i tillegg til Hersleb, Bjørnholt, Holtet, Persbråten, Stovner og Ulsrud videregående skole. De åtte videregående skolene er valgt ut på bakgrunn av at de har mange elever med lav skolemotivasjon, lave grunnskolepoeng og sosiale utfordringer. Ifølge byrådets forslag til budsjett for 2020 skal de åtte skolene gjennom *Utviklingsløyper* løftes faglig og sosialt, og i noen tilfeller også bygningsmessig. Videre skal satsingen «bidra til økt samhandling mellom skole, hjem, fritid og helsetjenester, og omfatter tettere oppfølging fra Utdanningsetaten, bydelen og politiet». Ifølge budsjettforlaget gir også satsingen mulighet for flere miljøarbeidere, økte ressurser i skolehelsetjenesten, NAV-veiledere, flere rådgivere og økt bruk av alternative læringsarenaer.

Det fremkommer i Utdanningsetatens årsberetning for 2019 at *Utviklingsløyper* er organisert som prosjekter ved hver skole, med egen prosjektleder og arbeidsgrupper for de ulike tiltakene som skolen skal gjennomføre. Utgangspunktet for prosjektene ved den enkelte skole er ståstedsanalyser hvor personalet og elever har vært involvert.

Det fremkommer videre i årsberetningen at satsingen, i tillegg til den enkelte skoles tiltak, består av flere felles tiltak, blant annet overføringsmøte i samarbeid med politiet og de 15 skolene i U22 / Trygge og varme ungdomsskoler, kursrekke for miljøarbeidere, *Sårbar ungdom* i samarbeid med Ressurssenter om vold, traumatisk stress og

selvmordsforebygging (RVTS), Delprosjekt skolevold, De nye språkløypene og Lederverksted for mellomledere.

2.3 Strategier for økt gjennomføring i videregående opplæring

Byrådet har tidligere avgitt strategiene *Yrkesveien – byrådets strategi for fag- og yrkesopplæringen i Oslo* (byrådssak 239/16, behandlet av bystyret 10. mai 2017, sak 95) og *Studieveien – byrådets strategi for de studieforbereidende utdanningsprogrammene* (byrådssak 148/18, behandlet av bystyret 19. desember 2018, sak 402).

Målet med *Yrkesveien* var at flere skulle søke seg til og gjennomføre fag- og yrkesopplæring i Oslo. Blant innsatsområdene i strategien var at

- elevene skulle møte yrkesfagene og arbeidslivet i grunnskolen
- elever og foresatte skulle få bedre kunnskap om utdanningsvalg
- elever som velger yrkesfag, skulle møte attraktive skoler med sterke fagmiljøer og relevant utstyr
- yrkesfaglærere skulle ha oppdatert kompetanse
- flere skulle få praksis- og læreplass
- alle skulle oppleve en god læretid

Målet med *Studieveien* var at elever på studieforbereidende utdanningsprogram skulle bli enda bedre forberedt til videre studier. Innsatsområdene som lå til grunn for strategien, var blant annet å

- få mer kunnskap om hvordan det går med Oslo-elevene i høyere utdanning
- gjøre elevene bedre kjent med hva som venter i høyere utdanning, og hva ulike utdanninger og yrker innebærer
- sikre relevans i fagene gjennom mer samarbeid med høyere utdanning og arbeidsliv og gi elevene mulighet til å fordype seg mer og tidligere

18. desember 2019 (sak 446) vedtok bystyret ny ressursfordelingsmodell for videregående opplæring i Oslo, jf. byrådssak 218/19 *Ny ressursfordelingsmodell for videregående skole i Oslo*. Bakgrunnen for byrådssaken var blant annet at det i byrådserklæringen til det sittende byrådet heter at finansieringsmodellen i videregående opplæring skulle evalueres, med «mål om at skolene skal få større mulighet til å følge opp elever som faller fra». Ifølge byrådssaken førte den tidligere ressursfordelingsmodellen blant annet til betydelige forskjeller i gjennomsnittlig tildeling til samme studieprogram på ulike skoler, noe som kunne medføre at skoler ikke hadde samme forutsetninger for å tilby en likeverdig opplæring. Ifølge byrådssaken vil den nye ressursfordelingsmodellen samlet sett gi bedre samsvar mellom skolenes tildelinger og faktiske kostnader, mer ressurser til skolene med de største behovene og mer forutsigbarhet.

Nyere strategier er blant annet *Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring* (byrådssak 217/19, behandlet av bystyret 29. januar 2020, sak 28).

Strategien handler om «helhetlig og forsterket innsats for de ca. 800 elevene som skal gjennomføre videregående skole med et veldig krevende utgangspunkt», grunnet mye fravær og lave grunnskolepoeng fra ungdomsskolen. Det fremkommer i strategien at innsatsområdene og utviklingsarbeidene som beskrives, skal gjennomføres i tråd med byrådets overordnede visjon for oppvekst- og kunnskapssektoren og de tre

styringsprinsippene: tidligere innsats, sosial utjevning og tillit og handlingsrom. Innsatsområdene omfatter at man skal videreutvikle og utvide tilbudene med alternative og tilrettelagte opplæringsarenaer og læringsformer, at man skal ta tak i årsakene til fravær og legge bedre til rette for elevene, at skolen og hjelpeapparatet skal arbeide traumeinformert, at man skal gi et bedre opplæringstilbud og støtte til elever med kort botid i Norge, og at man skal styrke språkopplæringen for flerspråklige elever.

I *Motivasjon for læring – byrådets strategi for økt motivasjon og læringsglede* (byrådssak 294/2019, behandlet av bystyret 29. januar 2020, sak 29) skriver byrådet blant annet at til tross for flere nasjonale initiativer og satsinger viser utviklingen de senere årene at elevenes skolemotivasjon synker, både nasjonalt og i Oslo. Målet med strategien er å sikre at skolen oppleves som motiverende og relevant for elevenes læring. Strategien tok for seg tiltak innenfor tre innsatsområder: en praktisk og variert skoledag, reduksjon av negativt stress og press og trygge relasjoner.

3. Mål og planer

3.1 Revisjonskriterier

- Skolen bør ha etablert måltall for å øke andelen elever som fullfører og består.
- Skolen bør ha en plan for å øke andelen elever som fullfører og består.

Når det gjelder kriteriet om måltall, har Kommunerevisjonen lagt til grunn 1) at skolen bør ha vurdert nivået på måltallet basert på kunnskap om egne elever, og 2) at nivået på måltallet bør være noe høyere enn et passende referansenivå, slik at oppmerksomheten rettes mot å øke andelen elever som fullfører og består. Kilder til passende referansenivå kan for eksempel være skolens tidligere resultater eller kunnskap om elevenes forutsetninger.

Når det gjelder kriteriet om plan, er det ikke noe krav at skolens plan skal være samlet i ett dokument. Kommunerevisjonen har snarere lagt til grunn at de av skolens dokumenter som til sammen utgjør skolens planer, bør inneholde konkrete og relevante tiltak for å øke andelen elever som fullfører og består.

3.2 Faktabeskrivelse

3.2.1 Måltall ved de to skolene

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde måltall for andelen elever som skulle fullføre og bestå. Det var satt egne måltall for hvert utdanningsprogram ved de to skolene, inkludert de to programmene vi har undersøkt – service og samferdsel og studiespesialisering. Måltallene var i tillegg satt for hvert enkelt trinn. Ifølge ledere ved de to skolene ble måltallene satt basert på kunnskap om skolens elever. Tabell 1 og 2 inneholder måltallene for inneværende og forrige skoleår for de undersøkte utdanningsprogrammene.

Tabell 1 Etterstad videregående skole: måltall for å fullføre og bestå, service og samferdsel

	2018–19		2019–20	
	Vg1	Vg2	Vg1	Vg2
Måltall	70,0 %	85,0 %	59,8 %	68,9 %
Referansenivå	65,4 %	69,5 %	58,8 %	68,1 %

Note: Referansenivået for 2018–19 er forrige skoleårs resultat, altså 2017–18. Tallene skiller seg noe fra tallet presentert i figur 1 i kapittel 2, fordi de er beregnet på et noe annet grunnlag og tidspunkt enn tallene i Skoleporten, samt per trinn for ett utdanningsprogram. Referansenivået for 2019–20 er statistisk forventet resultat etter ny modell. Kildene for opplysningene er Etterstad videregående skole og utdanningsadministrasjonen.

Tabell 2 Hellerud videregående skole: måltall for å fullføre og bestå, studiespesialisering

	2018-19			2019-20		
	Vg1	Vg2	Vg3	Vg1	Vg2	Vg3
Måltall	85,0 %	75,0 %	80,0 %	70,4 %	71,3 %	60,5 %
Referansenivå	83,2 %	75,0 %	74,0 %	69,7 %	70,7 %	59,5 %

Note: Referansenivået for 2018-19 er forrige skoleårs resultat, altså 2017-18. Tallene skiller seg noe fra tallet presentert i figur 2 i kapittel 2, fordi de er beregnet på et noe annet grunnlag og tidspunkt enn tallene i Skoleporten, samt per trinn for ett utdanningsprogram. Referansenivået for 2019-20 er statistisk forventet resultat etter ny modell. Kilden for opplysningene er Hellerud videregående skole.

Tabell 1 og 2 viser blant annet at måltallene for hvert skoleår og nærmest for hvert trinn var satt høyere enn et referansenivå. For 2018-19 var måltallene satt likt eller høyere enn forrige skoleårs resultat. For 2019-20 var måltallene satt høyere enn statistisk forventet resultat, basert på en modell som tok utgangspunkt i elevenes grunnskolepoeng. Det var utdanningsadministrasjonen som hadde innført modellen. Modellens parametere var de nasjonale andelene elever som hadde fullført og bestått i hvert utdanningsprogram, på hvert trinn og innen de ulike intervallene med grunnskolepoeng.

For både service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole innebar den nye modellen for å beregne måltall at de ble satt lavere enn forrige skoleårs måltall. Som det gikk frem av utdanningsadministrasjonens modellbeskrivelse, var imidlertid de nye måltallene basert på data om elevene som faktisk begynte på de spesifikke utdanningsprogrammene høsten 2019. I tillegg var måltallene satt basert på at flere elever enn tidligere skulle inkluderes i nevneren for måltallet. Det gjaldt for eksempel elever i klasser med spesiell oppfølging av de som ikke hadde opplæringstilbud, eller som var i ferd med å falle ut av videregående opplæring (OT-klasser), og som hadde lav sannsynlighet for å fullføre og bestå. Måltallene var også satt slik at måloppnåelse for alle videregående skoler i Oslo ville gi et samlet resultat for sektoren på 83 prosent. Det ville i så fall bli et sterkere resultat enn året før, som var 81,2 prosent fullført og bestått.

3.2.2 Planer ved Etterstad videregående skole

Skolens planverk for å øke andelen elever som fullfører og består, besto av strategisk plan, plan for *Utviklingsløypen* og ulike skriftlige rutiner. Vi har sett planene som gjaldt både høsten 2019 og året før, men retter her oppmerksomheten mot de nyeste planene.

I skolens strategiske plan for 2019 het det at å få elever til å fullføre og bestå opplæringen og å sikre at elever har et godt læringsmiljø, hadde høyest prioritet. Skolen vurderte risikoen som høy for at en stor andel elever sto i fare for ikke å bestå skoleåret på grunn av svake norskkunnskaper. Skolen hadde definert flere tiltak som var rettet mot å redusere denne risikoen. Tiltakene inkluderte å lage en oversikt over egen praksis, lage en handlingsplan for særskilt norskopplæring og begrepsopplæring, og la enkelte lærere delta i et kompetanseutviklingsprosjekt i regi av Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo.

Skolen identifiserte også andre risikoer og tiltak som kan regnes som relevante for å øke andelen elever som fullfører og består. For eksempel vurderte skolen det som en risiko

at en del elever opplever skolemiljøet som utrygt. Skolen hadde definert risikoreducerende tiltak, inkludert å bygge opp en avdeling for elevtjenester og lage en handlingsplan for elevmedvirkning som skulle vektlegge elevgrupper som vanligvis ikke kommer til orde. I tråd med planen hadde skolen relativt nylig etablert en egen avdeling for elevtjenester. I denne avdelingen var nå alle miljøarbeiderne og rådgiverne ved skolen organisert, og i tillegg hadde avdelingslederen ansvar for å koordinere NAV-veilederen, minoritetsrådgiveren og skolehelsetjenesten. Avdelingslederen hadde hovedansvaret for at skolen arbeidet helhetlig og forebyggende med elevenes psykososiale læringsmiljø.

I skolens arbeidstidsavtale for 2019–20 var det avtalt hvordan møtetid skulle prioriteres, og møter om elevoppfølging var gitt høyeste prioritet.

Skolen hadde også en fireårsplan for *Utviklingsløypen* som gjaldt fra 2017–18 til 2020–21. Planen inneholdt tiltak knyttet til temaene undervisning, styring og ledelse og skole- og læringsmiljø. Flere av tiltakene var relevante for målet om at flere skulle fullføre og bestå, inkludert å lage flere tilpassede opplegg for elevene og å styrke systemet for å få vite om elever i risikogruppen.

Ifølge rektor hadde det i områdedirektørens oppfølging av skolen vært rettet økt oppmerksomhet mot fraværsoppfølging de siste årene. Rektor trakk i tillegg frem skolens årshjul for fraværsoppfølging som en viktig del av planverket for skolens arbeid med å forebygge frafall.

3.2.3 Planer ved Hellerud videregående skole

Skolens planverk for å øke andelen elever som fullfører og består, besto av strategisk plan, handlingsplan for et trygt, godt og inkluderende miljø, skriftlige rutiner og ulike aktivitetsplaner. Her retter vi oppmerksomheten mot planene som gjaldt da vi startet undersøkelsen høsten 2019.

I strategisk plan for 2019 beskrev skolen blant annet følgende risikoer:

- Skolen klarer ikke å fange opp elever som ikke har utbytte av undervisningen.
- Fravær.
- Undervisningen oppleves ikke som relevant for elevene.
- Elevene opplever ikke å mestre skolearbeidet.
- Skolen klarer ikke å nå foreldre slik at de kan støtte elevene i nødvendig grad.

Skolen hadde definert tiltak som skulle redusere disse risikoene. Den strategiske planen inneholdt i tillegg tiltak knyttet til matematikk- og norskopplæringen som kan regnes som relevante for å øke andelen elever som fullfører og består.

I omtalen av Etterstad videregående skole ovenfor har vi vist til at skolen nylig hadde etablert en egen avdeling for elevtjenester, i tråd med strategisk plan. Ved Hellerud videregående skole var tilsvarende funksjoner, det vil si miljøarbeidere, rådgivere, NAV-veileder, minoritetsrådgiver og skolehelsetjenesten, allerede organisert i ett elevteam, under ledelse av en egen avdelingsleder.

Handlingsplanen for et trygt, godt og inkluderende miljø for 2019 beskrev skolens planer for forebyggende arbeid og aktiviteter for å bidra til et trygt miljø. Skolen skulle blant annet ha informasjonsutveksling med nærliggende ungdomsskoler og videregående skoler for å kunne imøtekomme nye elevers behov så tidlig som mulig.

Strategisk plan refererte flere steder til *Utviklingsløypen*. Skolens planer knyttet til *Utviklingsløype*-prosjektet inkluderte flere tiltak som var relevante for at flere elever skulle fullføre og bestå, inkludert å tilby veiledning til lærere og å styrke lærernes vurderingspraksis.

Videre hadde skolen skriftlige rutiner for oppfølging av fravær, ved mistanke om rus og ved mistanke om krenkende adferd, som beskrev relevante tiltak. Ulike aktivitetsplaner viste at ansatte ved skolen skulle ha faste møter og aktiviteter gjennom skoleåret for å kartlegge og følge opp elevene.

3.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde etablert måltall for andelen elever som skulle fullføre og bestå. Det at begge skoler hadde satt måltall som var spesifikke for hvert utdanningsprogram og for hvert trinn, tyder på at måltallene var satt med kjennskap til skolens elever. Det at måltallene i tillegg var satt noe høyere enn relevante referansenivåer, gjorde at måltallene var egnet til å rette oppmerksomheten mot å oppnå bedre resultater enn referansenivåene skulle tilsi.

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde planer med tiltak for å øke andelen elever som fullfører og består. Deler av planene var i form av skolens strategiske plan, som fulgte en form der skolene identifiserte risikoer og formulerte tiltak for å redusere risikoene. Også øvrige deler av planverkene til både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole inneholdt tiltak som var egnet til å styrke skolens arbeid med å bidra til at elever fullfører og består.

4. Identifisere elever i risikozonen

4.1 Revisjonskriterium

- Skolen skal identifisere elever i risikozonen for frafall. Det innebærer blant annet å identifisere elever med svake faglige ferdigheter og elever med høyt fravær.

I dette kapitlet vurderer vi skolenes arbeid med å identifisere elever i risikozonen for frafall, både ved skolestart og underveis i skoleåret.

4.2 Faktabeskrivelse

4.2.1 Etterstad videregående skole

Ved skolestart

Ifølge rektor og avdelingsleder for service og samferdsel gikk skolen før skolestart gjennom opplysninger om elevene som skulle begynne på skolen. Skolen hadde tilgang til VIGO Skole og hentet ut informasjon om elevene derfra. Det inkluderte opplysninger om avgiverskole, grunnskolepoeng, fravær og indikatorer på at eleven hadde kort botid i Norge. Skolen hentet i tillegg inn opplysninger om hvordan elevene hadde rangert utdanningsprogrammet de var kommet inn på, og om elevene kom inn med stryk i flere fag.

I IT-systemet OneNote, som skolen brukte blant annet til å skrive notater til elevoppfølgingen, var det en oversikt med informasjon om enkeltelever som hadde fortrinnsrett. I oversikten var det lagt inn informasjon om ulike relevante forhold ved elevene.

I juni 2019 arrangerte Utdanningsetaten et felles overføringsmøte mellom de åtte videregående skolene i *Utviklingsløyper* og de viktigste avgivende ungdomsskolene. For Etterstad videregående skole var dette et første forsøk med muntlig overføring. I møtet med ungdomsskolene ble det rettet særlig oppmerksomhet mot elever med spesielle utfordringer. Rektor oppga at skolen også noen ganger ringte til aktuelle ungdomsskoler for å få informasjon om elever. Videre hadde skolen møter med enkelte elever i forkant av skolestart. Ifølge rådgiver gjaldt dette først og fremst elever med fortrinnsrett.

Skolen hadde også kontakt med aktører utenfor skolen. Mange elever ved skolen var tilknyttet barnevernet, ifølge skolen cirka en femtedel av elevene ved service og samferdsel. Rådgiver opplyste at barnevernet tok kontakt med skolen før skolestart og informerte om eventuelle behov for oppfølging. Politiet var også involvert i forbindelse med skolestart. Ifølge Utdanningsetaten ble elevlister sendt til politiet etter tredje prøveinntak i juni. Politiet hadde så møte med skolene om elever med særskilte utfordringer, som straffesaker eller annen kontakt med politiet.

Skolen hadde i forkant av skoleåret 2019–20 jobbet med «forsterket skolestart», det vil si å være tettere på elevene ved skolestart. Ifølge avdelingsleder for elevtjenesten innebar dette blant annet at kontaktlærerne hadde de fleste timene den første skoleuken. Assisterende rektor oppga at alle lærerne jobbet mye med å bli kjent med elevene.

Skolen hadde en guide til oppstartssamtale mellom kontaktlærer og elev for å skape relasjoner og trygghet i oppstarten av skoleåret og bli kjent med elevenes motivasjon og forutsetninger for å lære. Lærerne vi intervjuet, hadde gode erfaringer med disse samtalene. Vi har sett eksempel på notater fra oppstartssamtale med én elev.¹

Ifølge assisterende rektor brukte skolen lokale versjoner av kartleggingsprøver i norsk og matematikk i forbindelse med skolestart. I norsk hadde skolen satt en egen kritisk grense ved kartleggingsresultater som tilsa at eleven ville ha store vanskeligheter med å følge undervisningen. Resultatdokumentasjon fra høsten 2019 viser at på Vg1 service og samferdsel var nær halvparten av elevene under denne kritiske grensen. Norskklærerne drøftet disse resultatene med rektor.

Underveis

Elevsamtaler

Kontaktlærer skulle gjennomføre minst to forberedte elevsamtaler per år, og ifølge kontaktlærere vi snakket med, gjennomførte de samtalene. Samtalene dreide seg om trivsel, karakterer og hvordan det går med elevene faglig. Vi har sett eksempel på notater fra en midtveissamtale med én elev og kontaktlærers grunnlagsnotater for midtveissamtale med ytterligere én elev.² Alle kontaktlærerne oppga at de snakket med elevene løpende eller ved behov, for eksempel når det var en negativ utvikling i etterkant av fravær eller annet.

Trekantmøter

Trekantmøter var et sentralt møtepunkt for å identifisere elever i risikozonen underveis i skoleåret. Deltakerne i møtet var kontaktlærer, rådgiver og avdelingsleder, og møtene skulle avholdes hver 14. dag. I møtene drøftet deltakerne enkeltelever, blant annet på bakgrunn av faglige utfordringer, fravær, status for iverksatte tiltak og eventuelt behov for nye tiltak. Når det gjelder elevfravær, omtaler vi skolens registrering og oppfølging i de neste to kapitlene. I trekantmøter ble ansvaret for den konkrete oppfølgingen av elever fordelt. Vi har sett flere eksempler på dokumenterte trekantmøter.

Personalets oversikt over risikofaktorer

I intervjuer ved Etterstad videregående skole fikk vi beskrevet en rekke risikofaktorer for at elever skulle falle fra skoleløpet. Fravær var en sentral risikofaktor. I tillegg ble det blant annet vist til angst, skolevegning og rusproblematikk. Videre ble lærevansker og faglige utfordringer, herunder knyttet til engelsk- og norskferdigheter, trukket frem. Manglende motivasjon, behov for å jobbe og tjene penger i tillegg til å gå på skolen, sosiale utfordringer, problemer knyttet til bolig, adferdsutfordringer og kriminalitet var andre faktorer som kunne bidra til at elever falt fra.

---

¹ På grunn av praktiske hindre som følge av koronatiltakene våren 2020 har vi ikke lyktes med å innhente flere enn dette eksemplet.

² Ei heller her har vi lyktes med å innhente flere eksempler grunnet praktiske hindre.

4.2.2 Hellerud videregående skole

Ved skolestart

Ifølge intervjuutsagn og årshjulet for rådgivertjenesten samlet skolen rutinemessig inn opplysninger om de nye elevene ved skolestart. Det inkluderte elevenes karakterer og fravær fra ungdomstrinnet, som skolen hentet inn fra VIGO Skole.

Før skolestart i 2018 og 2019 hadde skolen overføringsmøter med ungdomsskolene de nye elevene kom fra. I disse møtene kom avgiverskolene med informasjon om enkeltelevers faglighet, fravær og annet som var relevant for videre oppfølging. Ifølge representanter fra ledelsen ved Hellerud videregående skole ringte de til de skolene som ikke deltok på møtet.

Ifølge representanter fra ledelsen gikk skolen gjennom elevlisten med politiet i forbindelse med skolestart. I årshjulet til elevteamet sto det at avdelingsleder var ansvarlig for overføringsmøter for enkeltelever, foresatte og andre instanser som hadde fulgt opp enkeltelever før skolestart. Dette gjaldt i praksis kun et fåtall elever.

Ved skolestart hadde skolen en felles tur for Vg1 med ulike lagbyggingsøvelser. Ansatte ved skolen fortalte at de brukte dette som en mulighet til å observere og danne seg et inntrykk av elevene. Kontaktlærere ved skolen fortalte at de videre ble kjent med elevene gjennom undervisningen og i friminuttene. Miljøteamet ved skolen skulle bidra til å kartlegge elevmiljøet gjennom å følge med på bevegelser i elevmiljøet, adferdsendringer, elever som var utenfor, grupperinger og lignende.

Skolens lærerhåndbok og intervjuutsagn viste at kontaktlærerne gjennomførte oppstartssamtaler med elevene i starten av året. I disse samtalene snakket kontaktlærer og elev om spørsmål knyttet til både fag og trivsel. Vi etterspurte og fikk se notater fra fem gjennomførte oppstartssamtaler.

Underveis

Elevsamtaler

Ifølge skolens lærerhåndbok skulle kontaktlærere gjennomføre minst én elevsamtale i halvåret om utviklingen i fag og trivsel. Vi har sett notater fra fem gjennomførte elevsamtaler. I lærerhåndboken sto det videre at faglærer i underveisvurderingen skal vurdere om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Kontaktlærere oppga at faglærere kom til dem hvis de hadde faglige bekymringer for en elev.

Fraværgjennomgang og firkantmøter

For å fange opp elever med høyt fravær hadde avdelingsledere, rådgivere og en miljøarbeider et ukentlig møte hvor de gikk gjennom oppdatert fraværsstatistikk for hvert trinn. Vi omtaler skolens registrering og oppfølging av fravær i de neste to kapitlene. Videre hadde avdelingsleder for det aktuelle trinnet på studiespesialisering, rådgiver, miljøarbeider og kontaktlærer faste møter om lag hver tredje uke, kalt firkantmøter. I firkantmøtene skulle de blant annet jobbe med å identifisere elever som var i fare for å avslutte opplæringen, og følge dem opp. Ifølge en avdelingsleder gikk hun i forkant av møtet gjennom fraværet til alle elevene hun hadde ansvar for, og avklarte på møtet om det var grunn til bekymring. Vi har sett flere eksempler på dokumenterte firkantmøter.

Personalets oversikt over risikofaktorer

Som beskrevet over kunne faglige utfordringer og fravær være indikatorer på at en elev kunne få problemer med å fullføre. Annen informasjon som kontaktlærere oppga at var relevant for å identifisere de som kunne komme få problemer, var dersom en elev vegret seg for å møte til vurderingssituasjoner, tidligere negative opplevelser med skole og en krevende hjemmesituasjon. Det ble også vist til risikofaktorer som feilvalg, mistrivelser, helseproblemer og rus. Flere av de ansatte vi intervjuet, sa at det tidlig i skoleåret ble synlig hvilke elever som kom til å slite med å fullføre.

4.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole identifiserte elever i risikozonen for frafall. Skolene innhentet relevant informasjon fra avgivende skoler, fulgte med på elevene ved skolestart og underveis i skoleåret, og skolenes personale med viktige roller i elevoppfølgingen hadde oversikt over relevante risikofaktorer for frafall. Samlet sett viser undersøkelsen at skolene hadde kjennskap til hvilke elever som kunne komme til å streve med å fullføre skoleåret.

5. Registrere fravær

5.1 Revisjonskriterium

- Skolen skal sikre at elevenes fravær registreres.

5.2 Faktabeskrivelse

5.2.1 Etterstad videregående skole

Etterstad videregående skole hadde et flytskjema for fraværstføring som blant annet ga informasjon om hvilke fraværskoder som skulle brukes, samt krav til dokumentasjon og informasjon om fravær teller på tiprosentregelen og tidagersregelen. I tillegg hadde skolen et årshjul for fraværsoppfølging der det fremkom at faglærere skulle føre fravær i SkoleArena så raskt som mulig og senest samme dag.

Rektor oppga at de ansatte hadde fått beskjed om at fravær skulle registreres fortløpende, og hun opplevde at det var klarere nå enn tidligere hvordan fravær skulle registreres. Avdelingsleder for service og samferdsel oppga at fravær i større grad enn tidligere ble ført løpende, fordi lærernes IKT-ferdigheter generelt var blitt bedre. En av lærerne oppga at ikke alle lærere førte fravær løpende – noen hadde en bok der de skrev ned fraværet, og sjeldnere førte det inn i det elektroniske fraværssystemet. En av lærerne opplevde også at det var stor forvirring blant lærerne med hensyn til hvordan fravær skulle føres.

Rektor oppga at skolen hadde begynt opplæring for å øke de ansattes IKT-ferdigheter, fordi enkelte hadde noen utfordringer med å gjøre om timefravær til dagsfravær.

Rektor hadde jevnlig møter med avdelingslederne der de blant annet gikk gjennom fraværet i hver klasse. Det var ifølge rektor tydelig dersom fraværet ikke var registrert løpende. For eksempel kunne hun se om en elev fikk registrert fravær de første og siste timene av en dag, men ikke midt på dagen. Da var det mer sannsynlig at læreren i timene midt på dagen ikke hadde ført fravær, enn at eleven var til stede. Når fravær ikke ble ført fortløpende, måtte avdelingsleder ta det opp med de aktuelle lærerne, og rektor oppga at hun fulgte opp at avdelingsleder gjorde dette.

Kommunerevisjonen har gjennomgått det registrerte timefraværet til 29 utvalgte elever i november 2019. Vi undersøkte tidspunktet for fraværet og tidspunktet for registrering av fraværet. De utvalgte elevene hadde til sammen 238 registrerte timefravær i november 2019. I 23 tilfeller var det notert at det forelå sykemelding eller lignende. Fordi disse kan være registrert i ettetid, har vi valgt å se bort fra disse tilfellene, slik at vi sto igjen med 215 tilfeller av fravær. Tabell 3 viser antallet dager fra elevenes fravær til det var registrert i SkoleArena.

Tabell 3 Tidspunkt for registrering av fravær, Etterstad videregående skole, november 2019

Samme dag	1-3 dager etter	4-7 dager etter	Mer enn 7 dager etter	Sum
170 (79 %)	33 (15 %)	9 (4 %)	3 (1 %)	215

Note: Opplysningene i tabellen er basert på Kommunerevisjonens gjennomgang av fraværsregistrering i SkoleArena.

Tabell 3 viser at blant de 215 fraværstilfellene var fraværet i mange tilfeller – 79 prosent – registrert den samme dagen. Videre var fraværet i 15 prosent av tilfellene registrert i løpet av de neste tre dagene. I 4 prosent av tilfellene var fravær registrert i løpet av en uke, og i enkelte tilfeller gikk det lengre tid før fraværet var registrert – mer spesifikt 15, 19 og 21 dager.

5.2.2 Hellerud videregående skole

Hellerud videregående skole hadde skriftlige rutiner for fraværsregistrering. I lærerhåndboken var det en egen del om føring av fravær. Der gikk det blant annet frem at fravær skulle registreres daglig, og hvordan fravær skulle føres dersom en elev kom et gitt antall minutter for sent. Det var en oversikt over ulike fraværskoder, inkludert en forklaring av tidagersregelen, og en beskrivelse av når de ulike fraværskodene skulle brukes, og hvorvidt de ga fagfravær. Videre var det eksempler på hvordan fravær etter samtale med rådgiver, helsesykepleier eller lignende skulle dokumenteres. I lærerhåndboken sto det også at kontaktlærer var ansvarlig for å sørge for at elevens fravær og dokumentasjon ble ført riktig og fulgt opp.

Rektor mente det var klart for lærerne når og hvordan fravær skulle registreres, og både rektor og avdelingsleder hadde inntrykk av at likt fravær ble registrert likt. Kontaktlærerne vi snakket med, bekreftet i all hovedsak dette. En kontaktlærer fortalte at det enkelte ganger var nødvendig å minne faglærere på å registrere fravær. Ifølge to kontaktlærere kontrollerte elevene at eget fravær var ført riktig i kontaktlærers tid.

Ifølge rektor gikk ledelsen gjennom det registrerte fraværet ukentlig, og det var i den sammenheng mulig å oppdage feilføringer, for eksempel indikasjoner på at ikke alle lærerne til en elev var kjent med at fravær var dokumentert. Ledelsen brukte også fellestiden til å minne lærerne på å undersøke at registrering av fravær og dokumentasjon var oppdatert.

Kommunerevisjonen har gjennomgått det registrerte timefraværet til 51 utvalgte elever i november 2019. 35 elever hadde timefravær i november 2019. I en del tilfeller var det notert at det forelå sykemelding eller lignende. Fordi disse kan være registrert i ettertid, har vi valgt å se bort fra disse tilfellene. Det innebærer at vi har undersøkt 128 tilfeller av fravær hos de 35 elevene. Tabell 4 viser antallet dager fra elevenes fravær til det var registrert i SkoleArena.

Tabell 4 Tidspunkt for registrering av fravær, Hellerud videregående skole, november 2019

Samme dag	1-3 dager etter	4-7 dager etter	Mer enn 7 dager etter	Sum
112 (88 %)	13 (10 %)	1 (1 %)	2 (2 %)	128

Note: Opplysningene i tabellen er basert på Kommunerevisjonens gjennomgang av fraværsregistrering i SkoleArena.

Tabell 4 viser at blant de 128 fraværstilfellene var fraværet i mange tilfeller – 88 prosent – registrert den samme dagen. Videre var fraværet i 10 prosent av tilfellene registrert i løpet av de neste tre dagene. I ett tilfelle var fravær registrert i løpet av en uke, og i to tilfeller gikk det lengre tid før fraværet var registrert – mer spesifikt ti dager i begge tilfeller.

5.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde lagt til rette for at elevenes fravær skulle bli registrert: Skolene hadde skriftlige rutiner for fraværsregistrering, og ledelsen fulgte opp at fravær ble registrert. Undersøkelsen viser imidlertid at ikke alt fravær ble registrert fortløpende, slik det skulle.

6. Etterstad videregående skoles oppfølging av elever

I dette kapittelet omtaler vi først generelle tiltak for et godt skolemiljø, med tanke på at slike tiltak kunne forebygge fravær. Deretter omtaler vi hva skolen gjorde for elever med mye fravær og elever med svake faglige ferdigheter.

6.1 Revisjonskriterier

- Skolen skal ha systematisk fraværsoppfølging.
- Skolen skal ha faglig tilrettelegging og oppfølging av elever i risikozonen for frafall.

6.2 Faktabeskrivelse

6.2.1 Tiltak for et godt skolemiljø

Skolen var opptatt av å skape et trygt og godt skolemiljø. Ifølge assisterende rektor var dette det viktigste for å forebygge frafall. Det var iverksatt en rekke tiltak for skolemiljøet, for eksempel daglig tilbud om skolefrokost, markeringer av ulike merkedager og utlån av spill i friminuttene. I tillegg fikk vi opplyst at skolen hadde forsterket miljøarbeidet ved å ha tre miljøarbeidere med oppgaver som mekling ved konflikter og psykososial oppfølging av elever som ikke gikk inn til timene.

Avdelingslederen for elevtjenesten oppga at skolen fra skoleåret 2019–20 hadde satset spesielt på opplegget rundt skolestart. Hun viste blant annet til det nye velkomstbrevet, som var utformet for å vise at hver enkelt elev var velkommen til skolen. Elevtjenesten tok også imot elevene på bussholdeplassen og T-banestasjonen – de ville gjøre elevene så trygge som mulig. Gjennom hele den første skoleuken hadde kontaktlærer de fleste timene. Kontaktlærerne hadde fått kurs i hvordan de kunne skape trygghet for elevene. Avdelingslederen viste også til den nye guiden til kontaktlærernes oppstartssamtale med elevene. Hun understreket betydningen av å møte elevene på en god måte og få dem til å velge å bli på Etterstad.

6.2.2 Skriftlige rutiner for fraværsoppfølging

Ifølge rektor var skolens årshjul for fraværsoppfølging et viktig grunnlag for skolens arbeid med å forebygge frafall. Årshjulet ga blant annet føringer for når elevene skulle varsles ved høyt fravær, når faglærer skulle ha en samtale med eleven, når avdelingsleder skulle involveres, og når det eventuelt skulle fattes enkeltvedtak. Årshjulet viste også tidspunkter for og fordeling av ansvar for ulike aktiviteter i fraværsoppfølgingen. Dokumentet nevnte også andre tiltak for å følge opp fravær, blant annet å kontakte foresatte, ringe eleven og henvise eleven til skolens ressursteam, der saker drøftes før en eventuell henvisning til pedagogisk-psykologisk tjeneste. Årshjulet inneholdt også andre, faste møter der personalet skulle samordne oppfølgingen av elever. Det inkluderte ukentlige møter mellom kontaktlærer og avdelingsleder, trekantmøter mellom kontaktlærer, rådgiver og avdelingsleder, og gruppelærerråd for alle lærere i en klasse.

6.2.3 Varsler ved fravær

Kommunerevisjonen har gjennomgått fraværsoppfølgingen i SkoleArena for 19 elever skoleåret 2019–20. I små fag (56–84 årstimer) burde det ifølge kommunens veiledning sendes varsel ved 5 prosent fravær, mens det i store fag (112–140 årstimer) burde sendes varsel ved 7 prosent fravær. Det var opp til skolene selv å vurdere hvor langt

over disse terskelverdiene man burde varsle. Kravet om at skolen skulle varsle når det er fare for at eleven går over fraværsgrensen, lå uansett fast.

Da vi undersøkte dette i januar 2020, var det til sammen 71 tilfeller der de 19 gjennomgatte elevene hadde et fravær over kommunens terskelverdier for små og store fag. Ved én dags fravær kan fraværsprosenten øke raskt, spesielt i små fag. Vi trekker derfor frem tilfeller der fraværet var noe mer over terskelverdiene: Av de 71 tilfellene var det 11 tilfeller der eleven hadde mer enn 7 prosent fravær i små fag, uten at det var sendt varsel.³ I fem av tilfellene var fraværsprosenten over 10. Av de 71 tilfellene var det også syv tilfeller der eleven hadde 8 prosent eller mer fravær i store fag, uten at det var sendt varsel. Også i fem av disse tilfellene var fraværsprosenten over 10.

Vi har også undersøkt 44 varsler som var sendt, for å vurdere om de var sendt tidsnok. I de tilfellene det var sendt flere varsler til en elev i det samme faget, har vi kun undersøkt det første varselet. Også her trekker vi frem tilfeller der fraværet var noe mer over terskelverdiene. 13 varsler vedrørende fravær i små fag ble sendt da fraværet var over 7 prosent. To varsler om fravær i store fag ble sendt da fraværet var 8 prosent eller høyere – i begge tilfeller var fraværet over 10 prosent.

Når det gjaldt varsler, oppga en lærer at erfaringen var at elevene ikke så på tilsendte varsler, fordi de ikke forsto betydningen av det som sto der. En annen lærer oppga at samtaler med elevene var mer virkningsfulle enn de skriftlige varslene. I kommentarer til vår gjennomgang viste skolen til enkelte tilfeller der skolen avventet med varsel og fulgte opp eleven med andre tiltak. Ifølge rektor var skolen tilbakeholden med å sende ut varsler på et tidlig tidspunkt, fordi elevene gjerne hadde sammensatte utfordringer og ville miste motet om det kom et varsel etter kort tid. Skolen viste også til at mange elever brukte tid på å skaffe dokumentasjon på fraværet de gangene det var aktuelt.

6.2.4 Tiltak for oppfølging av fravær og faglig tilrettelegging

Ifølge dokumenter og intervjuutsagn brukte skolen en rekke virkemidler for å følge opp og tilrettelegge for elever i risikozonen for frafall. I intervjuer med rektor, rådgiver og kontaktlærere fikk vi beskrevet ulike aktiviteter som var rettet mot å avdekke årsaker til fravær eller å få elever til å komme på skolen. Det inkluderte samtaler mellom kontaktlærer eller rådgiver og elev, samtaler med foresatte og praktiske grep som å bli med eleven til fastlegen, ringe og vekke eleven om morgenen, hente eleven eller møte vedkommende på T-banestasjonen. I etterkant av ferier hadde miljøarbeiderne hatt som oppgave å ringe til elever som ikke kom på skolen, eller som hadde fravær. Vi fikk opplyst at dette blant annet ble gjort etter skolestart og etter høstferien høsten 2019, og at det også ble gjort i skoleåret 2018–19.

Vg1 over to år

Skolen hadde mange elever med svake norskerferdigheter. Mange var fra konfliktområder, hadde lite skoleerfaring og kort botid. Assisterende rektor pekte på at det var utfordrende å tilrettelegge og følge opp denne elevgruppen. Skolen opprettet derfor høsten 2019 et tilbud om å ta Vg1 over to år. Dette var ikke et søkbart tilbud, skolen rekrutterte selv elever til tilbudet etter at elevene hadde begynt på skolen. Elevene som benyttet dette tilbudet, hadde fri to dager i uken, slik at de kunne jobbe ved siden av

---

³ I to tilfeller ventet skolen på dokumentasjon fra eleven.

skolen. Vi fikk opplyst at elevene på tilbudet hadde to lærere i alle fag. Det var en utfordring å rekruttere elever til tilbudet – elevene ønsket ifølge skolen helst å gjøre unna Vg1 på ett år. Avdelingslederen for service og samferdsel fortalte at flere elever hadde begynt og deretter sluttet på opplegget, med den konsekvens at elevene nå slet på skolen: Seks av ni elever som gikk over til ordinært løp, hadde strøket i de fleste fag. Per januar 2020 var det 14 elever i den aktuelle klassen, men det burde ifølge ansatte ved skolen vært flere.

Mer praktiske vurderingsformer

Ifølge avdelingsleder og rådgiver var service og samferdsel som utdanningsprogram mer teoretisk orientert enn andre yrkesfag. Tiltak for å gjøre det mer praktisk var viktig for mange elever. Et tiltak de siste årene hadde vært å ha tentamen i form av julemarked og sommermarked. Samtidig pekte avdelingslederen på at det burde vært tilpassede treningsarealer på skolen, slik at elevene kunne få trent mer på faget sitt. Ifølge henne ville flere elever bestått hvis de hadde fått mer praksis i trygge rammer på skolen.

Underveisvurdering

Rektor mente at det var mye veiledning og vurdering i yrkesfagene, men at det i teorifagene var litt for mye prøver og evalueringer – et syn som også kom frem i andre intervjuer. Rektor ønsket at elevene fikk en annen og mer motiverende type underveisvurdering. Avdelingslederen oppga at service og samferdsel hadde jobbet med fremovervurderinger i mange år, det vil si en vurderingsform der elevene får råd om hvordan de kan forbedre seg. Blant annet hadde skolen tidligere hatt et prosjekt om hva man sier til eleven når man gir tilbakemelding. Avdelingslederen trodde at de fleste lærerne ga fremovervurderinger. En av kontaktlærerne fortalte at han/hun ga tilbakemeldinger til elevene fortløpende i klasserommet.

Vi spurte også elevrådsstyret om underveisvurderingen og fikk opplyst at flere lærere kun ga karakter, uten å gi tilbakemelding om hva eleven burde gjøre for å forbedre resultatene sine. I elevundersøkelsen på Vg1 service og samferdsel høsten 2019 fikk dimensjonen «vurdering for læring» en gjennomsnittsskår på 3,6 (kilde: Skoleporten).⁴ Landsgjennomsnittet på service og samferdsel var 3,4. Skalaen gikk fra 1 til 5, der høy verdi betyr positivt resultat. Skåren for vurdering for læring var blant annet basert på spørsmål som «Forklarer lærerne hva som er målene i de ulike fagene slik at du forstår dem?» og «Snakker lærerne med deg om hva du bør gjøre for å bli bedre i fagene?».

Ulike grep for å tilrettelegge opplæringen

Ifølge elevrådet varierte det om lærerne gjorde en god jobb med å hjelpe elever som sliter i fag, men mange gjorde en god jobb. Ifølge intervjuutsagn gjorde lærerne ulike tilpasninger av opplæringen. Det inkluderte

- å tilpasse undervisningen til den største gruppen elever, som også er den svakeste
- å gi ulike oppgaver til de faglig svake og til de som er flinkere
- å gi elevene tilpassede oppgaver for å oppnå grunnlag for vurdering
- å vise skolens vurderingskriterier til elevene – hva som skal til for ulike karakterer
- å bruke tid på å snakke med hver enkelt elev

---

⁴ Svarprosent: 60,0. Det at en del elever ikke har svart, gjør det usikkert om oppfatningene som kommer til uttrykk i undersøkelsen, er representative for alle elever på programmet. Det gjelder både denne og andre henvisninger til elevundersøkelsen.

- å bruke lettlestbøker i matematikk og nettbrett der elevene kan øve på oppgaver med ulik vanskelighetsgrad
- å oppsøke elev i fengsel for å gi undervisning og oppgaver
- å tilby muntlig i stedet for skriftlig oppgaveløsning
- å tilby eleven å ta fagene over lengre tid
- å sende oppgaver hjem til elevene
- prosjektet «praksisbrev», som innebar at elever var én dag per uke på skolen og fire dager per uke i praksis

I elevundersøkelsen på Vg1 service og samferdsel høsten 2019 fikk dimensjonen «mestring» en gjennomsnittsskår på 3,8 (kilde: Skoleporten).⁵ Landsgjennomsnittet på service og samferdsel var 3,9. Skåren for mestring var blant annet basert på spørsmål som «Tenk på når du får arbeidsoppgaver på skolen som du skal gjøre på egen hånd. Hvor ofte klarer du oppgavene alene?» og «Får du lekser som du greier å gjøre på egen hånd?».

Medvirkning

Ifølge elevrådet var skolen veldig åpen for tilbakemeldinger, men skolen etterspurte sjelden innspill, annet enn på spørsmål om sosiale aktiviteter. Ifølge en lærer ble elevene involvert via samtaler med kontaktlærer og rådgiver, og de kunne for eksempel komme med ønsker om å bare følge programfag et år eller å få opplæring i bedrift. Rektor pekte på at elevmedvirkning var krevende når elevens fravær var høyt, og eleven gjentatte ganger brøt avtaler med skolen.

Gruppesammensetning og gruppestørrelse

Gruppesammensetning og gruppestørrelse ble pekt på som to faktorer av betydning for muligheten for å tilrettelegge for og følge opp elevene. Skolen hadde jobbet med gruppesammensetningen i klassene. Skolen kartla elevene og vurderte så hvilke lærere som ville kunne fungere for de ulike elevene, blant annet på bakgrunn av lærernes egenskaper og ferdigheter og elevenes eventuelle problemer. Vi fikk opplyst at skolen tok hensyn til variabler som psykisk helse, eventuelle lærevansker og adferdsproblemer, botid og alder. Avdelingslederen pekte på at klassene ved service og samferdsel var relativt små – cirka 15 elever i hver klasse. Også andre ansatte opplevde at klassestørrelsen var fin, og at rammene for å tilrettelegge for og følge opp elevene sånn sett var gode.

Rus

Skolen hadde en skriftlig rutine for tilfeller av mistanke om rusmisbruk eller omsetning av rusmidler ved skolen. Rutinen beskrev hvem som skulle involveres, og hva som skulle gjøres. Den pekte blant annet på muligheten for midlertidig, alternativ undervisning utenfor klasserommet, dersom det ble vurdert som ikke forsvarlig at eleven var med i vanlig undervisning. En av lærerne vi intervjuet, pekte på rus som en risikofaktor for frafall. Læreren oppga at kontaktlærer ved mistanke om rusbruk skulle melde fra til miljøarbeider eller avdelingsleder.

6.2.5 Informasjonsflyt

Skolen hadde opprettet en OneNote for hver av klassene på skolen, der informasjon om elevoppfølging skulle dokumenteres. I skolens retningslinje for OneNote fremkom det at

---

⁵ Svarprosent: 51,8.

formålet med dette var å sikre systematisk ansvarsfordeling og progresjon i oppfølgingen av elevene. Videre skulle klasse-OneNote-ene benyttes i trekantmøter, ressursteam, gruppelærerråd og andre samhandlingsmøter der enkeltelever ble drøftet og ansvar for tiltak bestemt. Systemet skulle også brukes til å følge opp status på vedtatte tiltak og i vurderingsarbeidet. Ifølge rektor skulle rådgiver og kontaktlærer legge inn informasjon om den enkelte elev.

Avdelingslederen oppga at møter som ble avholdt om den enkelte elev, ble dokumentert i OneNote. Blant lærerne vi intervjuet, var det litt ulike erfaringer med bruken av systemet. En lærer oppga å legge inn informasjon i OneNote hver gang det skjedde noe med en elev, og før trekantmøter. En annen lærer oppga å notere ganske mye i OneNote, i tillegg til at vedkommende hadde egne notatbøker for dokumentasjon av elevoppfølgingen. Vedkommende oppga at hun/han nok ikke fikk med alt i OneNote, men at han/hun hadde muligheten til å gjøre oppslag og gå tilbake for å se på oppfølgingen i notatbøkene sine. En tredje lærer oppga at trekantmøter ble dokumentert i OneNote, men kanskje ikke all elevoppfølging for øvrig. I våre stikkprøver i OneNote fremsto dokumentasjonen som noe stikkordsmessig og ufullstendig.

Flere av de ansatte ved skolen opplevde trekantmøtene som en viktig møtearena i oppfølgingen av enkeltelever. I trekantmøtene diskuterte rådgiver, kontaktlærer og avdelingsleder oppfølging av enkeltelever, herunder status for elevene, hva som var gjort siden sist, hva som skulle gjøres videre, samt ansvarsfordeling i oppfølgingen. Eventuelle lærevansker og fravær var aktuelle temaer i møtene. Avdelingsleder og rådgiver hadde slike møter med alle kontaktlærerne på avdelingen, og for hver kontaktlærer var det et slikt møte hver annen uke. Både avdelingsleder, rådgiver og lærere opplevde at møtene ga god oversikt over hvilke elever som trengte oppfølging. En av lærerne opplevde imidlertid at trekantmøtene ble avholdt for hyppig, og at det ikke rakk å skje så mye med elevene på så kort tid som to uker.

Også gruppelærerråd ble nevnt som en viktig møtearena. Disse møtene besto av alle lærerne rundt hver klasse. I møtene holdt lærerne seg orientert om hva som var viktig for den enkelte elev, diskuterte enkeltelever med utfordringer og avklarte oppfølging av elevene. Ifølge skolen ble møtene avholdt cirka én gang per måned.

Ifølge både rektor og avdelingsleder for service og samferdsel hendte det imidlertid at det gikk for lang tid før elevsaker ble løftet fra lærer til rådgiver og avdelingsleder.

6.2.6 Kompetanseheving av lærere

Strategisk plan for 2018 omfattet et tiltak for å forbedre de løpende, uformelle tilbakemeldingene som elevene får. Et av tiltakene i strategisk plan for 2019 var å delta i VIST-prosjektet.⁶ Erfaringen fra prosjektet skulle ifølge rektor spres videre.

Rektor understreket at det er viktig å sikre at relasjonen mellom lærer og elev er god gjennom systematisk kompetanseheving. Hun oppga at det ikke hadde vært gjennomført slik kompetanseheving over tid. Hun oppga imidlertid at hun er inne i alle

---

⁶ VIST var et samarbeid mellom Utdanningsetaten og Institutt for lærerutdanning. I prosjektet skulle lærernes arbeid filmes og analyseres med sikte på å videreutvikle bruken av støttestrukturer, strategier og tilbakemeldinger i undervisningen (<https://www.uv.uio.no/ils/studier/evu/vist-videobasert-etterutdanning-lerere-osloskolen/>).

ansettelsesprosesser, blant annet for å sikre at skolen får inn relasjonell kompetanse og fagkompetanse.

Assisterende rektor oppga at det hendte at miljøarbeidere, rådgivere, ledelse og eksterne veiledet enkelte lærere for at de skulle få bedre relasjonsferdigheter. Ikke alle lærere hadde et hensiktsmessig syn på håndtering av for eksempel konfliktsituasjoner med elever, ble det sagt. Avdelingslederen for service og samferdsel oppga at hun ved behov veiledet lærere, for eksempel hvis en elev kom og sa at hun ikke var fornøyd med en lærer. Da observerte hun gjerne undervisningen og veiledet læreren i etterkant. I tillegg var pedagogiske spørsmål tema i medarbeidersamtalene, og det var egne samtaler etter elevenes årlige evaluering av undervisningen. En av lærerne bekreftet at det hadde vært mye prat om temaet relasjonsbygging på avdelingen. Enkeltlærere hadde gjort egen kompetanseutvikling, men temaet hadde ikke vært tatt opp i plenum.

Ifølge rektor hadde skolen behov for mer kompetanse på å følge opp elevene. Hun oppga at skolen planla å etablere et læringscenter fra høsten 2020 for å håndtere blant annet mattevansker og språkutfordringer samt gi hjelp til adferdshåndtering.

6.2.7 Ledelsens oppfølging

Avdelingsleder for service og samferdsel deltok i trekantmøtene og opplevde at hun gjennom disse møtene fikk god oversikt over hvilke elever skolen burde være bekymret for og følge opp. Hun uttalte at hun var tett på lærerne og øvrige ansatte og startet hver dag med å snakke med lærerne og miljøarbeiderne på avdelingen. Avdelingslederen oppga at det var viktig for henne å få informasjon dersom det skjedde noe spesielt med elever. Hun deltok også på klasselærerråd, der blant annet enkeltelevers utfordringer ble diskutert.⁷ Dersom hun ikke hørte så mye fra en lærer om hvordan det gikk med elevene, oppga hun at hun etterspurte informasjon og oppdateringer. Ifølge avdelingslederen fulgte hun også opp lærerne i medarbeidersamtaler og i samtaler etter at elevenevaluering av undervisningen var gjennomført. Ifølge avdelingslederen oppdaterte hun seg med rådgiveren minst én gang i uken.

Det var to faste ledermøter hver uke, der rektor, assisterende rektor og resten av ledergruppen deltok. Møtene ble blant annet brukt til utveksling av informasjon om oppfølging av elever.

Rektor oppga i tillegg å ha møter med hver avdelingsleder – målet var hver sjettede uke, men møtene ble ikke gjennomført så ofte. I møtene ble blant annet fraværet i hver klasse gjennomgått. Vi har mottatt dokumentasjon på ett slikt møte mellom rektor og avdelingsleder for service og samferdsel høsten 2019, men ifølge rektor ble det gjennomført flere. Rektor opplyste også at hun gjennomgikk fraværet for hver elev, og dersom det begynte å komme mye fravær på noen, tok hun det opp med avdelingsleder. Ifølge rektor gjorde hun en slik gjennomgang hver sjettede uke i første termin 2019–20 og oftere for enkeltelever. For øvrig opplyste både avdelingsleder og rektor at de snakket mye sammen mellom de faste møtene, og at rektor var tett på elevoppfølgingen. Rektor erfarte at avdelingslederne var gode til å dele informasjon med henne om vanskelige saker.

---

⁷ I stedet for «klasselærerråd» sto det «avdelingsmøter» i rapporten skolen fikk til uttalelse. Endringen er gjort for å ivareta skolens uttalelse til rapporten, jf. delkapittel 11.3.

6.2.8 Oppfølgingen av et utvalg elever

Elever som hadde sluttet

Vi har gjennomgått det som skolen hadde dokumentert i OneNote om oppfølgingen av elleve tilfeldig valgte elever som hadde sluttet i løpet av våren eller høsten 2019. I alle tilfellene inneholdt OneNote noe beskrivelse av elevens utfordring.

For syv av de elleve elevene var det i OneNote dokumentert ulike tiltak som var relevante som ledd i oppfølgingen, inkludert tiltak som var beskrevet i intervjuer ved skolen.

For fire av de elleve elevene var det i OneNote ikke dokumentert noen spesifikke tiltak, men på spørsmål fra oss om to av elevene redegjorde skolen for relevant oppfølging av disse. De to siste av de fire elevene var registrert sluttet tidlig i 2019 (februar), relativt kort tid etter at skolen hadde innført bruk av OneNote høsten 2018.

Elever som fortsatt gikk på skolen

Vi har også gjennomgått det som skolen hadde dokumentert i OneNote om oppfølgingen av ti tilfeldig valgte elever som fortsatt gikk på skolen, og som hadde et karaktergjennomsnitt på 2,5 eller lavere og minst 1 prosent fravær.

For ni av de ti elevene inneholdt OneNote noe beskrivelse av elevens utfordring, i tillegg til henvisninger til ulike tiltak. Det var tiltak som var relevante som ledd i oppfølgingen, inkludert tiltak som var beskrevet i intervjuer ved skolen. For eksempel ble enkelte elever tilbudt å ta Vg1 over to år. Disse elevene takket for øvrig nei.

For én av de ti elevene fant vi ingen dokumentert oppfølging i OneNote, men på spørsmål fra oss redegjorde skolen for relevant oppfølging av den aktuelle eleven.

6.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Undersøkelsen viser at Etterstad videregående skole hadde lagt til rette for en systematisk fraværsoppfølging. Skolen hadde skriftlige rutiner for fraværsoppfølgingen, rutinemessige møter der oppfølgingen av enkeltelever sto sentralt, og skolen iverksatte ulike tiltak for å følge opp elevenes fravær.

Når det gjaldt varsling av elever med høyt fravær, skulle skolen ifølge Utdanningsdirektoratet varsle så tidlig som mulig hvis det var fare for at eleven gikk over fraværsgrensen. Etter denne standarden var det flere tilfeller der skolen ikke hadde sendt varsel da den skulle. Kommunerevisjonen ser allikevel at kravet til varsling i enkelte tilfeller kunne stille skolen overfor et dilemma der elevens motivasjon til å fortsette på skolen sto på spill.

Etterstad videregående skole hadde også lagt til rette for at elever i risikozonen for frafall skulle få faglig tilrettelegging og oppfølging. Det går blant annet frem av skolens planer som vi omtalte i kapittel 3, ledelsens involvering i elevoppfølgingen og skolens møtестruktur. Undersøkelsen viser at skolen ga faglig tilrettelegging og oppfølging, eller tilbud om dette, til elever i risikozonen for frafall. Skolen hadde ulike tilretteleggingstiltak i opplæringen og egne tilpassede tilbud som syntes hensiktsmessige for flere av elevene.

Samtidig tyder undersøkelsen på at skolen hadde forbedringspotensial på områder som kunne ha betydning for hvor godt skolen ivaretok elevenes behov for tilrettelegging og oppfølging.

Skolen vurderte tilbudet om å ta Vg1 over to år som et hensiktsmessig tiltak for flere av elevene, men lyktes ikke med å motivere alle elever i målgruppen til å ta imot tilbudet. Vi ser samtidig at skolens arbeid med å motivere elever til å ta imot et tilbud ikke kan gå på bekostning av elevenes rett til å velge.

Videre tyder undersøkelsen på at skolen hadde et forbedringspotensial når det gjaldt å gi motiverende underveisvurderinger.

Formålet med bruken av OneNote til elevnotater var å sikre systematisk ansvarsfordeling og progresjon i oppfølgingen av elevene, men intervjuutsagn og våre egne stikkprøver tyder på at skolens bruk av IT-systemet ennå ikke var fullt ut egnet til å ivareta formålet.

Til sist vil vi trekke frem at det noen ganger gikk for lang tid før elevsaker ble løftet fra lærer til rådgiver og avdelingsleder. Rådgiver og avdelingsleder kunne bistå med vurderinger og tiltak i oppfølgingen av enkeltelever.

7. Hellerud videregående skoles oppfølging av elever

Som i forrige kapittel omtaler vi i dette kapittelet først generelle tiltak for et godt skolemiljø og deretter hva skolen gjorde for elever med mye fravær og elever med svake faglige ferdigheter.

7.1 Revisjonskriterier

- Skolen skal ha systematisk fraværsoppfølging.
- Skolen skal ha faglig tilrettelegging og oppfølging av elever i risikozonen for frafall.

7.2 Faktabeskrivelse

7.2.1 Tiltak for et godt skolemiljø

Også Hellerud videregående skole hadde satset på et opplegg ved skolestart. I august 2019 arrangerte skolen blant annet det den kalte «Skullerud games», som var en dag der elevene hadde en utflukt sammen og deltok i flere lagbyggingsøvelser. Med på utflukten var kontaktlærerne og elevteamet med miljøarbeidere, rådgivere, helsesykepleier, NAV-veileder og minoritetsrådgiver. Formålet var å la nye elever bli kjent med hverandre og med skolens elevteam, skape trygghet og hygge og la skolens personale observere hvordan elevene fungerte sosialt.

Hellerud videregående skole hadde økt antallet miljøarbeidere, fra tre i 2018–19 til fem i 2019–20. Ifølge avdelingsleder for elevoppfølging hadde miljøteamet åpne dører og var til stede i friminuttene. Vi fikk oppgitt at miljøteamet fulgte med på elevmiljøet, kunne bidra med håndtering av konflikter mellom elever og hadde en egen vakttelefon som lærere og andre kunne ringe ved behov. Elevrådet fortalte oss at elevene hadde en god tone med miljøarbeiderne.

Skolens handlingsplan for et trygt, godt og inkluderende miljø og elevteamets årshjul for 2019–20 viste til en rekke forebyggende tiltak, blant annet gratis skolefrokost, utflukter i kroppsøving, jentegruppe, felles aktiviteter og felles fester. Ifølge skolen var alle disse aktivitetene gjennomført, startet opp eller hadde konkrete planer om gjennomføring.

Elevrådet fortalte oss at motivasjon og mestring er viktig for å få elevene til komme på skolen. Noen elever kommer ikke fordi de ikke opplever mestring. Elevrådet viste til at lærere og elever bør snakke mer sammen om dette.

7.2.2 Skriftlige rutiner for fraværsoppfølging

Ved Hellerud videregående skole beskrev lærerhåndboken sentrale rutiner for oppfølging av elevfravær. Lærerhåndboken beskrev blant annet rutiner for varsling og ulike tiltak som var aktuelle ved oppfølging av elevfravær, inkludert å ringe hjem til eleven eller foresatte, ha samtaler med eleven med formål å få frem hva som kan gjøres, henvise til elevteamet og utarbeide en oppfølgingsplan. Lærerhåndboken inneholdt også et tenkt eksempel på hvordan en oppfølgingsplan kunne se ut med mulige tiltak.

Skolen hadde i tillegg en rutine for fraværsoppfølging der det blant annet sto at bekymringer knyttet til fravær skulle legges frem i firkantmøtene. Der det var aktuelt, skulle de sende henvisning til elevteamet, som fikk ansvar for å legge en plan for videre oppfølging.

7.2.3 Varsler ved fravær

Kommunerevisjonen har gått gjennom fraværsoppfølgingen i SkoleArena for 21 tilfeller fra våren 2019 hvor årsfraværet oversteg 5 prosent i små fag eller 7 prosent i store fag. I delkapittel 6.2.3 har vi beskrevet prinsippene for gjennomgangen. Blant de 21 tilfellene var det ett tilfelle der det skulle ha vært sendt et varsel, uten at det var gjort. Det gjaldt et tilfelle der fraværet var 8,7 prosent i et stort fag.

I 17 av de 21 tilfellene var det sendt varsel. Vi har også sett på disse for å vurdere om de var sendt tidsnok. I tilfellene der det var sendt flere varsler til en elev i det samme faget, har vi kun sett på det første varselet. Fire varsler i små fag ble sendt da fraværet var over 7 prosent. To varsler i store fag ble sendt da fraværet var 8 prosent eller høyere – i begge tilfeller var fraværet over 9 prosent.

Det var litt ulike oppfatninger blant kontaktlærerne om varslene ble lest og hadde en effekt på elevene. Ifølge intervjuutsagn kunne utformingen av SkoleArena i seg selv bidra til at lærere ikke sendte varsler når de burde. Det å sjekke om elevene hadde passert terskelverdien for fravær, og deretter sende varsel var en manuell prosess som involverte mange klikk, ble det sagt. Det ble vist til at SkoleArena ikke hadde automatiserte prosesser, for eksempel for å varsle lærer når elever passerte terskelverdier, eller for å sende ut varsler til elevene.

7.2.4 Tiltak for oppfølging av fravær og faglig tilrettelegging

Ifølge dokumenter og intervjuutsagn brukte skolen en rekke virkemidler for å følge opp og tilrettelegge for elever i risikozonen for frafall. I intervjuer med ledere, lærere og støttepersonell fikk vi beskrevet en fraværsoppfølging som langt på vei harmonerte med skolens skriftlige rutiner, med aktiviteter som var rettet mot årsakene til fravær og mot å få elever til å komme til skolen. Det inkluderte å gjennomføre samtaler mellom lærer og elev, ta kontakt med hjemmet, henvise til NAV-veileder, minoritetsrådgiver eller skolehelsetjenesten, følge eleven til legen og ta opp saker i ressursteamet.

Generelle tilpasninger

Rektor oppga at skolen jobbet med å tilpasse opplæringen til både de svake og de sterke elevene. Både en lærer og elevrådet uttalte at elevene kunne jobbe med ulike oppgaver, avhengig av hva de mestret. Ifølge flere intervjuutsagn fra lærere og elevrådet ble det gjort individuelle tilpasninger i ulike vurderingssituasjoner, for eksempel

- å la elevene velge mellom muntlig og skriftlig besvarelse
- å gjennomføre muntlige presentasjoner kun for et lite publikum eller kun for lærer
- å gi noen elever forenklede prøver eller å vise elevene hvilke oppgaver de som et minimum måtte besvare for å bestå

I elevundersøkelsen på Vg1 studiespesialisering høsten 2019 fikk dimensjonen «mestring» en gjennomsnittsskår på 3,8 (kilde: Skoleporten).⁸ Landsgjennomsnittet på studiespesialisering var 4,0. Skåren for mestring var blant annet basert på spørsmål som «Tenk på når du får arbeidsoppgaver på skolen som du skal gjøre på egen hånd. Hvor ofte klarer du oppgavene alene?» og «Får du lekser som du greier å gjøre på egen hånd?».

---

⁸ Svarprosent: 65,2.

Når det gjaldt elever som ikke møtte opp til vurderinger, gikk det frem av ulike intervjuutsagn at lærere kunne ha litt ulik tilnærming. Noen lærere kunne varsle eleven med beskjed om å kontakte lærer for å avtale en ny vurderingssituasjon. Andre tilbød ikke utsatte prøver. Ifølge en lærer var det mulig å vurdere en elev som ikke hadde møtt til prøver. Da ble vurderingen basert på elevens aktivitet i timene og ulike oppgaver. Det ville i så fall forutsette at eleven hadde vært en del til stede i undervisningen og ikke hadde for høyt fravær.

Underveisvurdering

I lærerhåndbokens beskrivelse av faglærers oppgaver var det en egen del om vurdering. Den beskrev blant annet prinsipper for god undervisvurdering. I årshjulet for kontaktlærerne gikk det frem at de skulle sørge for at elevene spurte seg selv hva de skulle gjøre i de ulike fagene for å forbedre karakterene.

I intervjuer med lærere og elevråd fremkom det at lærerne ved studiespesialisering ga undervisvurderinger med tilbakemeldinger til elevene på hvordan de burde arbeide videre med faget. Ifølge elevrådet ga alle lærere skriftlige eller muntlige tilbakemeldinger i tillegg til karakter. Imidlertid kunne de skriftlige eller muntlige tilbakemeldingene noen ganger gi eleven inntrykk av at det hadde gått bedre enn det karakteren tilsa. Elevrådet oppga også at elevene alltid fikk vurderingskriterier på forhånd, selv om de noen ganger ble utdelt uten ytterligere forklaring. I elevundersøkelsen på Vg1 studiespesialisering høsten 2019 fikk dimensjonen «vurdering for læring» en gjennomsnittsskår på 3,3 (kilde: Skoleporten).⁹ Det var det samme som landsgjennomsnittet. Skåren for vurdering for læring var blant annet basert på spørsmål som «Forklarer lærerne hva som er målene i de ulike fagene slik at du forstår dem?» og «Snakker lærerne med deg om hva du bør gjøre for å bli bedre i fagene?».

Veiledningssenteret

Skolen hadde etablert en egen enhet kalt veiledningssenteret, som var et tilbud for elever som ikke fikk tilstrekkelig utbytte av ordinær undervisning i klasserommet, og for elever som hadde strøket i fag. Veiledningssenteret kunne gi veiledning i fag i egne grupper, eller det kunne gi tilpasset opplæring i klasserommet. Skolen hadde et eget skjema som lærere kunne bruke når de skulle henvise elever til veiledningssenteret, der det også var listet opp tiltak som måtte prøves før eleven ble henvist.

I flere intervjuer ble det poengtert at elever som skulle motta hjelp fra veiledningssenteret, måtte være motivert for det. Det kunne ta tid å motivere elever til å ta imot hjelp fra veiledningssenteret. Elever kunne oppfatte det som stigmatiserende å motta ekstra tilbud av noe slag. Det var flere elever som kunne hatt nytte av tilbudet til veiledningssenteret, men som ikke ønsket å ta imot det.

Forsterket plan

Ved Hellerud videregående skole var det elever som hadde rett til spesialundervisning, men som av ulike grunner ikke ønsket det.¹⁰ Et tiltak i skolens faglige tilrettelegging for disse elevene var «forsterket plan», som var individuelt tilpasset opplæring utformet som en egen plan. Ifølge avdelingsleder for elevoppfølging var kontaktlærer, sammen

---

⁹ Svarprosent: 74,7.

¹⁰ I stedet for «hadde rett til spesialundervisning» sto det «kunne hatt rett til spesialundervisning» i rapporten skolen fikk til uttalelse. Endringen er gjort for å ivareta skolens uttalelse til rapporten, jf. delkapittel 11.4.

med rådgiver, sentral i å følge opp at tiltakene i forsterket plan ble gjennomført. På undersøkelsestidspunktet var det åtte elever på studiespesialisering som hadde forsterket plan.

Miljøsentret

I tillegg til veiledningssenteret hadde skolen etablert en egen enhet kalt miljøsentret. Rektor fremhevet miljøsentret som tiltak for elever som kan ødelegge læringsmiljøet i en klasse. Ifølge skolen var hensikten med miljøsentret å gi elever som er i ferd med å bli bortvist, eller allerede har mottatt varsel om bortvisning, en bedre mulighet for refleksjon og endringsarbeid, slik at de kan komme styrket ut av det og håndtere ting på en annen måte i fremtiden. I skoleåret 2019–20 frem til medio mars 2020 hadde det vært 20 henvisninger av elever fra studiespesialisering til miljøsentret.

Medvirkning

Ifølge rektor var inkludering av elevene viktig, og skolen lot elevene ytre seg om hvordan undervisningen burde være. Rektor viste til ulike eksempler på tiltak for medvirkning. Ifølge elevrådet både spurte skolen om innspill og lyttet til rådene den fikk.

Rus

De vi intervjuet, var samstemte om at rus er en risikofaktor for frafall. Skolen hadde en skriftlig rutine som beskrev hvem som skulle involveres, og hva som skulle gjøres, i tilfeller der det var mistanke om at en elev ruset seg eller omsatte rusmidler på skolen. De vi intervjuet, beskrev en praksis som var i henhold til rutinen. I våre stikkprøver av elevnotater i OneNote så vi eksempel på at kontaktlærer hadde hatt bekymringsamtaler om rus med en elev. Flere intervjuutsagn tilsier at rusrutinen var kjent for de fleste lærerne.

Elever som gikk om igjen

I to intervjuer ble det vist til at enkelte elever prøvde å gå om igjen et trinn etter å ha sluttet på samme trinn tidligere år. Disse elevene kunne ende opp med å følge samme mønstre som tidligere år, uten at skolen lyktes med å gi et tilbud rettet spesifikt mot disse elevene.

7.2.5 Informasjonsflyt

Skolen hadde ulike fora (firkantmøtene, klasselærerråd, elevteamet og OneNote) der personalet kunne utveksle informasjon og samordne tiltak for tilrettelegging for den enkelte elev.

Vi fikk beskrevet firkantmøtene som «navet» og «selve hjertet» i elevoppfølgingen. Det ble gjennomført firkantmøter hver tredje uke for hver enkelt klasse. Der deltok avdelingsleder, kontaktlærer, rådgiver og miljøarbeider. Formålet med firkantmøtene var blant annet å avklare og fordele oppgaver i oppfølgingen av enkeltelever. I stikkprøver så vi flere eksempler på dokumenterte firkantmøter.

I klasselærerråd ble ifølge intervjuutsagn elevenes fravær, karaktergrunnlag og adferd drøftet. Deltakerne var alle lærere som hadde undervisning i klassen. Ifølge skolen ble det høsten 2019 avholdt ett klasselærerråd for Vg1, dokumentert med elevnotater i OneNote.

Elevteamet, med avdelingsleder for elevoppfølging, rådgivere, miljøarbeidere, psykolog, helsesykepleier, minoritetsrådgiver og NAV-veileder, skulle ha møter hver mandag med enkelte faste punkter, blant annet for å koordinere elevsaker som involverte hele eller deler av elevteamet. Vi har sett referater som illustrerer innholdet i elevteamets møter.

Skolen brukte OneNote til å dokumentere den løpende elevoppfølgingen. Når skolen vurderte og iverksatte ulike oppfølgingstiltak for en elev, ble det ifølge intervjuutsagn beskrevet i OneNote. Ifølge en avdelingsleder på studiespesialisering og lærere vi snakket med, var OneNote hensiktsmessig for formålet. I stikkprøver så vi at OneNote var brukt til dokumentasjon av drøfting og tiltak for enkeltelever.

7.2.6 Kompetanseheving av lærere

Blant tiltakene skolen har for å bidra til at elevene får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, er arbeid med kompetanseheving blant lærerne.

Skolen hadde tematisert underveisvurdering på flere ulike arrangementer i 2018–19 og 2019–20 der alle lærere ved studiespesialisering deltok. Deltakelse i vurderingsnettverket var et annet tiltak. Lærere fra skolen hadde deltatt både i 2018–19 og i 2019–20. Der fikk de blant annet kunnskap om andre skolers praksis og egne forbedringsområder.

I intervjuer med ledelse og lærere ble det vektlagt at relasjonsarbeid og lærernes relasjonskompetanse var viktige elementer i skolens arbeid med å forebygge frafall. Elevrådet ga innspill om at lærerne kunne jobbe med å få bedre relasjoner til de stille elevene. Ifølge handlingsplanen for et trygt, godt og inkluderende miljø for 2019–20 skulle skolens ledelse legge til rette for at ansatte kunne få veiledning og støtte i relasjonsbygging med elever. Skolens tilbud om veiledning var primært rettet mot nyansatte og lærere som selv ønsket å utvikle kompetansen sin på dette området. Ifølge assisterende rektor var det tre personer på skolen med formell veilederkompetanse og et drop-in-tilbud hver uke for alle lærere.

Skolen oppga at alle ansatte fikk opplæring i Trygg læring og konfliktdempende kommunikasjon våren/sommeren 2018, gjennom tre fellesøkter. Videre var det fra studiespesialisering tre norsklærere og tre matematikklærere som deltok i VIST. Både rektor og assisterende rektor viste også til at skolen hadde et opplegg med «observasjonsteam», som var en ordning der lærerne skulle observere hverandres undervisning og gi tilbakemeldinger til hverandre.

7.2.7 Ledelsens oppfølging

Skolen hadde flere møtepunkter der ledelsen kunne følge opp lærernes oppfølging av elevene. Rektor hadde blant annet møter med avdelingslederne der avdelingens resultater ble fulgt opp. Det var dessuten faste møter med alle de pedagogiske lederne (avdelingslederne) der også rektor deltok. Agendaen for høsten 2019 viste til flere relevante temaer som skulle gå igjen i disse møtene, for eksempel VIST og vurderingsnettverket. Ifølge assisterende rektor brukte hun og rektor disse møtene til å få informasjon og følge opp tiltakene i *Utviklingsløypen*.

Fellestiden var en viktig arena for ledelsens kommunikasjon med lærerne, slik rektor og assisterende rektor beskrev den. På agendaen var det for eksempel lagt inn økter med

oppfølging av fraværvarsling, og det var en gjennomgang av elever i faresonen og hvilke tiltak skolen kunne sette inn.

Ifølge intervjuutsagn hadde avdelingslederne på studiespesialisering ukentlige møter med rådgiver, noe som bidro til at de kom tett på elevoppfølgingen på trinnet. Ved at avdelingsleder også deltok i firkantmøtene, var også disse en arena for ledelsens oppfølging av lærernes arbeid.

Medarbeidersamtalene var et annet møtepunkt mellom ledelse og lærere, hvor ett av temaene var lærernes oppfølging av elever som ikke har godt læringsutbytte. Ved begynnelsen av skoleåret gjennomførte også ledelsen oppstartssamtaler med lærerne. Tema for samtalene var blant annet hvilken lærertype man var, vurderingspraksis og hva lærerne kunne gjøre for å øke læringen til de lavest presterende elevene.

7.2.8 Oppfølgingen av et utvalg elever

Elever som hadde sluttet

Vi har gjennomgått det som skolen hadde dokumentert i OneNote om oppfølgingen av tre elever som hadde sluttet i løpet av høsten 2019. I alle tilfellene inneholdt OneNote en beskrivelse av elevens utfordringer. I tillegg var det for hver av de tre elevene dokumentert flere ulike tiltak som var relevante som ledd i oppfølgingen, inkludert tiltak som var beskrevet i intervjuer ved skolen.

Elever som fortsatt gikk på skolen

Vi har også gjennomgått det som skolen hadde dokumentert i OneNote om oppfølgingen av fem tilfeldig valgte elever som fortsatt gikk på skolen, og som hadde et karaktergjennomsnitt på 2,5 eller lavere og minst 1 prosent fravær. I alle tilfellene inneholdt OneNote en beskrivelse av elevens utfordringer. I tillegg var det for hver av de fem elevene dokumentert ulike tiltak som var relevante som ledd i oppfølgingen, inkludert tiltak som var beskrevet i intervjuer ved skolen.

7.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Undersøkelsen viser at Hellerud videregående skole hadde lagt til rette for en systematisk fraværsoppfølging. Skolen hadde skriftlige rutiner for fraværsoppfølgingen, rutinemessige møter der oppfølgingen av enkeltelever sto sentralt, og skolen iverksatte ulike tiltak for å følge opp elevenes fravær.

Når det gjaldt varsling av elever med høyt fravær, viser undersøkelsen at det var flere tilfeller der skolen ikke hadde sendt varsel da den skulle.

Hellerud videregående skole hadde også lagt til rette for at elever i risikozonen for frafall skulle få faglig tilrettelegging og oppfølging. Det går blant annet frem av skolens planer som vi omtalte i kapittel 3, ledelsens involvering i elevoppfølgingen og skolens møtестruktur. Undersøkelsen viser at skolen ga faglig tilrettelegging og oppfølging, eller tilbud om dette, til elever i risikozonen for frafall. Skolen hadde ulike tilretteleggingstiltak i opplæringen og egne tilpassede tilbud som syntes hensiktsmessige for flere av elevene.

Samtidig tyder undersøkelsen på at skolen hadde forbedringspotensial på områder som kunne ha betydning for hvor godt elever med behov for tilrettelegging og oppfølging ble ivaretatt.

Skolen vurderte tilbudet ved veiledningssenteret som et hensiktsmessig tiltak for flere av elevene, men lyktes ikke med å motivere alle elever i målgruppen til å ta imot tilbudet. Vi ser samtidig at skolens arbeid med å motivere elever til å ta imot et tilbud ikke kan gå på bekostning av elevenes rett til å velge.

Vi vil i tillegg trekke frem intervjuutsagn som tyder på at opplæringstilbudet til elever som gikk om igjen, ikke alltid dekket disse elevenes behov.

8. Samarbeid

I dette kapitlet vurderer vi skolenes samarbeid med eksterne tjenester, det vil si med relevante fagmiljøer som ikke var organisert under Utdanningsetaten. Disse tjenestene kunne allikevel være lokalisert ved skolene. Det gjelder for eksempel skolehelse-tjenesten, NAV og IMDi (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet).

8.1 Revisjonskriterium

- Skolen skal samarbeide med relevante tjenester om vurdering og oppfølging av elever med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker.

8.2 Faktabeskrivelse

8.2.1 Etterstad videregående skole

I skolens stillingsinstrukser, oppgavebeskrivelser og skriftlige rutiner var det flere henvisninger til at skolen skulle samarbeide med relevante eksterne tjenester. Det fremgikk at avdelingsleder for elevtjenesten skulle lede og utvikle gode strukturer som knytter eksternt støtteapparat (politi, barnevern, PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste), BUP (barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk), helsetjeneste osv.) tett til skolens rådgiverteam og ledelse. Kontaktlærere skulle ha ansvar for å delta i tverrfaglige møter og møter med eksterne instanser vedrørende den enkelte elev. Miljøarbeiderne var tildelt hovedansvar for rusarbeidet ved skolen, inkludert kontakt med forebyggende politi. I rusrutinen var det prosedyrer for å vurdere kontakt med politi, barnevern eller «aktuelle samarbeidsinstanser». I flytskjemaet for fravær ble det vist til kontakt mellom elever og skolehelsetjenesten, NAV og minoritetsrådgiver.

Det fremgikk av planen for skolestart høsten 2019 at det skulle gjennomføres presentasjonsrunder med blant annet skolehelsetjenesten, NAV og minoritetsrådgiver. Ifølge skolen ble dette gjennomført.

Utdanningsetaten hadde en samarbeidsavtale med IMDi om minoritetsrådgiver ved blant annet Etterstad videregående skole som gjaldt ut 2020. Der sto det at minoritetsrådgiveren skulle bidra med rådgivning og oppfølging knyttet til negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Utdanningsetaten skulle sørge for at skolens rektor la til rette for at minoritetsrådgiver var en del av skolens kollegium og deltok i møter og arrangementer der dette utgjorde en naturlig del av arbeidet.

Vi stilte spørsmål om skolens samarbeid med eksterne tjenester i de aller fleste intervjuene vi gjennomførte ved skolen. Det inkluderer rektor, assisterende rektor, avdelingsleder for elevtjenesten, rådgiver, avdelingsleder for service og samferdsel, lærere, helsesykepleier, NAV-veileder og minoritetsrådgiver. Samlet sett fikk vi beskrevet følgende praksis:

Skolehelsetjenesten, NAV, IMDi og politiet ble vurdert som spesielt viktige samarbeidsaktører, blant annet i skolens arbeid med å forebygge frafall. Både skolehelsetjenesten, NAV-veileder og minoritetsrådgiver (IMDi) hadde kontor ved skolen. Lærerne og annet personale ved skolen hadde kontakt med disse om oppfølgingen av enkeltelever. Samarbeidet mellom skolen og disse tjenestene ble beskrevet som positivt

og nyttig. Disse tjenestene kunne hjelpe elevene på andre områder enn skolen selv kunne, ofte med utfordringer i elevenes liv som var til hinder for deltakelse i opplæringen.

Skolehelsetjenesten var tilgjengelig noen dager i uken og besto av helsesykepleier, fysioterapeut og psykolog.¹¹ Skolehelsetjenesten kunne blant annet bistå elever med spørsmål knyttet til psykisk og fysisk helse, prevensjon og annet.

NAV-veilederen var til stede ved avdeling Etterstad 3,5 dager per uke. Hun kunne for eksempel hjelpe elever med prekære situasjoner knyttet til bolig og økonomi. Det at hun hadde kontor ved skolen, ble opplevd som positivt, fordi det gjorde veien frem til hjelp kortere enn om elevene måtte ha oppsøkt NAV-kontoret i bydelen sin.

Minoritetsrådgiveren var til stede ved avdeling Etterstad fire dager i uken og jobbet blant annet med temaer som forebygging av tvangsekteskap, sosial kontroll og familieproblemer. I tillegg hadde hun egne samtalegrupper for foresatte og med elever om temaer de var opptatt av – livet de lever, sosial kontroll, psykisk helse, motivasjon og lignende.

Disse eksterne tjenestene kunne bli involvert i oppfølgingen av enkeltelever på ulike måter. Lærere eller andre ansatte kunne henvise elever til tjenestene, eller elever kunne ta kontakt på eget initiativ. I fire intervjuer kom det frem at enkelte elever ble henvist til eksterne tjenester for sent. Hvis elevene hadde blitt henvist tidligere, hadde de eksterne tjenestene i flere tilfeller kunne tatt tak i utfordringene deres før. Lærerne hadde ulik terskel for å involvere eksterne tjenester. Rektor var opptatt av at det var viktig å ha et klart skille mellom hva som var kontaktlærers jobb, hva som var rådgivers jobb, og når det eksterne hjelpeapparatet burde kobles inn. Ifølge rektor var ikke skolen i mål med hensyn til dette, den hadde ikke funnet en god struktur på dette ennå.

I to intervjuer ble det sagt at det på grunn av arbeidsmengden ble mest ad hoc-jobbing i elevoppfølgingen, og at det var lite tid til langsiktig arbeid og til å jobbe med systemene. I deler av undersøkelsesperioden hadde det dessuten manglet et fast, egnet møtepunkt der også eksterne tjenester deltok. Fra januar 2020 hadde det vært et ukentlig møte på avdeling for elevtjenester, der enkeltsaker ble diskutert.

Skolen samarbeidet med politiet i forbindelse med skolestart, blant annet for å identifisere elever med kriminell historikk. I tillegg fikk vi opplyst at skolen samarbeidet med barneverntjenesten, avgivende ungdomsskoler, PPT, BUP, distriktpsikiatrisk senter (DPS), konfliktråd, SaLTo-koordinator i bydeler, ulike bedrifter og Ungdom mot vold.

Kommunerevisjonens gjennomgang av dokumentasjonen i OneNote av skolens oppfølging av 21 elever viste enkelte eksempler på at skolen hadde hatt kontakt med eksterne aktører, eller at aktørene var involvert i oppfølgingen av eleven. I disse tilfellene var én eller flere av følgende aktører involvert: forebyggende enhet i politiet, NAV, UngArena, PPT, institusjonen der en elev bodde, psykolog og fastlege.

---

¹¹ Skolen hadde på undersøkelsestidspunktet vært uten psykolog i ett års tid, før en ny psykolog tiltrådte medio februar 2020. Helsesykepleieren var ved avdeling Etterstad fire dager i uken, mens fysioterapeuten og psykologen var ved skolen én dag per uke.

8.2.2 Hellerud videregående skole

I strategisk plan for 2019 sto det at skolen erfarte godt samarbeid med eksterne samarbeidspartnere og ville jobbe videre for å utvikle det ytterligere. Skriftlig dokumentasjon, som lærerhåndboken, årshjul og rollebeskrivelser, beskrev samarbeid med relevante eksterne tjenester. Kontaktlærere skulle gi informasjon til andre fagpersoner og delta i nødvendige samarbeidsmøter med eksterne instanser sammen med rådgiver. Rådgivernes kjerneoppgaver inkluderte elevens sosiale utfordringer og kontakt med NAV og Lånekassen. Elevteamet skulle ha samarbeid med miljøteam ved andre videregående skoler, forebyggende politi, barnevernet, SaLTo, fritidsklubber, cannabisforum og lignende.

Ifølge Hellerud videregående skoles rusrutine skulle politiet som hovedregel kontaktes ved mistanke om rus i skoletiden. Skolen skulle i tillegg vurdere å kontakte barnevernet. Ved mistanke om omsetning av rusmidler ved skolen skulle de tilkalle politiet. I rutinen sto det listet opp samarbeidsinstanser som kunne gi oppfølging, blant annet tjenester i bydelen, et hasjavvenningsprogram og skolehelsetjenesten.

Utdanningsetatens samarbeidsavtale med IMDi, som vi omtalte ovenfor i delen om Etterstad videregående skole, omfattet også Hellerud videregående skole.

Vi stilte spørsmål om skolens samarbeid med eksterne tjenester i alle intervjuene vi gjennomførte ved skolen. Det inkluderer rektor, assisterende rektor, avdelingsleder for elevoppfølging, en avdelingsleder ved studiespesialisering, lærere, elevråd, helsesykepleier, NAV-veileder og minoritetsrådgiver. Samlet sett fikk vi beskrevet følgende praksis:

Skolehelsetjenesten, NAV og IMDi ble vurdert som spesielt viktige samarbeidsaktører. Disse tjenestene hadde kontor ved skolen. De inngikk også i skolens elevteam, noe som blant annet innebar at de hadde et fast ukentlig møte med rådgiverne, miljøarbeiderne og avdelingsleder for elevoppfølging. Tjenestene kunne bli involvert i oppfølgingen av enkeltelever via elevteammøter, etter henvisning fra ansatte eller ved at elever oppsøkte dem selv. I to intervjuer ble det vist til at enkelte elever kom til eller ble henvist til eksterne tjenester senere enn de burde. Utfordringer i elevenes liv som førte til fravær, kunne i flere tilfeller vært tatt tak i tidligere ved tidligere henvisning.

Skolehelsetjenesten ved Hellerud videregående skole besto av en helsesykepleier og en skolepsykolog. De kunne bistå med forebygging av frafall, blant annet ved å kartlegge fraværårsaker og følge opp helseproblemer. NAV-veilederen kunne hjelpe elever med utfordringer knyttet til økonomi, jobb og bolig. Minoritetsrådgiveren kunne hjelpe elever som hadde utfordringer knyttet til sosial kontroll i hjemmet, og hadde også fulgt opp elever som var fraværende på grunn av utenlandsopphold.

Skolen samarbeidet også med politiet, blant annet ved å gå gjennom elevlisten før skolestart for å identifisere elever som var kjent av politiet fra ulike saker. Hellerud videregående skole hadde også kontakt med barnevernet i enkelte saker.

Kommunerevisjonens gjennomgang av dokumentasjonen i OneNote viste flere eksempler på at skolen hadde hatt kontakt med eksterne tjenester i oppfølgingen av eleven. I disse tilfellene var én eller flere av følgende aktører involvert: NAV, minoritetsrådgiver,

helsesykepleier, skolepsykolog, barnevernet og Senter for flyktningekompetanse og integrering.

8.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole samarbeidet med relevante tjenester om vurdering og oppfølging av elever, og som helhet levde skolene opp til revisjonskriteriet.

Undersøkelsen tyder samtidig på at det var forbedringspotensial på områder som kunne ha betydning for hvor godt elever i risikozonen ble fulgt opp. Vi viser til intervjuutsagn ved begge skoler som tyder på at flere elever kom til eller ble henvist til eksterne tjenester senere enn de burde. Det kan innebære at utfordringer i elevens liv som fører til fravær, i flere tilfeller kunne vært tatt tak i tidligere.

For Etterstad videregående skole vil vi i tillegg trekke frem intervjuutsagn som tyder på at det i samarbeidet med eksterne tjenester ikke hadde vært god nok struktur og anledning til å jobbe langsiktig og forbedre systemene. Vi vil samtidig vise til at skolen nylig hadde iverksatt tiltak for å forbedre samarbeidet ved å etablere en egen avdeling for elevtjenester. Der hadde avdelingslederen blant annet som oppgave å forbedre systemet for samarbeid mellom skolen og eksterne tjenester.

9. Tilgangsstyring

I dette kapitlet vurderer vi de to skolenes system for å gi, endre og gjennomgå tilganger i de to IT-systemene OneNote og SkoleArena. OneNote ble brukt blant annet til å skrive notater fra den løpende elevoppfølgingen. SkoleArena ble brukt til å føre og følge opp fravær. Pålitelig informasjon i de to systemene vil kunne bidra til god oppfølging av elevene.

9.1 Revisjonskriterium

- Tilgang til informasjon i Utdanningsetatens IT-systemer skal være i samsvar med tjenstlig behov.

9.2 Faktabeskrivelse

9.2.1 Etterstad videregående skole

OneNote

Skolens retningslinjer beskrev hvem som skulle ha tilgang til den enkelte klassens OneNote. Tilgang innebar at man kunne skrive og lese opplysninger om elever i klassen. Det sto også i retningslinjene at det var rektor og en avdelingsleder som oppretter og gir tilgang. Utover dette hadde ikke skolen skriftlige rutiner som beskrev prosessene for å gi og endre tilganger.

Vi fikk opplyst at tilganger i OneNote vanligvis ble gitt og eventuelt endret ved at behov ble gjort kjent i ledermøtet, og at rektor deretter utførte endringen. Skolen hadde ikke etablert en arbeidsdeling der den som autoriserer en tilgang, nødvendigvis er en annen person enn den som utfører endringen. Autorisasjoner av tilganger var ikke alltid dokumentert. Ifølge rektor var enkelte autorisasjoner dokumentert ved for eksempel at avdelingsledere sendte e-post til rektor om en ansatts behov for tilgang. Slik korrespondanse var ikke samlet ett sted. Rektors vurdering var at det ikke var behov for en samlet oversikt over autorisasjoner, fordi lærerstaben var relativt stabil, noe som også gjaldt lærernes oppgaver.

Ifølge rektor var det ikke ofte behov for endringer av tilgangene i OneNote. I tilfeller der en vikar hadde hatt tilgang og deretter sluttet, ble det vist til at vedkommende i praksis ville miste tilgangen til skolens OneNote ved at tilgangen til skolens IT-portal ble avsluttet. I tilfeller der en lærer fortsatte ved skolen og i løpet av skoleåret ikke lenger hadde behov for en bestemt tilgang, ville opprinnelige tilganger ifølge skolen bestå. Skolen hadde ikke spesifikke rutiner for å sikre endrede tilganger i slike tilfeller.

Ifølge rektor oppdaterte skolen tilgangene i forbindelse med skolestart. Utover det hadde ikke skolen gjennomgang av tilgangene med faste intervaller. Ifølge rektor fulgte hun imidlertid fortløpende med på OneNotes oversikt over hvem som hadde hvilke tilganger, når hun skulle gi eller endre tilganger.

SkoleArena

Skolen hadde ikke skriftlige rutiner som beskrev prosessen for å gi og endre tilganger i SkoleArena. Læreres tilganger i SkoleArena innebar blant annet at de kunne føre fravær

og endre fraværsføringen i de fagene de underviste i. Vi fikk opplyst at tilganger ble gitt og endret som følger:

Personalets tilganger i SkoleArena fulgte av tilgangene gitt i SATS. For eksempel førte lærernes tilknytning til spesifikke fag i SATS til at de fikk tilgang til å føre fravær i de samme fagene i SkoleArena. Kontaktlærer kunne også logge seg inn på vegne av andre lærere og føre og endre fravær på deres vegne. Det var skolen selv som knyttet lærere til spesifikke fag i SATS. Fremgangsmåten for tildeling eller endring, slik den ble beskrevet for oss, var vanligvis at avdelingsleder ringte eller sendte e-post til assisterende rektor eller kontorleder om en ansatts behov for tilgang, og at assisterende rektor eller kontorleder deretter knyttet den ansatte til de aktuelle fagene i SATS. I tilfellene der behovsmeldingen kom per telefon, var autorisasjonen av tilgangene ikke dokumentert. Korrespondanse om tilgangsbehov var ikke samlet ett sted.

Rådgivere og rektor hadde mer omfattende tilganger enn lærerne. Rektor bestilte tilgang som skoleadministrator fra utdanningsadministrasjonen, mens tilgangen som rådgiver ble tildelt av lokal skoleadministrator.

Ifølge rektor ville en lærer som sluttet ved skolen, bli satt som passiv i SATS og dermed ikke lenger ha tilganger i SkoleArena.

Når det gjaldt gjennomgang av tilganger i SkoleArena, oppga rektor at alle tilganger automatisk falt bort innen neste skoleår begynte. Hvert år, ved skolestart, måtte nødvendige tilganger for det nye skoleåret opprettes. Skolen hadde ikke gjennomganger av tilgangene i SkoleArena med faste intervaller, utover gjennomgangen som fulgte av forberedelsene ved skolestart, etter at fjorårets tilganger hadde falt bort. Ifølge rektor var risikoen for feil tilganger lav.

9.2.2 Hellerud videregående skole

OneNote

I likhet med Etterstad videregående skole hadde heller ikke Hellerud videregående skole skriftlige rutiner som beskrev prosessene for å gi og endre tilganger i OneNote. Vi fikk opplyst at tilganger ble opprettet ved at relevant avdelingsleder sendte e-post til skolens IKT-avdeling om en ansatts behov, og at IKT deretter la den ansatte til den aktuelle tilgangsgruppen. For lærere innebar en tilgang i OneNote at de kunne skrive og lese opplysninger om elever på trinnet. Ifølge skolen ville en lærer som sluttet, settes som passiv i det skoleadministrative systemet og dermed miste sine tilganger i OneNote.

Skolen hadde ikke skriftlige rutiner som beskrev når og hvordan gjennomganger av tilgangene skulle utføres. Som grunnlag for en gjennomgang av tilganger er det nødvendig med en oversikt over hvilke autorisasjoner som er gitt, i tillegg til en oversikt over hvilke personer som faktisk har hvilke tilganger. Ifølge skolen hadde den dokumentasjon som kunne danne grunnlag for begge disse oversiktene, dels i form av e-post fra avdelingslederne til IKT (autorisasjon) og dels i form av muligheten for utskrift av tilgangsgrupper i OneNote (faktiske tilganger). Slike oversikter ble imidlertid ikke brukt som grunnlag for gjennomganger. Vi fikk opplyst at tilganger i OneNote i praksis ble gjennomgått i forbindelse med overganger til nytt skoleår.

SkoleArena

Hellerud videregående skole hadde ikke skriftlige rutiner som beskrev prosessene for å gi og endre tilganger i SkoleArena. Som hos Etterstad videregående skole fikk vi opplyst at tilganger ble gitt ved at lærere ble knyttet til spesifikke fag i SATS. Det var normalt studieinspektør som opprettet og endret tilganger, men også rektor og avdelingslederne hadde tilgang til å gjøre endringer. Ifølge skolen ville en lærer som sluttet, bli satt som passiv i SATS og dermed miste sine tilganger i SkoleArena.

Vi fikk opplyst at lærernes tilgang innebar at de kunne føre fravær og endre fraværsføringen i de fagene de underviste i. De kunne også logge seg inn på vegne av andre lærere og føre og endre fravær på deres vegne. Ifølge studieinspektør var dette praktisk, for eksempel når lærere vikarierte for hverandre. Det var mulig å se hvem som utførte den siste endringen av en fraværsføring, men ikke hva endringen besto i. Hvis endringen var gjort av en lærer på vegne av en annen, ville også det være synlig, så lenge det var den sist utførte endringen. For å se dette måtte man imidlertid gå inn på den enkelte fraværsføring. Systemet genererte ikke logger over hvem som var innlogget på vegne av hvem, og slike endringer og innlogginger ble ikke kontrollert. Risikoen for feil var allikevel ansett som lav, blant annet fordi elevene selv fulgte med på fraværet som var ført på dem.

Ifølge skolen ble tilgangene i SkoleArena jevnlig gjennomgått ved at studieinspektør så gjennom listen over ansatte i SATS. Vi fikk oppgitt at en slik gjennomgang ble utført anslagsvis fire–fem ganger i året, og at nødvendige endringer enten ble implementert da eller når enkeltpersoner hadde endrede tilgangsbehov. Skolen brukte ikke skriftlige oversikter over autorisasjoner ved slike gjennomganger.

9.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Dokumentasjonen og redegjørelsene vi har fått fra Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole, kan tyde på at tilgang til informasjon i OneNote og SkoleArena stort sett var i samsvar med tjenstlig behov. Ifølge skolene ble tilganger oppdatert årlig eller oftere, og overordnede tilganger falt bort når ansatte sluttet. Kommunerevisjonen tar forbehold om at vi ikke har testet ansattes faktiske tilganger.

Det var imidlertid elementer av god praksis for tilgangsstyring som Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole ikke fulgte. Dermed var det risiko for at tilgang til informasjon ikke alltid var i samsvar med tjenstlig behov.

- For både OneNote og SkoleArena vil vi trekke frem at skolene ikke hadde skriftlige rutiner som beskrev prosessene for tildeling, endring og gjennomgang av tilganger.
- Skolene brukte ikke eller hadde ikke oversikter over autoriserte tilganger som grunnlag for kontroll av faktiske tilganger.
- For OneNote på Etterstad videregående skole og SkoleArena på Hellerud videregående skole var det ikke alltid en arbeidsdeling der den som autoriserer en tilgang, det vil si den som vurderer tjenstlig behov, nødvendigvis er en annen person enn den som utfører endringen. Tilgangsendring uten arbeidsdeling regnes som sårbart for opprettelse av tilganger i strid med skolens policy.
- Når det gjelder SkoleArena, stiller vi spørsmål om skolene hadde kontroll på bruken av innlogging på vegne av andre og risikoen for uautoriserte endringer som følge av dette. Det gjelder begge skoler, men spesielt Hellerud videregående skole, der alle lærere kunne logge seg inn på vegne av alle andre lærere ved skolen.

10. Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger

Kommunerevisjonen har undersøkt om arbeidet for å bidra til reduksjon i frafallet blant elever ved service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole har vært tilfredsstillende. Kommunerevisjonen har besvart problemstillingen ved å undersøke hvilke måltall og planer skolene har for å øke andelen som fullfører og består, om elever i risikozonen blir identifisert, om fravær blir registrert og fulgt opp, om opplæringen blir tilrettelagt, hvordan skolene samhandler med relevante tjenester, og hvilke systemer skolene har for tilgangsstyring i to utvalgte IT-systemer som er viktige for skolenes oppfølging av elever.

10.1 Konklusjoner

Både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde etablert måltall for andelen elever som skulle fullføre og består. Etter Kommunerevisjonens vurdering var måltallene satt med kjennskap til skolens elever og egnet til å rette oppmerksomheten mot å oppnå bedre resultater enn relevante referansenivåer skulle tilsi. Videre hadde begge skolene planer med tiltak som var egnet til å styrke skolenes arbeid med å øke andelen elever som fullfører og består.

Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde kjennskap til hvilke elever som kunne komme til å streve med å fullføre skoleåret. Skolene identifiserte elever i risikozonen for frafall gjennom å hente inn relevant informasjon fra avgivende skoler og følge med på elevene ved skolestart og gjennom skoleåret. Personalet ved skolen med viktige roller i elevoppfølgingen hadde oversikt over relevante risikofaktorer for frafall.

Begge skoler hadde lagt til rette for at elevenes fravær skulle bli registrert. Skolene hadde skriftlige rutiner for registrering av fravær, og ledelsen fulgte opp at fravær ble registrert. Likevel viser undersøkelsen at ikke alt fravær ble registrert fortløpende, slik det skulle.

Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde lagt til rette for systematisk fraværsoppfølging. Begge skolene hadde skriftlige rutiner og faste møter der skolene blant annet iverksatte tiltak for å følge opp elevenes fravær. Det var samtidig flere tilfeller hvor skolene ikke hadde sendt varsel ved høyt fravær da de ifølge Utdanningsdirektoratet skulle ha gjort det. Basert på kommentarer fra Etterstad videregående skole ser Kommunerevisjonen at kravet til varsling i enkelte tilfeller kunne stille skolen overfor et dilemma der elevens motivasjon til å fortsette på skolen sto på spill.

Begge skolene hadde lagt til rette for at elever i risikozonen for frafall skulle få faglig tilrettelegging og oppfølging. Skolene hadde ulike tilretteleggingstiltak i opplæringen og egne tilpassede tilbud. De ga dessuten faglig tilrettelegging og oppfølging, eller tilbud om dette.

Samtidig tyder undersøkelsen på at skolene hadde et forbedringspotensial på områder som kunne ha betydning for tilretteleggingen og oppfølgingen av elever. For Etterstad videregående skole gjaldt det å motivere elever til å ta imot tilbud, å gi motiverende undervisningsvurderinger, bruk av IT-systemet OneNote og å sikre at det ikke tok for lang tid

før elevsaker ble løftet fra lærer til rådgiver og avdelingsleder. For Hellerud videregående skole gjaldt det å motivere elever til å ta imot tilbud og å sikre at opplæringstilbudet til elever som gikk om igjen, dekket behovene deres.

Begge skolene samarbeidet med relevante tjenester om vurdering og oppfølging av elever. Samtidig tyder undersøkelsen på at skolene hadde et forbedringspotensial i sitt samarbeid med eksterne aktører. Ifølge intervjuutsagn ved begge skolene ble flere elever henvist til eksterne tjenester senere enn de burde.

Undersøkelsen tyder på at tilgangen til informasjon i IT-systemene OneNote og SkoleArena ved de to skolene stort sett var i samsvar med tjenstlig behov. Det var imidlertid elementer av god praksis for tilgangsstyring som skolene ikke fulgte. Det gjaldt skriftlige rutiner, oversikter over autoriserte tilganger eller bruk av slike oversikter, arbeidsdeling ved autorisering og iverksetting, og kontroll med innlogginger og endringer i SkoleArena.

10.2 Anbefalinger

Kommunerevisjonen anbefaler Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole å vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til

- at fravær blir registrert fortløpende, og at varsler blir sendt ut i tråd med kravene
- at alle elever får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, av skolen selv og i samarbeid med eksterne tjenester

Videre anbefaler Kommunerevisjonen de to skolene å iverksette tiltak for å sikre at tilganger er i tråd med tjenstlig behov.

Kommunerevisjonen anbefaler Utdanningsetaten å vurdere behovet for tiltak etter forvaltningsrevisjonen.

Kommunerevisjonen anbefaler byråden for oppvekst og kunnskap å følge opp Utdanningsetatens forbedringsarbeid etter forvaltningsrevisjonen.

11. Uttalelser til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering av disse

I dette kapitlet omtales uttalelsene fra byråden for oppvekst og kunnskap, Utdanningsetaten, Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole. Uttalelsene er i sin helhet lagt ved rapporten i vedlegg 3-6.

11.1 Byråden for oppvekst og kunnskap

11.1.1 Byrådets uttalelse

Byråden har ikke innvendinger til undersøkelsens metode, kilder eller data, eller til revisjonskriteriene som Kommunerevisjonen har lagt til grunn.

Byråden viser til Kommunerevisjonens vurderinger i kapittel 6, der det står at kravet til varslings ved fravær i enkelte tilfeller kunne stille skolen overfor et dilemma der elevens motivasjon til å fortsette på skolen sto på spill. Byråden skriver

Dette er i samsvar med tidligere erfaringer fra flere skoler, og viser etter min vurdering at regelen om fraværsgrensen er såpass rigid at den i en del tilfeller kan virke mot sin hensikt. Har du veldig høyt fravær fra før av, er det godt mulig at selv om du reduserer dette betraktelig, vil du ikke nødvendigvis redusere det nok til å få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i et fag. Terskelen for å få vurdering virker rett og slett å være for høy for noen elever. Dette var for øvrig ett av funnene i Fafo-rapport 2018: 41, *I fraværsgrensens dødvinkel*, Evaluering av fraværsgrensen i videregående opplæring. Delrapport 2.

Videre skriver byråden at Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger, etter hennes vurdering, gir viktig informasjon som viser at de aktuelle skolene gjør veldig mye riktig, samtidig som de får nyttige opplysninger om hva som kan og bør gjøres enda bedre i arbeidet mot frafall i videregående opplæring.

Byråden har merket seg Kommunerevisjonens anbefalinger og beskriver dem som hensiktsmessige. Betydningen av faglig tilrettelegging og oppfølging, å motivere elever til å ta imot tilbud samt å sikre at opplæringstilbudet til elever som går om igjen dekker deres behov, vil bli understreket i styringsdialogen med Utdanningsetaten. Byråden vil også understreke betydningen av elevmedvirkning og samarbeid på tvers av sektorer, dvs. skolens samarbeid med skolehelsetjenesten, barnevernet, NAV mv. For øvrig viser byråden til Utdanningsetatens uttalelse til rapporten, der det redegjøres for tiltak. Byråden vil ha dialog med Utdanningsetaten om oppfølging av Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger det kommende skoleåret.

11.1.2 Kommunerevisjonens vurdering

Kommunerevisjonen merker seg at byråden vurderer rapporten som å gi nyttige opplysninger til de aktuelle skolene om hva som kan og bør gjøres enda bedre i arbeidet mot frafall i videregående opplæring.

Byråden varsler tiltak som er relevante for Kommunerevisjonens anbefaling.

11.2 Utdanningsetaten

11.2.1 Etatens uttalelse

Utdanningsetaten har ikke innvendinger til revisjonskriteriene i undersøkelsen.

Som kommentarer til temaet for undersøkelsen, understreker etaten at det har vært en positiv utvikling i gjennomføring av videregående opplæring de senere årene. Etaten viser blant annet til at Oslo, sammen med tidligere Akershus, de siste årene har hatt de høyeste gjennomføringstallene nasjonalt på indikatoren for gjennomføring innen fem år.

Etaten skriver videre at et kontinuerlig og systematisk arbeid med å forebygge frafall fra videregående opplæring og å utvikle og styrke elevenes nærvær og tilhørighet til skole og utdanning har vært sterkt prioritert i etatens arbeid i videregående opplæring.

Etaten viser også til at det nasjonalt er over 50 prosent av tiendeklassingene som hvert år velger yrkesfaglig utdanningsprogram. Ifølge etaten skiller Oslo seg markant fra dette ved at kun en av fire elever velger et yrkesfaglig karriereløp. Etaten viser til at ungdom som velger yrkesfag i utgangspunktet har noe lavere grunnskolepoeng enn de som velger studieforberedende. Ved at andelen som velger yrkesfag er lavere i Oslo enn nasjonalt vil en større andel av elevene i Oslo ha lave grunnskolepoeng inn i de tradisjonelle yrkesfaglige utdanningsprogrammene, skriver etaten.

Når det gjelder undersøkelsens metode, viser etaten til undersøkelsens problemstilling og skriver at det kan stilles spørsmål ved hvor representativt utvalget av skoler er for Oslo som helhet. Etaten viser blant annet til særtrekk ved Etterstad videregående skole og ulikheter med Hellerud videregående skole. Om Etterstad videregående skole skriver etaten blant annet at konteksten man finner skolen i trolig er ganske unik, ikke bare regionalt, men også nasjonalt.

Til rapportens konklusjoner og anbefalinger skriver etaten at den finner det tilfredsstillende at de to undersøkte skolene i hovedsak svarte ut revisjonskriteriene på en god måte. Etaten viser til de positive funnene i rapporten. Etaten merker seg samtidig forbedringspunktene og anbefalingene. Etaten skriver blant annet at det er viktig for godt fraværsoppfølgingsarbeid at alt fravær registreres fortløpende og at skolene sender varslar til elever med høyt fravær i tråd med føringene fra Utdanningsdirektoratet. Etaten merker seg også at de undersøkte skolene manglet skriftlige rutiner som beskriver prosessene for tildeling, endring og gjennomgang av tilganger i SkoleArena og OneNote.

Etaten skriver at den vil vurdere eller iverksette følgende tiltak:

- I samarbeid med skolene vil etaten utarbeide skriftlige rutiner for tilgangsstyring der det beskrives prosesser for tildeling, endring og gjennomgang av tilganger i SkoleArena og OneNote. Etaten vil vurdere om alle skoler bør ha en funksjon i administrasjonen som ansvarlig for tilgangsstyring.
- Etaten vil gjennomgå forvaltningsrevisjonens formål, mål, revisjonskriterier, funn og anbefalinger med alle rektorene i de videregående skolene i Oslo.
- Etaten vil gå gjennom den kommunale veilederen for oppfølging av fraværsgrensesystemet med henblikk på å vurdere om den kan styrkes på punktene om fraværregistrering, varslar og fraværsoppfølging.

- Etaten vil følge opp fraværsregistrering, fraværvarsling og oppfølging av punktene i den kommunale veilederen i styringsdialogen med skolene.

Etaten skriver at tiltakene skal iverksettes og gjennomføres i løpet av skoleåret 2020-21.

11.2.2 Kommunerevisjonens vurdering

Utdanningsetaten skriver at ved at andelen elever som velger yrkesfag er lavere i Oslo enn nasjonalt, vil en større andel av elevene i Oslo ha lave grunnskolepoeng inn i de tradisjonelle yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Kommunerevisjonen vil bemerke at det ikke nødvendigvis må være en sammenheng mellom andelen elever som velger yrkesfag og grunnskolepoengene til de som velger det.

Kommunerevisjonen vil også kommentere Utdanningsetatens spørsmål om representativitet. For å gjøre undersøkelsen gjennomførbar har Kommunerevisjonen eksplisitt avgrenset undersøkelsen til å gjelde utdanningsprogrammene service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole. Det er forståelig at Utdanningsetaten stiller spørsmål ved hvor representative de er for Oslo som helhet. Kommunerevisjonen kan i denne sammenheng understreke at det ikke er antatt at funn som gjelder de to utdanningsprogrammene nødvendigvis vil gjelde andre utdanningsprogrammer og skoler. Forholdene som Kommunerevisjonen har undersøkt ved de to skolene vil allikevel være relevante for alle skolars arbeid med å øke andelen elever som fullfører og består. Etter Kommunerevisjonens vurdering gir rapporten grunnlag for at både utdanningsadministrasjonen og skoleledere ved andre videregående skoler kan vurdere om den inneholder læringspunkter også for dem.

Tiltakene som Utdanningsetaten varsler er relevante ut fra Kommunerevisjonens anbefaling til etaten.

11.3 Etterstad videregående skole

11.3.1 Skolens uttalelse

Etterstad videregående skole har ikke innvendinger til revisjonskriteriene i undersøkelsen.

Når det gjelder undersøkelsens metode, mener skolen at utvalget lærere som ble intervjuet var for lite, og skriver at det var to. Skolen skriver at konklusjonen muligens kunne ha vært annerledes, spesielt med tanke på tilretteleggingsaktiviteter og oppfølging av elever gjennom OneNote, hvis Kommunerevisjonen hadde intervjuet flere lærere.

Skolen viser videre til at VIGO OT-databasen ikke er blitt brukt i undersøkelsen. Skolen skriver at tiltak for elever som slutter registreres der. Skolen mener det er en svakhet at VIGO OT ikke er brukt for å kartlegge hvordan skolen følger opp elevene.

Skolen har også kommentarer til enkelte deler av faktabeskrivelsen. I delkapittel 6.2.6 står det

Rektor understreket at det er viktig å sikre at relasjonen mellom lærer og elev er god gjennom systematisk kompetanseheving. Hun oppga at det ikke hadde vært gjennomført slik kompetanseheving over tid.

Skolen viser til den andre setningen (understreket) og skriver at det ikke stemmer, og at det har vært iverksatt kompetanseheving over tid på Etterstad videregående skole.

I delkapittel 6.2.7 stod det i rapport til uttalelse

Hun [avdelingsleder for service og samferdsel] deltok også i avdelingsmøter, der blant annet enkeltelevers utfordringer ble diskutert.

Skolen skriver at det i stedet for avdelingsmøter skal stå trekantmøter og klasselærerråd.

I delkapittel 8.2.1 om skolens samarbeid med eksterne tjenester står det at skolehelsetjenesten var tilgjengelig noen dager i uken. Skolen skriver i uttalelsen at skolehelsetjenesten var tilgjengelig faste dager i uken.

I delkapittel 8.2.1 står det videre at det i deler av undersøkelsesperioden hadde manglet et fast, egnet møtepunkt der også eksterne tjenester deltok. Skolen skriver i uttalelsen at det er uklart hva som beskrives. Den viser til at skolen må forholde seg til alle bydeler og at et fast, egnet møtepunkt er umulig.

Til rapportens konklusjoner skriver skolen at de er gjenkjennbare og i samsvar med risikovurderingene skolen selv har gjort i forbindelse med strategiarbeidet.

Til anbefalingene skriver skolen at de er i tråd med tiltak som skolen har iverksatt, men ennå ikke sett full effekt av.

Skolen skriver at den vil fortsette å arbeide med tiltakene som den allerede er i gang med. Det gjelder rutiner for fraværsoppfølging, utvikling av elevtjenesten og tiltak knyttet til tilrettelegging av undervisningen for elever. Når det gjelder bruken av OneNote som verktøy for oppfølging av elevene, vil skolen ha en gjennomgang av rutinene internt.

Skolen mener at utarbeiding av retningslinjer for bruken av OneNote i elevarbeidet må være et samarbeid mellom skolen og utdanningsadministrasjonen. Om SkoleArena skriver skolen at det er vanskelig å se fornuften i skriftlige rutiner når selve programmet regulerer nødvendige tilganger. Skolen viser til at den ikke gir tilganger til andre ansatte med tanke på fraværsføring slik Hellerud videregående skole gjør (jf. delkapittel 9.2.2), og legger til at ved Etterstad videregående skole styrer fagansvaret tilgangen.

Skolen skriver at retningslinjene for OneNote vil være på plass i august når nytt skoleår begynner. Når det gjelder de andre tiltakene, vil skolen videreføre et arbeid som allerede har startet.

I en kommentar til rapportens nytte skriver skolen at arbeid med fraværsoppfølging og tilretteleggingsproblematikk tar tid og at skolen er i et kontinuerlig forbedringsarbeid. Det er viktig at tidsaspektet ved dette arbeidet blir vektlagt i rapporten, skriver skolen.

11.3.2 Kommunerevisjonens vurdering

Til undersøkelsens metode vil Kommunerevisjonen vise til at det ble gjennomført intervjuer med tre kontaktlærere ved Etterstad videregående skole, i tillegg til åtte intervjuer med ledere og andre ansatte tilknyttet skolen. Antallet intervjuer ble vurdert ut fra tilgjengelige ressurser og hvor mye ekstra informasjon flere intervjuer kunne forventes å tilføre. Kommunerevisjonen gjennomgikk også oppfølgingen som var dokumentert i OneNote for 21 tilfeldig valgte elever. Det er mulig at flere intervjuer kunne gitt en grundigere belysning av skolens arbeid på området. Kommunerevisjonen mener samtidig at rapportens faktabeskrivelse gir tilstrekkelig grunnlag for vurderingene og anbefalingene.

Når det gjelder bruk av VIGO OT, skriver skolen at tiltak knyttet til elever som slutter registreres der. Kommunerevisjonen har rettet oppmerksomheten mot OneNote som det sentrale systemet for notater fra den løpende oppfølgingen av elever som går på skolen, siden undersøkelsen er rettet mot arbeidet med å forebygge frafall. Kommunerevisjonen viser til beskrivelsen av OneNote i delkapittel 6.2.5, der det blant annet fremgår at formålet med OneNote var å sikre systematisk ansvarsfordeling og progresjon i oppfølgingen av elevene.

Til skolens kommentar til delkapittel 6.2.6 vil Kommunerevisjonen vise til at faktabeskrivelsen omtaler flere ulike kompetansehevingstiltak. Kommunerevisjonen vil presisere at setningen som skolen har kommentert viser tilbake til foregående setning, og at den henviser til rektors vurdering om at kompetanseheving spesifikt på relasjonelle ferdigheter ikke hadde vært gjennomført systematisk over tid. På dette punktet er faktabeskrivelsen basert på verifisert intervjureferat og tidligere verifisert faktabeskrivelse.

Når det gjelder skolens kommentar til delkapittel 6.2.7 og avdelingsleders deltakelse i møter, har Kommunerevisjonen ivaretatt kommentaren ved å bytte ut «avdelingsmøter» med «klasselærerråd» i den aktuelle setningen. Skolen har hatt faktabeskrivelsen til verifisering.

Til skolens kommentar om skolehelsetjenestens tilgjengelighet, viser Kommunerevisjonen til faktabeskrivelsen i delkapittel 8.2.1 og merker seg at skolehelsetjenesten var tilgjengelig på faste dager.

Når det gjelder skolens kommentar til opplysningen i rapporten om at det i deler av undersøkelsesperioden hadde manglet et fast, egnet møtepunkt der også eksterne tjenester deltok, henviser dette til et møtepunkt for de eksterne tjenestene som var lokalisert ved skolen, det vil si skolehelsetjenesten, NAV-veileder og minoritetsrådgiver. Som det fremgår av rapporten fikk Kommunerevisjonen opplyst at det var etablert et ukentlig møte i avdeling for elevtjenester fra januar 2020. «Deler av undersøkelsesperioden» gjelder altså forut for dette tidspunktet.

Kommunerevisjonen merker seg at skolen oppgir at anbefalingene er i tråd med tiltak som skolen har iverksatt, men ennå ikke sett full effekt av. Kommunerevisjonen merker seg videre at Etterstad videregående skole vil fortsette arbeidet med tiltak som er relevante for Kommunerevisjonens anbefalinger vedrørende fravær og nødvendig tilrettelegging og oppfølging.

Kommunerevisjonen kan ikke se at skolen har varslet tiltak for å sikre at tilganger i IT-systemer er i tråd med tjenstlig behov.

Til skolens kommentarer om skriftlige rutiner for tilgangsstyring vil Kommunerevisjonen bemerke følgende: Selv om skolen har opplyst at tilganger i SkoleArena følger av tilganger gitt i SATS, tyder opplysninger fra skolen (jf. delkapittel 9.2.1) på at tilknytning av lærere til spesifikke fag i SATS i praksis skjer etter en vurdering av tjenstlig behov og med implementering lokalt ved skolen. Kommunerevisjonen viser til at god praksis for tilgangsstyring blant annet innebærer å ha skriftlige rutiner som beskriver prosessene for tildeling, endring og gjennomgang av tilganger.

11.4 Hellerud videregående skole

11.4.1 Skolens uttalelse

Hellerud videregående skole skriver at en tidligere utgave av rapporten inneholdt skolens skolebidragsindikator for fullført og bestått. Skolen skriver videre at i den endelige rapporten er dette datagrunnlaget tatt bort, men at skolen ønsker å ta dette med fordi den har fått signaler om at skolene skal måles på det i fremtiden. Ifølge skolen viser tallene at Hellerud videregående skole er blant de beste skolene i Oslo på bidrag til fullført og bestått på studiespesialisering.

Skolen viser til at rapportens hovedbudskap gir en samlet oppsummering av to forskjellige skoler med helt forskjellige resultater, og viser til 22 prosent frafall ved service og samferdsel på Etterstad videregående skole og 3 prosent frafall ved studiespesialisering på Hellerud videregående skole. Skolen stiller spørsmål ved begrunnelsen for at dette ikke kommer tydeligere frem i hovedbudskapet, og skriver at det kan synes som om utfordringen med frafall på de to skolene er like stor, hvilket det ikke er grunnlag i tallmaterialet for å hevde.

Skolen viser til Kommunerevisjonens anbefaling om å vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til at alle elever får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, av skolen selv og i samarbeid med eksterne tjenester. Skolen skriver at anbefalingen berører et svært viktig innholdsmessig område. Grunnlaget for anbefalingen er, slik skolen oppfatter delkapittel 8.2.2, to intervjuutsagn. Ifølge skolen gir faktabeskrivelsen ikke nok informasjon til å vurdere anbefalingen eller til konkret å gå inn og vurdere adekvate forbedringer.

Skolen oppfatter revisjonskriteriene som veldig brede og at de sikter seg mot så godt som hele skolens drift. Skolen skriver at det er langt mer enn elevoppfølging som har påvirkning på elevenes sjanse for å fullføre og bestå. Skolen mener noe av det viktigste er kvaliteten på undervisningen og det som foregår i klasserommet, noe Kommunerevisjonen ikke har observert i praksis. Ifølge skolen viste Kommunerevisjonen flere ganger til at den gjerne skulle gjennomført flere intervjuer for å få et bredere grunnlag for revisjonen. Skolen mener dette bør prioriteres ved lignende revisjoner i fremtiden.

Skolen har for øvrig ikke innvendinger til revisjonskriteriene i undersøkelsen.

Skolen viser til rapportens omtale av varslers ved fravær i delkapittel 7.2.3 og Kommunerevisjonens vurdering og anbefaling knyttet til varslers. Skolen skriver at Kommunerevisjonen burde henvise til at funnene i hovedsak refererer til at varslene ikke i alle tilfeller var sendt ut på et tidlig nok tidspunkt, vurdert etter de anbefalingene som fremkommer i Kommunens veileder, ikke Utdanningsdirektoratets krav.

Skolen viser til delkapittel 7.2.4, der det i beskrivelsen av forsterket plan stod «...elever som kunne hatt rett til spesialundervisning...». Skolen skriver at dette gjelder elever som har rett til spesialundervisning og at formuleringen derfor er misvisende.

Skolen viser til at det er et kjent problem at elever med lavt karaktersnitt kan trenge lengre tid på å gjennomføre videregående skole, eller har høyere sannsynlighet for omvalg. Skolen skriver at det kan være vanskelig å motivere disse elevene, og viser til at den flere ganger har spilt inn til etaten at det bør opprettes en felles strategi for å møte denne elevgruppen på en bedre måte.

Skolen skriver at Kommunerevisjonens vurderinger i kapittel 7 beskriver et dilemma mellom skolens arbeid med å motivere elever til å ta imot et tilbud og elevenes rett til å velge. Ifølge skolen kommer dilemmaet ikke tydelig nok frem i Kommunerevisjonens anbefalinger.

Til rapportens kapittel 5 om fraværsregistrering skriver skolen at svært lite fravær føres for sent ved studiespesialisering. Skolen anfører at tilfellene av for sent ført fravær som Kommunerevisjonen mener å finne, godt kan være feilføringer som er rettet opp. Ifølge skolen, kan de indikere at fraværet er ført for sent, men at det ikke er sikkert.

Skolen kommenterer Kommunerevisjonens anbefaling om å iverksette tiltak for å sikre at tilganger er i tråd med tjenstlig behov. Skolen skriver at læreres tilgang til å skrive fravær på andre læreres elever ikke innebærer at lærerne får tilgang til innhold i dokumentasjon på andres elever, for eksempel dokumenter med sensitiv informasjon. Skolen viser til at det er sporbart hvem som har registrert siste endring på et fravær uavhengig av hvem som har ført fraværet. Føring av fravær på vegne av andre gjennom tilgang til SkoleArena er etter skolens vurdering et tjenstlig behov.

Skolen skriver at Kommunerevisjonens anbefalinger er punkter hvor den kontinuerlig gjør forbedringer og alltid kan bli bedre. Skolen varsler tiltak. Den vil endre lærerhåndbokens omtale av rutiner for varsel ved fravær i fag slik at anbefalingene i den Kommunale veilederen kommer tydeligere frem.

I tillegg vil skolen iverksette tiltak for å sikre at tilganger er i tråd med tjenstlig behov ved å dokumentere vurderingene skolen gjør. Skolen vil

- lage et årshjul for kontroll av tilganger i Skoleplattform Oslo
- lage skriftlige rutiner som beskriver prosessene for tildeling, endring og gjennomgang av tilganger i OneNote og SkoleArena
- skriftliggjøre gjeldende arbeidsdeling for tildeling av tilganger i Skoleplattform Oslo

Til Kommunerevisjonens anbefaling om å vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til at alle elever får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, skriver skolen at den må vurdere spørsmålet nærmere før den kan planlegge videre konkrete tiltak eller endring av innretningen på eksisterende tiltak.

Skolen skriver at tiltakene skal iverksettes ved skolestart skoleåret 2020–21.

Om rapportens oppbygning skriver skolen at den medfører at omtalen av de to skolene sklir over i hverandre i gjennomlesningen. Ifølge skolen hadde det vært en fordel om rapporten hadde skilt tydeligere mellom de to skolene ved at de ble behandlet tekstlig hver for seg og ikke etter hverandre etter hvert tema. Skolen skriver at det også er uheldig at skolene slås sammen i de samlede vurderingene. Som eksempel viser skolen til rapportens sammendrag og Kommunerevisjonens vurderinger knyttet til varsler ved fravær.

11.4.2 Kommunerevisjonens vurdering

Skolebidragsindikatorene som Hellerud videregående skole viser til, ble gjennomgått og drøftet da Kommunerevisjonen 11. mai holdt en presentasjon om undersøkelsen for Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap, Utdanningsetaten og de to caseskolene. Skolebidragsindikatorene har ikke tidligere vært inkludert i Kommunerevisjonens rapport. I kapittel 2, som inneholder statistikk om de to skolene, har Kommunerevisjonen rettet oppmerksomheten mot indikatorer som direkte reflekterer byrådets viktigste resultatmål for oppvekst og kunnskapssektoren: at elever fullfører og består videregående opplæring. All statistikk som presenteres i kapittel 2 viser for øvrig en positiv utvikling ved studiespesialisering på Hellerud videregående skole.

Utdanningsdirektoratet har publisert skolebidragsindikatorer for blant annet videregående skoler, som per i dag er tilgjengelige for skoleårene 2015–16 til 2018–19 (<https://skoleporten.udir.no/>). Skolebidragsindikatoren for bestått indikerer hvor mye en skole bidrar til å få elevene til å fullføre og bestå sammenlignet med hvordan bidraget til elever med tilsvarende forutsetninger på landsnivå er. Skolebidraget tilsvarer forskjellen mellom andelen elever som faktisk fullfører og består og andelen som forventes å fullføre og bestå dersom skolebidraget er likt med landsgjennomsnittet (Skoleporten). Fordi skolebidragsindikatorene er statistiske estimater, er det usikkerhet forbundet med dem.

Hellerud videregående skole viser blant annet til skolebidragsindikatoren for 2018–19, som indikerer at 1,4 prosentpoeng flere elever fullførte og bestod studieforbereende utdanningsprogrammer ved skolen, sammenlignet med hva man kunne forvente ut fra elevenes grunnskolepoeng og landsgjennomsnittet for fullføre og bestå. Isolert sett, var det nest høyest blant de studieforbereende programmene i kommunale videregående skoler i Oslo. Samtidig var usikkerhetsmarginene $\pm 4,3$ prosentpoeng (95 prosents konfidensintervall). Man kan derfor ikke med sikkerhet fastslå at skolebidraget var et annet enn landsgjennomsnittet. Dette gjaldt flere videregående skoler. Som eksempel var det i 2018–19 ni videregående skoler med skolebidrag mellom $-0,9$ og $0,3$ på studieforbereende program og som hadde usikkerhetsmarginer som overlappet med landsgjennomsnittet.

Ved yrkesfaglige programmer ved Etterstad videregående skole i 2018–19 var skolebidragsindikatoren for bestått $-4,1$. Samtidig var usikkerhetsmarginene $\pm 4,7$. Det var ytterligere fem videregående skoler i Oslo med skolebidrag på yrkesfaglige programmer der usikkerhetsmarginene overlappet med landsgjennomsnittet. I Utdanningsetatens uttalelse, omtalt ovenfor, vises det blant annet til særtrekk ved yrkesfaglige programmer i Oslo generelt og Etterstad videregående skole spesielt. For

mer informasjon og tidsseriedata om skolebidragsindikatorer, viser Kommunerevisjonen til Skoleporten (<https://skoleporten.udir.no/>).

Skolen har kommentert hovedbudskapet. Kommunerevisjonens hovedbudskap tar utgangspunkt i at det er skolens arbeid med å forebygge frafall som er revidert, uavhengig av om frafallet i utgangspunktet var høyt eller lavt. Forholdene som Kommunerevisjonen har undersøkt vil være relevante for alle skolers arbeid med å øke andelen elever som fullfører og består. Frafallsprosenten ved de to utdanningsprogrammene er gjengitt i sammendraget og omtalt i større bredde i kapittel 2.

Grunnlaget for anbefalingen om å vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til at alle elever får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, er vurderingene i både kapittel 7 og 8. Enkeltelementer i faktagrunnlaget har to intervjuer som kilde, mens de samlet sett har flere intervjuer som kilde. Derfor har Kommunerevisjonen også vært forsiktig ved formuleringen av vurderinger («tyder på forbedringspotensial») og anbefalinger («...vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til...»). Hvis skolen behøver mer informasjon som grunnlag for å vurdere tiltak på de aktuelle områdene, er det Kommunerevisjonens vurdering at det ligger til skolen å danne seg et slikt grunnlag.

Slik Kommunerevisjonen vurderer det, dekker revisjonskriteriene vesentlige deler av skolens arbeid med å forebygge frafall. Rapporten omtaler elementer av kvalitet i opplæringen, for eksempel tiltak for faglig tilrettelegging og undervisningsvurdering, men å observere det som foregår i klasserommet har ikke vært innenfor rammene av denne undersøkelsen. Et bredere datamateriale og flere intervjuer ville kunne gitt en grundigere belysning av skolens arbeid på området. Kommunerevisjonen mener samtidig at rapportens faktabeskrivelse gir tilstrekkelig grunnlag for vurderingene og anbefalingene.

Når det gjelder Kommunerevisjonens vurdering av varsling ved fravær, er den formulert for å dekke både tilfeller der varsler ikke var sendt og tilfeller der varsler var sendt for sent. Som skolen viser til, var aktuelle tilfeller ved Hellerud videregående stort sett varsler som var sendt for sent, jf. delkapittel 7.2.3. Kommunerevisjonen har vist til Utdanningsdirektoratets krav, dels fordi Kommunens veileder på punktet om varsling henviser til disse kravene, og dels fordi veilederens anbefalte terskelverdier er å regne for en presisering av direktoratets krav om at skolen skal varsle eleven så tidlig som mulig hvis det er fare for at eleven går over fraværsgrensen.

For å ivareta skolens kommentar om elever med rett til spesialundervisning, har Kommunerevisjonen erstattet «kunne hatt rett til» med «hadde rett til» i faktabeskrivelsen om forsterket plan i delkapittel 7.2.4. Skolen har hatt faktabeskrivelsen til verifisering.

I Kommunerevisjonens vurderinger i kapittel 7 pekes det blant annet på at skolens arbeid med å motivere elever til å ta imot et tilbud ikke kan gå på bekostning av elevenes rett til å velge. Et mulig dilemma i dette er ikke nevnt spesifikt i Kommunerevisjonens anbefalinger, men Kommunerevisjonen har vært forsiktig ved formuleringen av anbefalingene («...vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til...»).

Skolen har kommentarer til kapittel 5 om fraværsregistrering. Kapitlet viser at de aller fleste undersøkte fraværsføringer ble registrert samme dag som eleven var fraværende. Det kan være noe usikkerhet forbundet med fortolkningen av fraværsføringer som var registrert på senere tidspunkt, men sammen med intervjuutsagn om at det enkelte ganger var nødvendig å minne faglærere om å registrere fravær, mener Kommunerevisjonen det er grunnlag for vurderingen om at ikke alt fravær ble registrert fortløpende.

Skolen viser til enkelte forhold ved tilganger i SkoleArena som Kommunerevisjonen vil kommentere. I Kommunerevisjonens vurdering i kapittel 9 stilles det blant annet spørsmål om skolen hadde kontroll på risikoen for uautoriserte endringer i SkoleArena. Det vises da ikke til tilgang til å lese sensitiv informasjon, men til muligheten for å gjøre endringer i fraværsføringer. At siste endring i fraværsføringer er sporbar går frem av faktabeskrivelsen i kapittel 9, men også at slike endringer ikke ble kontrollert. Kommunerevisjonen har ikke stilt spørsmål ved skolens vurdering av tjenstlig behov, men peker på behovet for kontroll på risikoen som gitte tilganger medfører.

Kommunerevisjonen merker seg at Hellerud videregående skole opplyser om at skolen kontinuerlig gjør forbedringer på områdene dekket av Kommunerevisjonens anbefalinger. Tiltakene som Hellerud videregående skole varsler er relevante ut fra Kommunerevisjonens anbefalinger til skolen.

Kommunerevisjonen tar skolens synspunkter på rapportens oppbygning til orientering. Det vises for øvrig til Kommunerevisjonens kommentarer om varsling ved fravær ovenfor.

Referanser

Kommunerevisjonen oppgir her sentrale referanser som vi har vist til i rapporten. Det er ikke en fullstendig oversikt over kildematerialet vi har brukt som grunnlag for undersøkelsen.

a) Referanser fra Oslo kommune

Byrådets forslag til budsjett for årene 2016–2020

Byrådssak 1057/08 *Overordnet rammeverk for god intern kontroll i Oslo kommune*

Byrådssak 1105/13 *Oslo kommunes Instruks for informasjonssikkerhet*

Byrådssak 1070/15 *Instruks for virksomhetsstyring i Oslo kommune*

Byrådssak 239/16 *Yrkesveien – byrådets strategi for fag- og yrkesopplæringen i Oslo*, behandlet av bystyret 10. mai 2017, sak 95

Byrådssak 1055/17 *Tillitsbasert styring og ledelse i Oslo kommune*

Byrådssak 148/18 *Studieveien – byrådets strategi for de studieforbereidende utdanningsprogrammene*, behandlet av bystyret 19. desember 2018, sak 402

Byrådssak 217/19 *Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring*, behandlet av bystyret 29. januar 2020, sak 28

Byrådssak 218/19 *Ny ressursfordelingsmodell for videregående skole i Oslo*, behandlet av bystyret 18. desember 2019, sak 446

Byrådssak 294/19 *Motivasjon for læring – byrådets strategi for økt motivasjon og læringsglede*, behandlet av bystyret 29. januar 2020, sak 29

Tildelingsbrev til Utdanningsetaten for årene 2016–2018

Utdanningsetatens årsberetning for 2019

b) Eksterne referanser

FOR-2006-06-23-724: *forskrift til opplæringslova*

LOV-1998-07-17-61: *lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringsloven)*

NOU 2018: 15 *Kvalifisert, forberedt og motivert – et kunnskapsgrunnlag om struktur og innhold i videregående opplæring*

Personvernforordningen

Prop. 52 L (2017–2018) *Endringar i opplæringslova, friskolelova og folkehøgskolelova (plikt til å tilby intensiv opplæring og plikt til fleirfagleg samarbeid m.m.)*

Skoleporten (<https://skoleporten.udir.no/>)

Utdanningsdirektoratet, 2016, rundskrivet *Fraværsgrense Udir-3-2016*

Utdanningsdirektoratet, 2017, artikkelen *Fravær i videregående* (sist endret 16.06.2017)

Utdanningsdirektoratet, 2017, artikkelen *Prinsipper for nærværarbeid* (sist endret 16.06.2017)

Tabelloversikt

Tabell 1 Etterstad videregående skole: måltall for å fullføre og bestå, service og samferdsel.....	19
Tabell 2 Hellerud videregående skole: måltall for å fullføre og bestå, studiespesialisering	20
Tabell 3 Tidspunkt for registrering av fravær, Etterstad videregående skole, november 2019	28
Tabell 4 Tidspunkt for registrering av fravær, Hellerud videregående skole, november 2019	29

Figuroversikt

Figur 1 Yrkesfag – prosentandel elever som fullførte og besto skoleåret.....	12
Figur 2 Studieforbereidende – prosentandel elever som fullførte og besto skoleåret.....	13
Figur 3 Service og samferdsel: prosentandelen elever som sluttet.....	14
Figur 4 Studiespesialisering: prosentandelen elever som sluttet	14
Figur 5 Gjennomsnittlig inntakspoeng per første inntak, Vg1	15
Figur 6 Andel elever tatt inn på Vg1 med utdanningsprogrammet og skolen som ønske nummer 5 eller lavere	16

Vedlegg 1 Revisjonskriterier

I dette vedlegget gir vi en oversikt over revisjonskriteriene Kommunerevisjonen har lagt til grunn i undersøkelsen, og vi går gjennom kildene for de ulike revisjonskriteriene.

Oversikt over revisjonskriterier

Kommunerevisjonen har lagt følgende revisjonskriterier til grunn:

Mål og planer

- Skolen bør ha etablert måltall for å øke andelen elever som fullfører og består.
- Skolen bør ha en plan for å øke andelen elever som fullfører og består.

Oppfølging av elever

- Skolen skal identifisere elever i risikozonen for frafall. Det innebærer blant annet å identifisere elever med svake faglige ferdigheter og elever med høyt fravær.
- Skolen skal sikre at elevenes fravær registreres.
- Skolen skal ha systematisk fraværsoppfølging.
- Skolen skal ha faglig tilrettelegging og oppfølging av elever i risikozonen for frafall.

Samarbeid

- Skolen skal samarbeide med relevante tjenester om vurdering og oppfølging av elever med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker.

Tilgangsstyring

- Tilgang til informasjon i Utdanningsetatens IT-systemer skal være i samsvar med tjenstlig behov.

Kilder for revisjonskriteriene

Mål og planer

Som kilder for revisjonskriteriene om å etablere måltall og ha en plan har vi lagt til grunn styringsdokumenter fra Oslo kommune. Det inkluderer rammeverk for intern kontroll, byrådssaken om tillitsbasert styring og ledelse, byrådets forslag til budsjett og et tildelingsbrev til Utdanningsetaten.

Det står i *Overordnet rammeverk for god intern kontroll i Oslo kommune* (byrådssak 1057/08):

1.0 Oslos kommunes styringsprinsipp

Oslo kommunes prinsipp om mål- og resultatstyring pålegger virksomhetene å fastsette mål, planlegge hvordan målene skal nås, måle resultater og bruke informasjonen til styring, kontroll og læring for å utvikle og forbedre virksomheten.

Intern kontroll er en integrert del av mål- og resultatstyringen og skal bidra til å sette fokus på de faktorer som har størst betydning i forhold til måloppnåelse, samt prioritere å tilpasse tiltak og aktiviteter som sikrer tilfredsstillende gjennomføring av tjenesteleveranser og myndighetsutøvelse.

(...)

I byrådssak 1055/17 *Tillitsbasert styring og ledelse i Oslo kommune* står det i saksfremstillingen blant annet:

Mål- og resultatstyring skal ligge til grunn for styring og oppfølging av byrådets overordnede mål, ref. Instruks for virksomhetsstyring. Tillit som strategi og arbeidsform i styring får imidlertid konsekvenser for praktiseringen av mål- og resultatstyringen.

- Det skal legges mer vekt på tydelige mål, forventninger til resultater og effekter.
- Det skal legges mindre vekt på kontroll, detaljrapportering og måling av aktiviteter, tiltak og virkemidler.

I byrådets vedtak 23. mai 2017 i byrådssaken står det blant annet at tillitsbasert styring og ledelse i Oslo kommune skal kjennetegnes av få og tydelige mål.

I byrådets forslag til budsjett for årene 2016–2019 fremkommer det at det er en viktig målsetting at flere fullfører og består videregående opplæring. Måltallet for andel som fullfører og består videregående opplæring i løpet av fem år, var satt til 80 prosent i årene 2016–2019. Byrådet har som ambisjon at minst 85 prosent av elevene på sikt skal fullføre og bestå videregående opplæring.

I tildelingsbrevet til Utdanningsetaten for 2018, står det blant annet følgende:

Føringer for strategiarbeidet

Med budsjettforslaget for 2018 har byrådet presentert nye langsiktige resultatmål for oppvekst- og kunnskapspolitikken som går ut over økonomiplanperioden. Byrådet har følgende langsiktige resultatmål:

(...)

- *85 prosent av elevene skal fullføre og bestå videregående opplæring, som innebærer at elevene må være bedre forberedt på videregående opplæring og få tettere oppfølging på vei mot generell studiekompetanse eller fag- eller svekkebrev [sic]*

OVK viser til brev av 09.11.2017 til Utdanningsetaten der det bes om videreutvikling av det strategiske rammeverket for 2019. Bakgrunnen er at styringsprinsippene og de nye langsiktige resultatmålene skal integreres i styringsdialogen mellom Utdanningsetaten og skolene. Forslag til et videreutviklet strategisk rammeverk skal utarbeides innen 1. juni 2018, og vil være tema på andre etatsstyringsmøte 2018.

(...)

Videre forutsetter OVK at styringsprinsipper, mål og langsiktige resultatmål ligger til grunn for skolenes strategiske planer for 2018. Som del av det strategiske arbeidet skal skolene operasjonalisere byrådets styringsprinsipper, mål og langsiktige resultatmål og lokalt velge hvordan skolen skal oppfylle disse. Skolene skal i tillegg til risikoanalyser benytte et bredt kunnskapsgrunnlag i strategiarbeidet. Utdanningsetaten må fortløpende vurdere behovet for å bygge opp nødvendig kompetanse, kapasitet og kontinuitet på viktige strategiske områder.

Det er f.eks. viktig at skoler som over tid har utfordringer med å nå fastsatte mål får nødvendig oppfølging over tid. Dette gjelder oppgaver som ligger i utdanningsadministrasjonen og i veiledning, støtte og oppfølging av skolene. Bruken av eksterne konsulenter må begrenses til helt spesielle tilfeller der det vurderes som absolutt nødvendig. Det skal alltid vurderes om egne medarbeidere kan utføre de aktuelle oppgavene, eller om eventuelle nye oppgaver er varige og det kan være grunnlag for nye faste medarbeidere.

På denne bakgrunn har Kommunerevisjonen lagt følgende kriterier til grunn:

- a. Skolen bør ha etablert måltall for å øke andelen elever som fullfører og består.
- b. Skolen bør ha en plan for å øke andelen elever som fullfører og består.

Oppfølging av elever

Som kilder for revisjonskriteriene om oppfølging av elever, har vi lagt til grunn opplæringsloven §§ 1-3 og 3-4, forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-3, 3-47, 13-1, 13-2 og 13-3, Utdanningsdirektoratets rundskriv *Fraværsgrense Udir-3-2016*, byrådetts forslag til budsjett, tildelingsbrev til Utdanningsetaten og Utdanningsdirektoratets artikler *Fravær i vidaregåande* og *Prinsipper for nærværarbeid*.

Det står i opplæringsloven:

§ 1-3. *Tilpassa opplæring*:

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten.

§ 3-4. *Innhald og vurdering i den vidaregåande opplæringa*, andre ledd første punktum:

Elevane, lærlingane, praksisbrevkandidatane og lærekandidatane skal vere aktivt med i opplæringa.

Det står i forskrift til opplæringsloven:

§ 3-1. *Rett til vurdering*, første ledd første og andre punktum:

Elevar i offentleg grunnskoleopplæring og elevar, lærlingar, praksisbrevkandidatar og lærekandidatar i offentleg vidaregåande opplæring har rett til vurdering etter reglane i dette kapitlet. Retten til vurdering inneber både ein rett til undervegsvurdering og sluttvurdering og ein rett til dokumentasjon av opplæringa. (...)

§ 3-2. *Formålet med vurdering*:

Formålet med vurdering i fag er å fremje læring undervegs og uttrykkje kompetansen til eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten undervegs og ved avslutninga av opplæringa i faget. Vurderinga skal gi god tilbakemelding og rettleiing til elevane, lærlingane, praksisbrevkandidatane og lærekandidatane.

Formålet med vurdering i orden og i åtferd er å bidra i sosialiseringssprosessen til eleven, skape eit godt psykososialt miljø og gi informasjon om eleven sin orden og åtferd.

§ 3-3. *Grunnlaget for vurdering i fag*, siste ledd:

I vidaregåande skole skal eleven ikkje få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter ved fråvær i meir enn 10 prosent av timane i faget. Eleven kan likevel få vurdering med karakter dersom det er dokumentert at fråvær i meir enn 10 prosent av timane i faget skyldast slike grunnar som er nemnde i § 3-47 femte ledd bokstav a til f og åttande ledd. Det same gjeld dersom fråværet skyldast følgjande delar av den obligatoriske trafikkopplæringa til førarkort klasse B: tryggleikskurs på bane og andre og tredje del av tryggleikskurs på veg, jf. trafikkopplæringsforskriften kapittel 11. Dersom årsaka til fråværet gjer det klart urimeleg at fråværsgrensa på 10 prosent skal gjelde, kan ein elev som har inntil 15 prosent udokumentert fråvær i eit fag, også få vurdering med karakter. Avgjerda ligg hos rektor. Læraren må i alle høve ha tilstrekkeleg grunnlag for å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter, jf. tredje ledd.

§ 3-47. *Føring av fråvær i vidaregåande opplæring*, første ledd:

Alt fråvær skal førast på vitnemålet og kompetansebeviset. Fråvær skal førast i dagar og enkelttimar. Enkelttimar kan ikkje konverterast til dagar.

I 2016 ble det innført ny fraværsgrense for elever i vidaregåande skoler, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-3 siste ledd, sitert over. Utdanningsdirektoratet har redegjort for

regelverket i rundskrivet *Fraværsgrense Udir-3-2016*, der følgende fremkommer om skolenes oppfølging av fravær:

Skolene skal følge opp fravær

Skolene har en plikt til å følge opp og ta vare på elevene. Forebygging av frafall og fravær henger sammen. Forskning viser at skoler som tidlig fanger og følger opp elever som er mye borte, kan bidra til at færre elever faller fra senere.

Det kan være mange grunner til at elever er mye borte fra skolen. Det er viktig å handle tidlig, og en god stund før eleven overskrider fraværsgrensen. Skoleeier og skolen bør gå sammen for å finne gode tiltak for å følge opp fravær, og ta tidlig tak i problemet. Tiltakene bør være tilpasset til den enkelte elev.

Skolen bør også trekke inn andre ressurser ved behov. Eksempler på ressurser er PPT, oppfølgingstjenesten, skolehelsetjenesten, Nav og barneverntjenesten. For noen elever kan oppfølgingen dreie seg om en enkelt samtale. For andre elever vil det kunne være behov for mer omfattende oppfølging, f.eks. i tverrfaglige team.

Skoleeier har ansvar for å sørge for nødvendig rådgivning. Eleven skal få informasjon, veiledning, oppfølging og hjelp til å finne seg til rette. Det følger av forskriften § 22-1. Rådgivningen skal ha et helhetlig perspektiv på eleven, og blant annet bidra til å forebygge frafall.

Foreldre til umyndige elever har rett på varsling om elevens fravær. Det følger av forskrift til opplæringsloven § 20-4 fjerde ledd bokstav a.

Vi har tidligere vist til byrådets forslag til budsjett for årene 2016–2019, der det fremkommer at det er en viktig målsetting at flere elever og lærlinger fullfører og består videregående opplæring. I tildelingsbrevet til Utdanningsetaten for 2018, under punkt 3. Føringer for Utdanningsetaten, står blant annet følgende:

Byrådet legger tre styringsprinsipper til grunn for styringen av oppvekst- og kunnskapssektoren i Oslo.

1. Tidligere innsats

(...)

Prinsippet om tidligere innsats skal være gjennomgående i hele det 18-årige utdanningsløpet og sikre at sosiale og faglige utfordringer forebygges og ikke forsterker seg.

(...) Byrådet har følgende langsiktige resultatmål:

- *85 prosent av elevene skal fullføre og bestå videregående opplæring*, som innebærer at elevene må være bedre forberedt på videregående opplæring og få tettere oppfølging på vei mot generell studiekompetanse eller fag- eller svekkebrev [sic]

I tildelingsbrevet til Utdanningsetaten for 2019, under punkt 2, Føringer for Utdanningsetaten, står blant annet følgende:

Langsiktige resultatmål

Det viktigste resultatmålet for oppvekst og kunnskapssektoren i Oslo er at elevene fullfører og består videregående opplæring. (...).

- *85 prosent av elevene skal fullføre og bestå videregående opplæring*
Det viktigste resultatmålet for opplæringen er at elevene fullfører og består videregående opplæring.

Det fremkommer også tiltak for å oppnå dette, herunder oppfølging av strategiene *Studieveien* og *Yrkesveien*, videreføring av arbeidet med *Utviklingsløyper* og *Fundament* o.a.

Det står i Utdanningsdirektoratets artikkel *Fravær i videregående* (17. desember 2018):

Varsling til elever og foreldre

Foreldrene skal ha informasjon om fraværet til eleven, fram til eleven er myndig.

Hvis det er fare for at eleven går over fraværsgrensen, eller at læreren ikke har grunnlag for å fastsette karakter i forbindelse med halvårsvurdering eller standpunktkarakter i fag, skal skolen varsle eleven så tidlig som mulig. Hvis eleven er under 18 år, skal foreldrene også varsles.

Skolen må varsle en gang for hvert fag. Det betyr at selv om eleven har fått et varsel før jul i forbindelse med halvårsvurderingen i faget, gjelder ikke dette varslene for standpunktkarakteren. Selv om faget har flere karakterer, som norsk, trenger ikke skolen å varsle for hver karakter.

Hvis skolen ikke varsler, skal eleven få karakter.

Oppfølging av elever med for mye fravær

Det kan være mange grunner til at elever er mye borte fra skolen. Skoler som tidlig følger opp elever som er mye borte, kan bidra til at færre elever faller fra.

- Elever som har mye fravær, går glipp av mye opplæring.
- Høyt fravær, uansett grunn, føre til at læreren kan mangle vurderingsgrunnlag, og at eleven får ikke standpunktkarakterer. [sic]
- Skolen kan sette ned karakteren i orden eller oppførsel på grunn av skulk.

Utdanningsdirektoratets artikkel *Prinsipper for nærværarbeid* (16. juni 2017) beskriver fem prinsipper, basert på forskning, regelverk og læreplanverket, som kan legges til grunn i arbeidet med å få elevene til å være mer til stede og delta aktivt på skolen. Blant annet påpekes det at skolen bør ha gode rutiner for å følge opp elever som har faglige og/eller sosiale utfordringer. Mer spesifikt fremkommer det at blant annet følgende forhold er viktige i skolens oppfølgingsarbeid:

- Tidlig identifikasjon og rask inngripen ved tegn på utfordringer og/eller fravær.
- Systematikk i både planleggings-, igangsettings- og gjennomføringsfasen.
- Gode registreringssystemer for fravær og grunner til fravær.
- Klare rutiner, og tydelig ansvars- og oppgavefordeling.
- Alle relevante parter bør involveres i både planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak. Det er viktig at tiltak har tilslutning fra alle involverte i og rundt skolen.

På denne bakgrunn har Kommunerevisjonen lagt følgende kriterier til grunn:

- c. Skolen skal identifisere elever i risikozonen for frafall. Det innebærer blant annet å identifisere elever med svake faglige ferdigheter og elever med høyt fravær.
- d. Skolen skal sikre at elevenes fravær registreres.
- e. Skolen skal ha systematisk fraværsoppfølging.
- f. Skolen skal ha faglig tilrettelegging og oppfølging av elever i risikozonen for frafall.

Samarbeid

Som kilder for revisjonskriteriet om samarbeid har vi lagt til grunn opplæringsloven § 15-8 med forarbeider, forskrift til opplæringsloven § 22-2, *Instruks for virksomhetsstyring i Oslo kommune*, byrådets forslag til budsjett for 2019, tildelingsbrev til Utdanningsetaten, byråds sak 217/19 *Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring* og Utdanningsdirektoratets artikkel *Prinsipper for nærværarbeid*.

Det står i opplæringsloven § 15-8, *Samarbeid med kommunale tenester* (føyd til med lov 8. juni 2018 nr. 27 og ikr. 1. august 2018):

Skolen skal samarbeide med relevante kommunale tenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlege, sosiale eller emosjonelle vanskar.

Når det er nødvendig og forholdsmessig for å vareta ansvaret etter første ledd, kan dei samarbeidande tenestene behandle personopplysningar, inkludert særlege kategoriar av personopplysningar og opplysningar om straffbare forhold.

I Prop. 52 L (2017–2018) står det i merknad om opplæringsloven § 15-8 første ledd:

Første ledd presiserer plikta skolen har til å samarbeide med kommunale tenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlege, sosiale eller emosjonelle vanskar, særleg med sikte på at skolane skal kunne oppfylle opplæringsmandatet sitt på ein betre måte for elevane. Samarbeidsplikta er meint å gjelde både i konkrete saker for enkeltelevar og ved samarbeid på systemnivå.

I Prop. 52 L (2017–2018) står det om bakgrunnen for forslaget (s. 20):

Eit heilskapleg og fleirfagleg perspektiv føreset samarbeid mellom etatar og samordning av ulike tenester. Sektorlovgivinga pålegg ulike kommunale tenester å samarbeide med skolen, men opplæringslova og friskolelova regulerer ikkje ei tilsvarande plikt for skolen som på ein formålstenleg og tydeleg måte speglar det ansvaret andre tenester har overfor skolen. Dette kan føre til uklarleik og tvil om ansvar. Blant anna viser ei spørjeundersøking til Skole-Noreg frå 2016 at skoleleiarar ser behov for koordinerte tverrfaglege tenester.

I Prop. 52 L (2017–2018) står det vedrørende gjeldende rett (s. 20):

Elevar i grunnskolen og vidaregåande opplæring har etter opplæringslova § 9-2 rett til nødvendig rådgiving. Retten inneber blant anna rett til sosialpedagogisk rådgiving, medrekna formidling av kontakt med hjelpeinstansar utanfor skolen. I forskrift til opplæringslova § 22-2 er det blant anna regulert at personalet på skolen skal ha tett kontakt og samarbeid med hjelpeinstansar utanfor skolen slik at det blir samanheng i tiltaka rundt eleven. Tilsvarande rettar og plikter følgjer av friskolelova § 3-11 og forskrift til friskolelova § 7-2.

I forskrift til opplæringsloven § 22-2, *Sosialpedagogisk rådgiving*, siste ledd står det:

Personalet på skolen skal ha tett kontakt og samarbeid med hjelpeinstansar utanfor skolen og heimen slik at det blir samanheng i tiltaka rundt eleven.

Det står i *Instruks for virksomhetsstyring i Oslo kommune* under punkt 5.2.4:

Ledere på alle nivåer – i særleg grad virksomhetsleiderne – har et ansvar for å sørge for nødvendig samordning, herunder ta initiativ og legge til rette for gjensidig tilpasning innen og mellom virksomheter for å nå felles mål.

Fra byrådetts forslag til budsjett for 2019, kapittel 7, Oppvekst og kunnskap:

Mål 7 Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv

(...)

Barn og unges levekår og livssituasjon er av stor betydning for deres skolegang. Stress og alvorlige bekymringer i barn og unges liv preger deres læringsmuligheter. Det er derfor avgjørende at en i arbeidet mot frafall ser elevens faglige og sosiale utfordringer i sammenheng, og setter inn tiltak som ivaretar hele eleven.

Fra tildelingsbrevet til Utdanningsetaten for 2016:

Samarbeid og samhandling

Laget rundt barn og unge skal styrkes. Osloskolen vil ikke lykkes med sitt samfunnsmandat uten et tett samarbeid med bydelens tjenester, som for eksempel barnehage, barnevern, NAV og skolehelsetjenesten. Det krever økt samarbeid mellom kommunens ulike etater og tjenester.

Fra tildelingsbrevet til Utdanningsetaten for 2017:

Punkt 3.2:

For å gi innbyggerne tjenester av høy kvalitet er det vesentlig med større grad av samarbeid og samhandling på tvers. UDE skal bidra til en kulturendring, der økt samarbeid og samhandling er avgjørende for å nå byrådets mål og for å løse lovpålagte oppgaver. Mange av de oppgavene som kommunen skal løse framover er så komplekse at de ikke kan løses uten tett og nært samarbeid over tradisjonelle sektorgrenser. Eksempler på prosjekter/satsinger som krever tverrsektoriell innsats er Bilfritt byliv, Smart by, Aldersvennlig by, tidligere innsats og digitale tjenester. Samhandling vil dermed bli et viktig måleparameter, som UDE bes rapportere om i årsberetningen for 2017.

Punkt 5.2:

Byrådet fører en felles oppvekst- og kunnskapspolitikken uten tradisjonelle sektorskiller, der barnehage og skole er del av det samme utdanningsløpet. Det innebærer at kontinuitet, samarbeid og samhandling mellom de ulike delene av oppvekst- og kunnskapssektoren i Oslo må videreutvikles. Mange barn, unge, lærlinger og voksne deltakere er i tillegg avhengig av tjenester fra andre statlige og kommunale etater. Byrådet er derfor opptatt av at de ulike tjenestene for barn og unge må bli mer koordinert og i større grad ses i sammenheng.

Fra tildelingsbrevet til Utdanningsetaten for 2018:

Punkt 2:

Vi viser til Sak 1 kapittel 1 med føringer som legges til grunn for virksomhetenes arbeid i 2018. For å nå kommunens mål, og for å løse stadig mer sammensatte oppgaver, er det nødvendig at sektorene finner løsninger gjennom samarbeid og samhandling på tvers.

Punkt 3:

[...] Videre skal Utdanningsetaten og skolene bygge et sterkt lag rundt elevene i samarbeid med bydelenes og statens tjenester for barn og unge og elevene selv.

Punkt 4.2:

[...] Basert på piloteringen skal UDE innen 2018 utarbeide en Oslostandard for laget rundt elevene for henholdsvis grunnskole og videregående skole. Denne skal kvalitetssikres i samarbeid med barn og unge med erfaringskunnskap.

Fra byrådssak 217/19 *Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring*:

Om utviklingsløyper for videregående skoler:

[...] Satsingen skal bidra til økt samhandling mellom skole, fritid og helsetjenester, og omfatter tettere oppfølging fra Utdanningsetaten, bydelen og politiet [...]

Det står i Utdanningsdirektoratets artikkel *Prinsipper for nærværarbeid* (16. juni 2017):

Skolen bør bidra til tverrfaglig samarbeid, og en helhetlig oppfølging av elever.

I arbeidet med å tilrettelegge opplæringen og utvikle inkluderende læringsmiljøer samarbeider skolen ofte med andre, både i og utenfor skolen. Tverrfaglig samarbeid er også viktig i det systematiske arbeidet med å følge opp elever med utfordringer og fravær. Elever kan ha utfordringer knyttet til f.eks. helse, nære relasjoner eller bosituasjon, som gjør at de trenger hjelp både fra skolen og instanser utenfor skolen.

Tverrfaglig samarbeid i skolen er arbeid til beste for elevene der involverte aktører har en omforent forståelse, felles språk og en samtidighet i innsatsen. Tverrfaglighet innebærer at ulike aktører har en integrert tilnærming til eleven. Dette skiller seg fra flerfaglig innsats, der hver aktør definerer sin faglige innfallsvinkel og arbeider parallelt men ikke integrert.

Videre står det i Utdanningsdirektoratets artikkel at følgende forhold synes å være viktige for å lykkes med et tverrfaglig samarbeid:

- forankring og felles mål
- kunnskap om og respekt for hverandre
- organisering og ledelse

Når det gjelder eksternt samarbeid, fremkommer det av Utdanningsdirektoratets artikkel at lokale samarbeidsavtaler mellom bidragsyterne kan være et godt grunnlag for et forpliktende og varig tverretatlig samarbeid.

På denne bakgrunn har Kommunerevisjonen lagt følgende kriterium til grunn:

- Skolen skal samarbeide med relevante tjenester om vurdering og oppfølging av elever med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker.

Tilgangsstyring

Som kilder for revisjonskriteriet om tilgangsstyring har vi lagt til grunn personopplysningsloven, personvernforordningen, *Instruks for virksomhetsstyring i Oslo kommune* punkt 5.7.1 og *Instruks for informasjonssikkerhet for Oslo kommune* punkt 5.3.

Personvernforordningen, som er gjennomført i norsk lov gjennom personopplysningsloven som trådte i kraft 20. juli 2018, sier følgende i artikkel 5 punkt 1f:

Personopplysninger skal behandles på en måte som sikrer tilstrekkelig sikkerhet for personopplysningene, herunder vern mot uautorisert eller ulovlig behandling og mot utilsiktet tap, ødeleggelse eller skade, ved bruk av egnede tekniske eller organisatoriske tiltak («integritet og konfidensialitet»).

Det står i *Instruks for virksomhetsstyring i Oslo kommune* punkt 5.7.1:

Informasjonssikkerhetsarbeidet i kommunen skal baseres på klar fordeling av roller og ansvar internt i virksomheten og overfor databehandlere, intern leverandør og eventuelle andre instanser som ivaretar informasjonssikkerhetsoppgaver for virksomheten.

Det står i *Instruks for informasjonssikkerhet for Oslo kommune* (byrådssak 1105/13) punkt 5.3:

5.3 Tilgangskontroll

a) All tilgang til informasjon og systemer i Oslo kommune skal være i samsvar med tjenstlig behov. Det innebærer vurdering og bruk av tiltak som f. eks.

1. Autentiseringsmekanismer i systemene

2. Autoriseringsprosesser ved tildeling, endring og avslutning av tilgang

3. Sikring av bærbart utstyr

4. Sikring av tilgangskontroll i nettverk. Dette gjelder blant annet begrensning og kontroll av systemverktøy for overstyring, identifikasjon av utstyr, dedikerte soner for sensitive personopplysninger og annen informasjon som krever særskilt konfidensialitetsbeskyttelse.

For at skolene skal kunne nå målene sine, er det blant annet avgjørende at skolens informasjonsbehandling er pålitelig. Informasjonssikkerhet handler blant annet om å sikre at informasjon ikke blir kjent for uvedkommende, og at informasjonen og informasjonsbehandlingen er korrekt og pålitelig, herunder at den ikke blir endret utilsiktet eller av uvedkommende.

På denne bakgrunn har Kommunerevisjonen lagt følgende kriterium til grunn:

- Tilgang til informasjon i Utdanningsetatens IT-systemer skal være i samsvar med tjenstlig behov.

For å vurdere praksis etter dette kriteriet har Kommunerevisjonen blant annet undersøkt hvordan tilganger i IT-systemene SkoleArena og OneNote ble tildelt, endret og fulgt opp. Kommunerevisjonen har lagt til grunn at det skal være etablert rutiner og praksis for en tilfredsstillende tilgangsstyring i de to IT-systemene. Rutiner for tilfredsstillende tilgangsstyring bør omfatte blant annet tildeling, endring og gjennomgang av tilganger. Rutinene bør være skriftlig nedfelt.

Vedlegg 2 Metode

Generelt om forvaltningsrevisjon

De sentrale delene av en forvaltningsrevisjon er beskrevet i *Standard for forvaltningsrevisjon* fra Norges Kommunerevisorforbund (RSK 001 *Standard for forvaltningsrevisjon*). Disse delene er like for alle forvaltningsrevisjoner. Kort oppsummert bestemmer kontrollutvalget problemstillingen i sin bestilling til Kommunerevisjonen. Kommunerevisjonen utleder relevante revisjonskriterier for problemstillingen. Kriteriene er målestokken som vi holder den reviderte enhet opp mot. For å svare på spørsmålet om enheten når de gitte målene, samler vi inn relevante data som vi bearbeider og analyserer. Dette gir oss et faktagrunnlag som vi vurderer opp mot revisjonskriteriene. Vurderingene leder frem til Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger.

Beskrivelse av prosjektgjennomføringen

Kommunerevisjonens undersøkelse har vært rettet mot Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole. Vi sendte brev om oppstart av undersøkelsen til byråden for oppvekst og kunnskap og Utdanningsetaten 17. oktober 2019, og til Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole 18. november 2019. Vi gjennomførte oppstartsmøte med Utdanningsetaten 31. oktober 2019, med Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap 4. november 2019, med Etterstad videregående skole 27. november 2019 og med Hellerud videregående skole 28. november 2019.

Kommunerevisjonen sendte et utkast til revisjonskriterier til Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap og Utdanningsetaten 13. november 2019 og til Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole 2. desember 2019. Vi fikk tilbakemeldinger fra samtlige, og sendte deretter justerte revisjonskriterier til virksomhetene og skolene 8. januar 2020.

Vi sendte hoveddelen av faktafremstillingen vår til verifisering hos Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole 4. mars 2020, mens den resterende delen av faktafremstillingen ble sendt 9. og 10. mars 2020. Vi ga en muntlig presentasjon av Kommunerevisjonens vurderinger og konklusjoner til Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap, Utdanningsetaten, Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole 11. mai 2020.

Data og metode

Undersøkelsen er basert på flere metoder for datainnhenting. Vi har gjennomgått dokumentasjon, gjennomgått informasjon i utvalgte IT-systemer ved skolene og gjennomført intervjuer. Datainnsamlingen ble i hovedsak gjennomført mellom desember 2019 og februar 2020. Perioden vi har undersøkt, har i hovedsak vært skoleåret 2018–19 og første termin 2019–20.

Valg av skoler

Valget av skoler var i hovedsak basert på statistikk over frafall. Vi sammenstilte informasjon om antall og andel elever som sluttet per skoleår, og skolebidragsindikatoren for deltakelse for alle de videregående skolene i Oslo. All statistikken ble hentet fra Skoleporten (Utdanningsdirektoratet). I tillegg fikk vi innspill om aktuelle skoler i oppstartsmøtet med Utdanningsetaten.

Vi utelukket noen av de videregående skolene på grunn av tidligere gjennomførte undersøkelser eller på grunn av spesielle forhold som kunne ha påvirket skolens arbeid med å redusere frafall i vår undersøkelsesperiode. Basert på denne informasjonen valgte vi å rette undersøkelsen mot utdanningsprogrammene service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og studiespesialisering ved Hellerud videregående skole. Disse to programmene har hatt både høye antall og andeler elever som ikke fullfører.

Gjennomgang av dokumentasjon

Vi samlet inn dokumentasjon om skolenes arbeid med å forebygge frafall for skoleårene 2018–19 og 2019–20. Vi har blant annet gått gjennom strategiske dokumenter, planer, ansvars- og oppgavebeskrivelser, rutiner, prosedyrer, årshjul og skjemaer.

I tillegg har vi hatt tilgang til IT-systemene SkoleArena og OneNote. SkoleArena ble brukt til å føre og følge opp fravær. OneNote ble brukt blant annet til å skrive notater fra den løpende elevoppfølgingen. I SkoleArena gikk vi gjennom det registrerte timefraværet til utvalgte elever i november 2019. Vi undersøkte tidspunktet for fraværet og tidspunktet for registrering av fraværet. Vi så bort fra tilfeller hvor det forelå sykemelding eller lignende, samt heldagsfravær, fordi disse tilfellene kunne være redigert i ettertid, slik at datoen som fremkom, ikke viste tidspunktet for den første registreringen. Videre så vi på et utvalg elever som hadde fravær over terskelverdier som tilsier at de skulle ha fått varsel, og undersøkte om skolen hadde sendt varsel. Vi undersøkte også et utvalg varsler for å vurdere om de var sendt tidsnok.

I OneNote har vi gått gjennom dokumentasjon på oppfølging av elever. Vi gikk gjennom dokumentasjon for tilfeldig valgte elever som hadde sluttet i løpet av våren og høsten 2019. I tillegg gikk vi gjennom dokumentasjon for tilfeldig valgte elever som fortsatt gikk på skolen, og som hadde et karaktergjennomsnitt på 2,5 eller lavere og minst 1 prosent fravær. Vi undersøkte hva skolen hadde dokumentert av eventuelle utfordringer elevene hadde, og hvilke tiltak de hadde iverksatt for å følge opp elevene.

Intervjuer

Vi har intervjuet ansatte ved de to skolene om deres arbeid knyttet til å øke andelen elever som fullfører og består. I tillegg har vi intervjuet elevrådet ved begge skolene og relevante eksterne tjenester.

Ved Etterstad videregående skole intervjuet vi

- rektor
- assisterende rektor
- avdelingsleder for elevtjenesten
- avdelingsleder for service og samferdsel
- tre kontaktlærere ved service og samferdsel
- rådgiver ved service og samferdsel
- elevrådet
- helsesykepleier (telefonintervju)
- NAV-veileder (telefonintervju)
- minoritetsrådgiver (telefonintervju)

Ved Hellerud videregående skole intervjuet vi

- rektor

- assisterende rektor
- avdelingsleder for elevoppfølging
- en avdelingsleder ved studiespesialisering
- tre kontaktlærere ved studiespesialisering
- elevrådet
- helsesykepleier (telefonintervju)
- skolepsykolog (telefonintervju)
- NAV-veileder (telefonintervju)
- minoritetsrådgiver (telefonintervju)

Intervjuene med elevrådene ble gjennomført som gruppeintervjuer, mens resten av intervjuene ble gjennomført individuelt. Vi hadde korte telefonsamtaler med skolenes eksterne samarbeidspartnere (helsesykepleier, NAV-veileder og minoritetsrådgiver ved begge skolene, og skolepsykolog ved Hellerud videregående skole). Referatene fra de individuelle intervjuene ble skriftlig verifisert av de aktuelle personene, og referatene fra intervjuene med elevrådene ble verifisert muntlig ved slutten av intervjuet.

Elevundersøkelsen

Enkelte steder i rapporten viser vi til elevundersøkelsen som ble gjennomført på Vg1 ved de to programmene høsten 2019. Det fremgår av faktabeskrivelsen at svarprosenten var varierende og til dels lav. Det at en del elever ikke har svart, gjør det usikkert om oppfatningene som kommer til uttrykk i elevundersøkelsen, er representative for alle elever på programmet. Vi har derfor ikke lagt stor vekt på resultatene som grunnlag for våre vurderinger, men har valgt å inkludere dem for å gi et noe bredere bilde enn intervjuene med elevrådene har gitt.

IT-rettede kontroller

For å kunne svare på undersøkelsens problemstilling har Kommunerevisjonen innhentet informasjon fra følgende IT-systemer:

- OneNote, som ble brukt blant annet til å skrive notater fra den løpende elevoppfølgingen
- SkoleArena, som ble brukt til å føre og følge opp fravær

Kommunerevisjonen har undersøkt tilgangsstyringen av de to systemene. Det gjorde vi ved å undersøke skolenes rutiner for tildeling, endring og gjennomgang av personalets tilganger i systemene. Vi innhentet dokumentasjon og en skriftlig redegjørelse fra skolene og gjennomførte ett intervju ved hver av skolene.

Gyldighet og pålitelighet

For å sikre at datagrunnlaget har tilfredsstillende kvalitet, har vi vurdert dataenes gyldighet (validitet) og pålitelighet (reliabilitet). Gyldighet refererer til hvor godt man klarer å måle det man har til hensikt å måle eller undersøke. Pålitelighet refererer til hvor nøyaktig innsamlingen av data har vært.

For å styrke påliteligheten til dataene har vi sørget for at undersøkelsen på de fleste punkter bygger på data fra flere ulike kilder som dokumenter, IT-systemer og intervjuer med ledelse, ansatte, elevrådet og skolens samarbeidspartnere. I tilfeller der ulike kilder danner det samme bildet, gir det sterkere grunn til å mene at det vi har sett, er korrekt.

Når Kommunerevisjonen har fått beskrevet skolens praksis, for eksempel i intervjuer med informanter ved skolen, har vi normalt innhentet dokumentasjon som eventuelt kan støtte intervjuutsagnene. Koronatiltakene våren 2020 førte til at det på enkelte punkter som er omtalt i rapporten, ikke ble samlet inn bekreftende dokumentasjon. Det innebærer at vi på enkelte punkter ikke har like godt belegg som vi normalt ville ønske. Det gjelder for eksempel utsagn ved Etterstad videregående skole om oppstartssamtaler og elevsamtaler underveis i skoleåret. I kapittel 4, der dette omtales, har vi imidlertid grunnlag i en del annen dokumentasjon som til sammen gir oss tilstrekkelig belegg for vurderingene av skolens praksis.

Gyldigheten til dataene er noe vi vurderer fortløpende. Grunnlaget for dataenes gyldighet legges når vi utleder hvilke empiriske indikatorer vi mener er relevante som grunnlag for vurderingene. Prosjektteamet har innhentet innspill til indikatorene, i tillegg til at indikatorene ble kvalitetssikret innen vi gikk i gang med datainnsamlingen. I dialogen med skolene om faktabeskrivelsen har vi også fått innspill som har styrket gyldigheten til dataene vi presenterer i rapporten.

Samlet sett er vår vurdering at dataene er tilstrekkelig gyldige og pålitelige som grunnlag for våre vurderinger, konklusjoner og anbefalinger.

Vedlegg 3 Uttalelse fra byråden for oppvekst og kunnskap

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Unntatt offentlighet
Offl. § 5 andre ledd

Deres ref.:
19/00571-138

Vår ref. (saksnr.):
20/1494 - 9

Saksbeh.:
Monica Kastet, 954 38 333

Dato:
08.06.2020

Rapport til uttalelse - Forebygging av frafall fra videregående opplæring

Det vises til brev av 13.05.2020 vedrørende Kommunerevisjonens forvaltningsrevisjon om forebygging av frafall fra videregående opplæring.

Kommunerevisjonen har undersøkt om arbeidet for å bidra til reduksjon i frafallet blant elever ved Service og samferdsel ved Etterstad videregående skole og Studiespesialisering ved Hellerud videregående skole har vært tilfredsstillende. Kommunerevisjonen har besvart problemstillingen ved å undersøke skolenes måltall og planer for å øke andelen som fullfører og består, om elever i risikosonen blir identifisert, om fravær blir registrert og fulgt opp, om opplæringen blir tilrettelagt, skolenes samhandling med relevante tjenester og skolenes system for tilgangsstyring i to utvalgte IT-systemer som er viktige for skolenes oppfølging av elever.

Av rapportens hovedbudskap går det frem at skolene hadde egnede måltall og planer, identifiserte elever i risikosonen for frafall, la til rette for systematisk fraværsoppfølging, ga faglig tilrettelegging og oppfølging eller tilbud om dette, og samarbeidet med relevante tjenester. Samtidig tyder undersøkelsen på at begge skolene hadde forbedringspotensial på områder som kunne ha betydning for hvor godt elever med behov for tilrettelegging og oppfølging ble ivaretatt, enten av skolen selv eller i samarbeid med eksterne tjenester. Ved begge skolene var det også risiko for at tilgang til informasjon i IT-systemene OneNote og SkoleArena ikke alltid var i samsvar med tjenstlig behov.

Kommunerevisjonen ber i sitt brev om svar på følgende spørsmål:

1. Har informasjonen om prosjektet vært tilstrekkelig klar?

Ja, informasjonen om prosjektet har vært tilstrekkelig klar.

2. Har byråden kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Jeg har ikke kommentarer til valg av metoder og kilder rapporten er bygget på.

3. Har byråden kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

 Oslo kommune
Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Besøksadresse:
Rådhuset
Postadresse:
Rådhuset, 0037 OSLO

Telefon: 21 80 21 80
postmottak@byr.oslo.kommune.no
Org. Nr.: 974767597
oslo.kommune.no

Jeg har ikke kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for de vurderinger som gjøres i rapporten.

4. Hva er byrådens samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

Etter mitt syn gir rapporten fra Kommunerevisjonen et godt bidrag til det videre arbeidet mot frafall i Oslos videregående skoler og da særlig ved de to skolene som er undersøkt.

Jeg merker meg Kommunerevisjonens konklusjoner om at begge skolene hadde etablert relevante måltall for andelen elever som skulle fullføre og bestå og lagt planer for å styrke arbeidet med økt gjennomføring. Videre hadde begge skolene kjennskap til hvilke elever som kunne komme til å streve med å fullføre skoleåret og hadde oversikt over relevante risikofaktorer for frafall. Dette er etter min vurdering et godt utgangspunkt for det videre arbeidet for at flere elever skal fullføre og bestå videregående opplæring.

Jeg merker meg videre at begge skolene hadde lagt til rette for systematisk fraværsregistrering og fraværsoppfølging. Likevel viser undersøkelsen at ikke alt fravær ble registrert fortløpende og at det ikke alltid var sendt varsel slik det skulle i følge Utdanningsdirektoratet. Basert på kommentarer fra Etterstad videregående skole, ser Kommunerevisjonen at kravet til varsling i enkelte tilfeller kunne stille skolen overfor et dilemma der elevens motivasjon til å fortsette på skolen stod i spill.

Dette er i samsvar med tidligere erfaringer fra flere skoler, og viser etter min vurdering at regelen om fraværsgrensen er såpass rigid at den i en del tilfeller kan virke mot sin hensikt. Har du veldig høyt fravær fra før av, er det godt mulig at selv om du reduserer dette betraktelig, vil du ikke nødvendigvis redusere det nok til å få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i et fag. Terskelen for å få vurdering virker rett og slett å være for høy for noen elever. Dette var for øvrig ett av funnene i Fafo-rapport 2018: 41, *I fraværsgrensens dødvinkel*, Evaluering av fraværsgrensen i videregående opplæring. Delrapport 2.

Kommunerevisjonens rapport viser at begge skolene hadde lagt til rette for at elever i risikozonen for frafall skulle få faglig tilrettelegging og oppfølging. Samtidig tyder undersøkelsen på at skolene hadde et forbedringspotensial på noen områder. For Etterstad vgs. gjaldt det bl.a. å motivere elever til å ta imot tilbud, å gi motiverende undervisningsvurderinger og bruk av IT-systemet OneNote. For Hellerud vgs. gjaldt det å motivere elever til å ta imot tilbud og å sikre at opplæringstilbudet til elever som gikk om igjen, dekket behovene deres. Begge skolene samarbeidet med relevante tjenester om vurdering og oppfølging av elever. Samtidig hadde skolene et forbedringspotensial i samarbeidet med eksterne aktører. Undersøkelsen tyder på at tilgangen til informasjon i IT-systemene OneNote og SkoleArena ved de to skolene stort sett var i samsvar med tjenstlig behov. Det var imidlertid elementer av god praksis for tilgangsstyring som skolene ikke fulgte som f.eks. skriftlige rutiner og oversikter over autoriserte tilganger.

Kommunerevisjonen anbefaler begge skolene å vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til

- at fravær blir registrert fortløpende og at varsler blir sendt ut i tråd med kravene
- at alle elever får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, av skolen selv og i samarbeid med eksterne tjenester

Videre anbefaler Kommunerevisjonen de to skolene å iverksette tiltak for å sikre at tilganger er i tråd med tjenstlig behov.

Etter min vurdering gir rapportens konklusjoner og anbefalinger viktig informasjon som viser at de aktuelle skolene gjør veldig mye riktig, samtidig som de får nyttige opplysninger om hva som kan og bør gjøres enda bedre i arbeidet mot frafall i videregående opplæring.

5. Vil byråden vurdere tiltak, eller iverksette tiltak, på bakgrunn av rapportens vurderinger, konklusjoner og/eller anbefalinger? I tilfelle hvilke?

Jeg har merket meg Kommunerevisjonens anbefalinger, som synes svært hensiktsmessige. Betydningen av faglig tilrettelegging og oppfølging, å motivere elever til å ta imot tilbud samt å sikre at opplæringstilbudet til elever som går om igjen dekker deres behov, vil bli understreket i styringsdialogen med Utdanningsetaten. Jeg vil også understreke betydningen av elevmedvirkning og samarbeid på tvers av sektorer, dvs. skolenes samarbeid med skolehelsestjenesten, barnevernet, NAV mv. For øvrig vises det til Utdanningsetatens brev til Kommunerevisjonen datert 2.06.2020, hvor det redegjøres for tiltak etaten vil vurdere eller iverksette. Jeg vil ha dialog med Utdanningsetaten om oppfølging av Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger det kommende skoleåret.

6. Hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av eventuelle tiltak?

Tidsperspektivet vil være skoleåret 2020-2021.

7. Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi gjerne begrunnelse hvis dette ikke allerede har fremkommet som svar på ovenstående spørsmål.

Rapporten er nyttig både ved at vi får bekreftet at de undersøkte skolene jobber systematisk og godt med forebygging av frafall og ved at den gir skolene og skoleeier verdifull kunnskap om forbedringspotensial og læringspunkter som kan bidra til at flere elever fullfører og består videregående opplæring.

8. Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?

Jeg har ingen kommentarer til rapportens oppbygning og språkbruk.

Med vennlig hilsen

Inga Marte Thorkildsen

Byråd

Vedlegg 4 Uttalelse fra Utdanningsetaten

Utdanningsetaten

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Unntatt offentlighet
Offl. § 14 . ledd

Att.:

Deres ref.:
19/00571-139

Vår ref. (saksnr.):
19/95586 - 8

Saksbeh.:
Øystein Berglund, 479 03 939

Dato:
02.06.2020

Utdanningsetatens svar på kommunerevisjonens rapport til uttalelse – Forebygging av frafall fra videregående opplæring

Det vises til brev (19/00571-1) fra kommunerevisjonen av 17.10.19 om oppstart av forvaltningsrevisjon om forebygging av frafall i videregående opplæring samt tilhørende revisjonskriterier i eget brev av 18.11.19. Prosjektets problemstilling har vært å undersøke om Osloskolenes arbeid for å bidra til å redusere frafallet blant elever i videregående opplæring er tilfredsstillende. I dialog mellom UDA og Kommunerevisjonen ble to videregående skoler valgt ut. Forvaltningsrevisjonen ble gjennomført på henholdsvis Hellerud videregående skole, studiespesialiserende utdanningsprogram og Etterstad videregående skole – utdanningsprogram Service og Samferdsel.

Utdanningsadministrasjonens (UDA) arbeid overfor skolene mht å forebygge frafall fra videregående opplæring har ikke vært gjenstand for denne revisjon. UDAs rolle har først og fremst vært å legge til rette for en god gjennomføring av undersøkelsen og bidra med kontekstkunnskap, bakgrunnsinformasjon og relevante kilder og resultat. UDA vil benytte anledningen til å takke for en god og konstruktiv prosess fram til ferdigstilling av revisjonsrapporten.

I Kommunerevisjonens følgebrev (19/00571-139) til Rapport til uttalelse – Forebygging av frafall fra videregående opplæring - bes UDA om skriftlig kommentar til rapporten. Vi vil innledningsvis gi noen generelle kommentarer og deretter besvare de 8 spørsmålene vi fikk tilsendt.

UDA vil innledningsvis understreke den positive utviklingen i gjennomføring av videregående opplæring de senere årene. Oslo har de siste årene, sammen med Viken (Akershus) fylkeskommune, hatt de høyeste gjennomføringstallene nasjonalt på den nasjonale 5-årsindikatoren. Denne nasjonale oversikten, som kommer i juni hvert år, viser også at Oslo og Viken (Akershus) gjennom flere år er de fylket som får flest gjennom på normert tid, det vi si 3 år.

Kontinuerlig og systematisk arbeid med å forebygge frafall fra videregående opplæring og å utvikle og styrke elevenes nærvær og tilhørighet til skole og utdanning har vært sterkt prioritert i UDAs arbeid i

Utdanningsetaten
Oslo kommune

Besøksadresse:
Grensesvingen 6, 0660 Oslo
Postadresse:
Postboks 6127 Etterstad
0602 Oslo

Telefon: 21 80 21 80
postmottak@ude.oslo.kommune.no
Org. Nr.: 976820037

videregående opplæring. Andel elever som slutter i løpet av skoleåret har i Oslo vært relativt stabilt om litt fallende, men det er store forskjeller mellom skolene. Mange av elevene har med seg en historikk med lave grunnskolepoeng og høyt fravær fra grunnskolen, og trenger mer støtte og oppfølging for å kunne fullføre og bestå opplæringen.

Nasjonalt velger over 50 % av 10-klassingene hvert år et yrkesfaglig utdanningsprogram. Oslo skiller seg markant ut fra dette søkermønstret med at kun 1 av 4 velger et yrkesfaglig karriereløp. Ungdom som velger yrkesfag har i utgangspunktet noe lavere grunnskolepoeng enn de som velger studieforberedende nasjonalt. Denne trenden gjelder også i Oslo. I og med at færre velger yrkesfag vil en større andel av elevene i Oslo ha lave grunnskolepoeng inn i de tradisjonelle yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

1. Har informasjonen om prosjektet vært tilstrekkelig klar?

Ja, det har vært god informasjon om prosjektets bakgrunn, formål og mål forankret i et forvaltningsrevisjonsprosjekt om forebygging av frafall fra videregående opplæring. Kommunerevisjonen har undersøkt to osloskolers arbeid med å forebygge frafall fra videregående opplæring. UDAs hovedrolle i prosjektet har vært å legge til rette for at det kan gjennomføres på en optimal måte både for de to involverte skolene og kommunerevisjonen.

2. Har UDA kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Kommunerevisjonen skriver i sin rapport at de har undersøkt to osloskolers arbeid med å forebygge frafall fra videregående opplæring. Undersøkelsens hovedproblemstilling er formulert slik: *Er Osloskolenes arbeid for å bidra til reduksjon av frafallet blant elever i videregående opplæring tilfredsstillende?* Oslo har 23 ordinære videregående skoler og over 17 000 elever. Kommunerevisjonen har valgt ut to av dem for denne undersøkelsen. Det kan stilles spørsmål ved hvor representativt utvalget av skoler er for Oslo som helhet. Etterstad vgs er byens eneste videregående skole som kun tilbyr yrkesfaglige utdanningsprogram. Skolen har et svært stort antall utsatt ungdom og elevene har i gjennomsnitt lave inntakspoeng, høyt fravær, og mange elever kommer fra områder med store levekårsutfordringer. I tillegg er skolen inne i en krevende byggeprosess med store forsinkelser, skole på to lokasjoner – Etterstad og Sognsveien 80. Den konteksten vi finner Etterstad vgs i er trolig ganske unik ikke bare regionalt men også nasjonalt. Vi gjenfinder mange av skolens utfordringer i det vi kan kalle storbykoleproblematikk der store grupper utsatt ungdom fra levekårsutsatte områder samles på en skole. På den annen side er det svært viktig at nettopp en skole med slike utfordringer arbeider systematisk og godt med forebygging av frafall. Hellerud vgs har en mer sammensatt elevgruppe og har de senere årene hatt en positiv utvikling både når det gjelder gjennomføring og elevsøkning. Konklusjon: Gjennom denne revisjonen får vi vite mye om de to undersøkte skolenes arbeid med å forebygge frafall. Det er relativt store forskjeller i utfordringsbildet blant de videregående skolene i Oslo. Tett oppfølging og systematiske frafalls- og nærværarbeid er sentralt i alle skolene sitt arbeidet med å øke andelen elever som fullfører og består.

3. Har UDA kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Revisjonskriteriene er gode, relevante og forankret i kommunale og statlige føringer og lovverk. De gir et godt grunnlag for de vurderinger som framkommer i rapporten.

4. Hva er UDAs samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

UDA finner det tilfredsstillende at de to undersøkte skolene i hovedsak svarte ut revisjonskriteriene på en god måte:

- Begge skolene hadde måltall for andelen elever som skulle fullføre og bestå, måltall som var egnet for å sette inn tiltak for å oppnå bedre resultater på gjennomføring av opplæringen
- Skolene hadde planer med konkrete strategier og tiltak for å øke andelen som fullfører og består og som er egnet til å styrke arbeidet med å bidra til at flere elever fullfører og består.
- Skolene arbeidet systematisk med å identifisere og kartlegge elever i risikosonen, fulgte dem opp ved skolestart og undervis i skoleåret og hadde grunnleggende god kjennskap og informasjon om elever som vil streve for å fullføre og bestå.
- Skolene la til rette for at fravær blir registrert fortløpende og at de i hovedtrekk utøver systematisk fraværsoppfølging.
- Skolene gir faglig tilrettelegging og oppfølging eller tilbud om dette til elever som trenger det – i regi av skolen eller i samarbeid med relevante eksterne aktører.
- Skolene har utstrakt samarbeid med relevante eksterne aktører som kan bidra til å forebygge frafall

UDA merker seg forbedringspunktene og anbefalingene i rapporten. De to undersøkte skolene sender inn sine egne uttalelser om rapporten. Der vil det også gå fram hvilke vurderinger skolene gjør og hvordan de vil ta tak i forbedringsarbeidet på bakgrunn av funn og anbefalinger i rapporten. Det er viktig for godt fraværsoppfølgingsarbeid at alt fravær registreres fortløpende og at skolene sender varsel til elevene ved høyt fravær i tråd med føringer fra UDIR. UDA har, som en av få fylkeskommuner, utformet en kommunal veileder da de nye reglene for fraværsgrenser ble innført i 2016. Det ble gjort nettopp for å legge til rette for et systematisk fraværsregistrering og fraværsoppfølgingsarbeid på skolene. Det er mange viktige aktører involvert i fraværsoppfølging på skolene og muligheten til å sette inn rett tiltak til rett tid er avhengig av at fravær registreres fortløpende og at varsel sendes til rett tid slik at saker kan løftes til rett nivå i organisasjonen. UDA merker seg også at skolene mangler skriftlige rutiner som beskriver prosessene for tildeling, endring, gjennomgang av tilganger i SkoleArena og OneNote.

5. Vil UDA vurdere tiltak eller iverksette tiltak på bakgrunn av rapportens vurderinger, konklusjoner og/eller anbefalinger? I tilfelle hvilke?

UDA vil vurdere eller iverksette følgende tiltak:

- I samarbeid med skolene vil UDA utarbeide skriftlige rutiner for tilgangsstyring og der det beskrives prosesser for tildeling, endring, gjennomgang av tilganger i Skolearena og OneNote. UDA vil vurdere om alle skoler bør ha en funksjon i administrasjonen som ansvarlig for tilgangsstyring
- UDA vil gjennomgå rapportens formål, mål, revisjonskriterier, funn og anbefalinger med alle rektorene i de videregående skolene i Oslo.
- UDA vil gå gjennom den kommunale veilederen for oppfølging av fraværsgrensesystemet med henblikk på å vurdere om den kan styrkes på punktene om fraværsregistrering, varsling og fraværsoppfølging.
- UDA vil følge opp fraværsregistrering, fraværsvarsling og oppfølging av punktene i den kommunale veilederen i styringsdialogen med skolene.

6. Hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelsen og gjennomføring av eventuelle tiltak?

Tiltakene skal iverksettes og gjennomføres i løpet av skoleåret 2020-21

7. Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi gjerne begrunnelser hvis dette ikke allerede har framkommet som svar på ovenstående spørsmål

Rapporten er verdifull og nyttig fordi den går i dybden på en av våre store samfunnsutfordringer; frafall i videregående opplæring og forebygging av dette. Revisjonskriteriene tydeliggjør svært viktige pilarer i arbeidet med å forebygge frafall og hvilke elementer et forsvarlig system for frafallsarbeid må bygge på med mål om at enda flere elever skal fullføre og bestå opplæringen. Det er nyttig å få bekreftet at de undersøkte skolene jobber systematisk og godt med forebygging av frafall. Rapporten gir også skolene og UDA verdifull kunnskap om forbedringspotensial og læringspunkter som må tas tak i for å styrke frafallsarbeidet.

8. Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?

Språk og oppbygning fungerer godt.

Med vennlig hilsen

Marte Gerhardsen
direktør

Pål Sverre Riis
områdedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg 5 Uttalelse fra Etterstad videregående skole

Etterstad videregående skole

Oslo kommune Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Att.:

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
18/17160 - 197

Saksbeh.:
Elin Stavrum,

Dato:
02.06.2020

Innspill til rapport om frafall fra videregående opplæring - Etterstad vgs

Vi velger å kommentere hvert enkelt spørsmål som Kommunerevisjonen ber om svar på og i tillegg gi en kommentar i forhold til noen språklige presiseringer.

1. Har informasjonen om prosjektet vært tilstrekkelig klar?

Vi mener informasjonen om prosjektet har vært klar. Vi har fått god informasjon om undersøkelsesprosessen både i forkant, underveis og i etterkant.

2. Har skolen kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Vi mener at utvalget lærere som ble spurt var for lite (kun to). Dersom man hadde valgt å spørre flere lærere, kunne muligens konklusjonen ha vært annerledes spesielt både med tanke på tilretteleggingsaktiviteter og oppfølging av elever gjennom OneNote. VIGO/OT-databasen er ikke blitt brukt i undersøkelsen. Tiltak i forhold til elever som slutter registreres her. Vi mener det er en svakhet at VIGO/OT ikke er brukt i forhold til å kartlegge hvordan skolen følger opp elevene.

3. Har skolen kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Skolen har ingen kommentarer til revisjonskriteriene. Disse har vi fått anledning til å spille inn i forhold til tidlig i kartleggingsprosessen.

4. Hva er skolens samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

 Etterstad videregående skole
Utdanningssetaten
Oslo kommune

Besøksadresse:
Etterstadsletta 5, 0660 Oslo
Postadresse:
Postboks 6127 Etterstad
0602 Oslo

Telefon: 21 80 21 80
Org. Nr.: 974591022

Rapportens konklusjoner er gjenkjennbare og i samsvar med de risikovurderingene skolen selv har gjort i forbindelse med strategiarbeidet. Når det gjelder anbefalinger, er disse også i tråd med tiltak som skolen har iverksatt, men ennå ikke sett full effekt av.

5. Vil skolen vurdere tiltak, eller iverksette tiltak, på bakgrunn av rapportens vurderinger, konklusjoner og/eller anbefalinger? I tilfelle hvilke?

Vi vil fortsette å arbeide med de tiltakene som vi allerede er i gang med. Dette gjelder rutiner for fraværsoppfølging, utvikling av elevtjenesten og tiltak knyttet til tilrettelegging av undervisningen for elever. Når det gjelder bruken av OneNote som verktøy for tracking av elevene, vil vi ha en gjennomgang av rutinene internt. Utarbeiding av retningslinjer for bruken av OneNote i elevarbeidet mener vi må være et samarbeid mellom skolen og UDA.

6. Hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av eventuelle tiltak?

Retningslinjene for OneNote vil være på plass i august når nytt skoleår begynner. Når det gjelder de andre tiltakene, vil vi videreføre arbeidet som allerede har startet.

7. Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi gjerne begrunnelse hvis dette ikke allerede har fremkommet som svar på ovenstående spørsmål.

Rapporten oppleves som nyttig og skjerpene, men arbeid med fraværsoppfølging og tilretteleggingsproblematikk tar tid og man er i et kontinuerlig forbedringsarbeid. Det er viktig at tidsaspektet ved dette arbeidet blir vektlagt i rapporten.

8. Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?

Rapportens oppbygning er ryddig. Språket er klart. Vi har følgende språklige merknader som vi mener har betydning for innholdet:

Side 34:

6.2.6 Kompetanseheving av lærere

I strategisk plan for 2018 var det et tiltak å forbedre løpende, uformelle tilbakemeldinger som gis elevene. I strategisk plan for 2019 var et tiltak å delta i VIST-prosjekt. Erfaringen fra prosjektet skulle ifølge rektor spres videre. Rektor understreket at det er viktig å sikre at relasjonen mellom lærer og elev er god gjennom systematisk kompetanseheving. Hun oppga at det ikke hadde vært gjennomført slik kompetanseheving over tid. Hun oppga imidlertid at hun er inne i alle ansettelsesprosesser, blant annet for å sikre at skolen får inn relasjonell kompetanse og fagkompetanse.

Kommentar: Dette stemmer ikke. Det har vært iverksatt kompetanseheving over tid på Etterstad.

Side 35:

6.2.7 Ledelsens oppfølging

Avdelingsleder for Service og samferdsel deltok i trekantmøtene og opplevde at hun gjennom disse møtene fikk god oversikt over hvilke elever skolen burde være bekymret for og følge opp. Hun uttalte at hun var tett på lærerne og øvrige ansatte og startet hver dag med å snakke med lærerne og miljøarbeiderne i avdelingen. Avdelingslederen oppga at det var viktig for henne å få informasjon dersom det skjedde noe spesielt med elever. Hun deltok også i avdelingsmøter, der blant annet enkeltelevers utfordringer ble diskutert.

Kommentar: Her skal det stå at Hun deltok i trekantmøter og klasselærerråd.

Side 46:

Skolehelsetjenesten var tilgjengelig noen dager i uka, og besto av helsesykepleier, fysioterapeut og psykolog. Skolehelsetjenesten kunne blant annet bistå elever med spørsmål knyttet til psykisk og fysisk helse, prevensjon og annet.

Kommentar: Skolehelsetjenesten var tilgjengelig faste dager i uka.

I to intervjuer ble det sagt at det på grunn av arbeidsmengden ble mest ad hoc-jobbing i elevoppfølgingen og at det var lite tid til langsiktig arbeid og å jobbe med systemene. I deler av undersøkelsesperioden hadde det også manglet et fast, egnet møtepunkt der også eksterne tjenester deltok. Fra januar 2020 hadde det vært et ukentlig møte i avdeling for elevtjenester, der enkeltsaker ble diskutert.

Kommentar: Avdelingslederen for elevtjenesten kjenner seg ikke igjen i denne uttalelsen. Skolen må forholde seg til alle bydeler og et fast, egnet møtepunkt er umulig. Uklart hva som skal beskrives her.

Side 49:

SkoleArena

Skolen hadde ikke skriftlige rutiner som beskrev prosessen for å gi og endre tilganger i SkoleArena.

Kommentar: Det er vanskelig å se fornuften i skriftlige rutiner når selve programmet regulerer nødvendige tilganger. Etterstad gir ikke tilganger til

andre ansatte mtp fraværsføring som Hellerud gjør. Hos oss styrer fagansvaret tilgangen.

Med vennlig hilsen

Elin Stavrum
rektor

Elin Stavrum
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:
Oslo kommune Kommunerevisjonen

Vedlegg 6 Uttalelse fra Hellerud videregående skole

Hellerud videregående skole

Kommunerevisjonen
 Fredrik Selmers vei 3
 0663 OSLO
 Att.: Martin Austvoll Nome

Deres ref.: Vår ref. (saksnr.): Saksbeh.: Dato:
 20/15506 - 2 20/15506 - 2 Jan Egil Hagen, 10.06.2020

Uttalelse fra Hellerud vgs - forebygging av frafall fra videregående opplæring

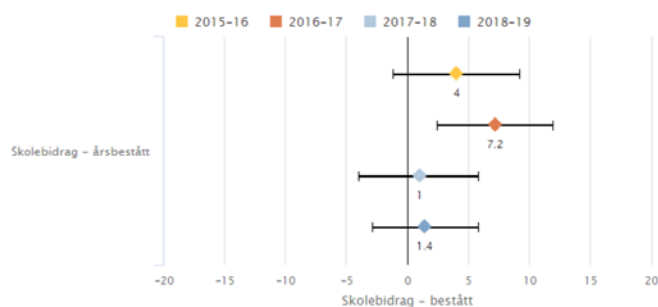
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst.

1. Har informasjonen om prosjektet vært tilstrekkelig klar?

Ja, vi opplever at prosessen har vært ryddig og oversiktlig.

2. Har skolen kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

En tidligere utgave av rapporten inneholdt data for skolebidragsindikator for Hellerud for fullført og bestått. I den endelige rapporten er dette datagrunnlaget tatt bort, men vi ønsker å ta dette med fordi det er dette vi har fått klare signaler om at vi skal måles på i fremtiden. Tallene viser at Hellerud vgs er blant de beste skolene på bidrag for fullført og bestått i Oslo på studiespesialisering.

Hellerud videregående skole, Videregående skole, Skolebidrag - bestått, Offentlig, Alle trinn, Begge kjønn, Studieforbereende - Alle studieforbereende program

Hellerud videregående skole
 Utdanningsetaten
 Oslo kommune

Besøksadresse:
 Wilhelm Stenersens vei 6, 0671 Oslo
 Postadresse:
 Postboks 6127 Etterstad
 0602 Oslo

Telefon: 21 80 21 80
 Org. Nr.: 974590956

I hovedbudskapet s. 5 gis en samlet oppsummering av to forskjellige skoler med helt forskjellige resultater. Den andre skolen har 22% frafall. Hellerud har 3% frafall på ST. Vi stiller spørsmål ved begrunnelsen for at dette ikke kommer tydeligere frem i hovedbudskapet. Slik det nå er formulert kan det synes som om utfordringen med frafall på de to skolene er like stor, hvilket det ikke er grunnlag i tallmaterialet for å hevde.

Revisjonens metodikk innebærer nødvendigvis at det til en viss grad generaliseres ut ifra enkeltfunn (stikkprøver, intervjuer, med mer) slik de fremkommer i revisjonens undersøkelser. Revisjonens anbefaling kulepunkt 2 berører et svært viktig innholdsmessig område. Grunnlaget for denne anbefalingen er for Helleruds tilfelle, slik vi oppfatter punkt 8.2.2, to intervjuutsagn. Faktabeskrivelsen i punkt 8.2.2 gir oss imidlertid ikke nok informasjon til å vurdere anbefalingen eller til å konkret gå inn og vurdere adekvate forbedringer.

3. Har skolen kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Vi oppfatter revisjonskriteriene som veldig brede og at de sikter seg mot så godt som hele skolens drift. Det er langt mer enn elevoppfølging som har påvirkning på elevenes sjanse for å fullføre og bestå. Vi mener noe av det viktigste er kvaliteten på undervisningen og det som foregår i klasserommet, noe kommunerevisjonen ikke har observert i praksis. Kommunerevisjonen viste flere ganger til at de gjerne skulle gjennomført flere intervjuer for å få et bredere grunnlag for revisjonen, noe vi støtter kommunerevisjonen i. Vi mener dette bør prioriteres ved lignende revisjoner i fremtiden.

Skolen mener at kommunerevisjonen har vært lydhør til våre innspill om revisjonskriteriene. Et av kriteriene var opprinnelig formulert som "Skolen bør ha etablert måltall for reduksjon av frafall" men ble i tråd med våre ønsker endret til "Skolen bør ha etablert måltall for å øke andelen elever som fullfører og består"

Under Sentrale vurderinger, Oppfølging av elever (s. 6) heter det at det ikke er sendt varsler da skolene etter *Utdanningsdirektoratets* krav skulle gjort det. Under anbefalinger på s. 7 henvises det til at varsler ikke blir sendt ut i tråd med *kravene*.

Kravet til forhåndsvarsel en nedfelt i forvaltningsloven, forskrift til opplæringsloven og Rundskriv fra Udir (Udir-3-2016). I tillegg er det gitt en kommunal veileder til rundskrivet fra Utdanningsdirektoratet som er beskrevet i rapporten på s. 30.

Slik vi leser faktabeskrivelsen under punkt 7.2.3 s. 39 er det på Hellerud undersøkt 21 tilfeller. Av disse ble det ikke sendt varsel i ett tilfelle og i 6 av tilfellene er varselet sendt for sent. På bakgrunn av faktabeskrivelsen bør det således både under "Sentrale vurderinger" og "Anbefalinger" henvises til at funnene i hovedsak refererer seg til at varslene ikke i alle tilfeller er sendt ut på et tidlig nok tidspunkt vurdert etter de anbefalingene som fremkommer i *Kommunens veileder*, ikke Utdanningsdirektoratets krav.

I rapporten s. 40 finner vi formuleringen "kunne hatt rett til spesialundervisning". Dette gjelder elever som har rett til spesialundervisning og formuleringen er derfor misvisende etter vårt syn. Eleven og

foresatte har selv, i samråd med PPT og skolens rådgivere, vurdert at de ønsker forsterket plan som et alternativ til et formelt vedtak om spesialundervisning. Enkelte elever som har hatt spesialundervisning i grunnskolen ønsker ikke tradisjonell spesialundervisning fordi denne oppleves som stigmatiserende.

Det er et kjent problem at elever med lavt karaktersnitt kan trenge lengre tid på å gjennomføre videregående skole, eller har høyere sannsynlighet for omvalg. Skolen kjenner til at det kan være vanskelig å motivere disse elevene, og har flere ganger spilt inn til etaten at det bør opprettes en felles strategi for å møte denne elevgruppen på en bedre måte enn vi klarer i dag. Vi opplever å ha en god dialog med Utdanningssetaten om hvordan vi kan møte denne elevgruppen. Vi kjenner til at Utdanningssetaten jobber med å utvikle et bedre tilbud for denne elevgruppen.

I delkapittel 10.2 i rapporten anbefaler kommunerevisjonen skolen å

vurdere behovet for ytterligere tiltak som bidrar til (..) at alle elever får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, av skolen selv og i samarbeid med eksterne tjenester

Revisjonskriteriet knyttet denne anbefalingen fremstår for oss som utydelig. Elevene kan takke nei til slik tilrettelegging og oppfølging, men vi gir ikke elevene opp. Denne anbefalingen refererer til delkapittel 7.3 hvor kommunerevisjonen vurderer at skolen ikke lyktes "med å motivere alle elever i målgruppen til å ta imot tilbudet". Videre skriver kommunerevisjonen "Vi ser samtidig at skolens arbeid med å motivere elever til å ta imot et tilbud ikke kan gå på bekostning av elevenes rett til å velge." Dilemmaet som kommunerevisjonen selv beskriver er kjent for oss og kommer ikke tydelig nok frem i de konkluderende anbefalingene.

4. Hva er skolens samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

Begge kommunerevisjonens anbefalinger er punkter hvor vi kontinuerlig gjør forbedringer og alltid kan bli bedre. Samtidig har vi over tid jobbet godt på disse områdene.

Svært lite fravær føres for sent på studiespesialiserende på Hellerud. De tilfellene Kommunerevisjonen mener å finne kan godt være feilføringer som er rettet opp. Det de finner kan være en indikasjon på at fraværet i disse 3 tilfellene er ført for sent, men det er ikke sikkert. Hellerud har kortest responstid på registrering av fravær av de undersøkte skolene, noe som kan skyldes at vikar på Hellerud har mulighet til å føre fravær umiddelbart.

En av kommunerevisjonens anbefalinger er

Videre anbefaler Kommunerevisjonen de to skolene å iverksette tiltak for å sikre at tilganger er i tråd med tjenstlig behov.

Når det gjelder tilgang til skolens fraværssystem skal all behandling være vurdert ifht tjenstlig behov og det skal være dokumentert at det er vurdert. Med gjeldende tilganger for SkoleArena har alle lærere tilgang til å føre fravær på egne elever samt andres elever. De opplysningene som en ekstern lærer da får tilgang til er opplysninger om fravær, dokumentasjon og varsler, men ikke innhold i dokumentasjon. Det dreier seg med andre ord ikke om tilgang til sensitiv informasjon. Som opplyst i møtet med

revisjonen, er det sporbart hvem som har registrert siste endring på et fravær uavhengig av hvem som har ført fraværet. Det er også viktig at det ikke opprettes skyggesystemer.

Føring av fravær på vegne av andre gjennom tilgang til SkoleArena er etter vår vurdering et tjenstlig behov. Ifht plikten til å føre fraværet fortløpende i et forsvarlig system fordi skolen i stor utstrekning bruker egne lærere som vikarer for kollegaer ved sykdom, kurs eller annet fravær. Dette er en vurdering som vi har gjort i likhet med flertallet av de andre videregående skolene i Oslo. I et utvalg på 45 skoler i Oslo som bruker SkoleArena til føring av fravær hadde 31 skoler valgt samme løsning som oss for tilganger for lærerne.

5. Vil skolen vurdere tiltak, eller iverksette tiltak, på bakgrunn av rapportens vurderinger, konklusjoner og/eller anbefalinger? I tilfelle hvilke?

Skolen vil endre lærerhåndbokens omtale av rutiner for varsel ved fravær i fag slik at anbefalingene i den Kommunale veilederen kommer tydeligere fram av dette interne styringsdokumentet for skolen. Skolen vil iverksette tiltak for å sikre at tilganger er i tråd med tjenstlig behov ved å dokumentere de vurderingene vi gjør.

- Vi vil lage et årshjul for kontroll av tilganger i skoleplattform Oslo.
- Vi vil lage skriftlige rutiner som beskrev prosessene for tildeling, endring og gjennomgang av tilganger i OneNote og SkoleArena.
- Skolen vil skriftliggjøre gjeldende arbeidsdeling for tildeling av tilganger i Skoleplattform Oslo.

Kommunerevisjonen stiller også spørsmål ved om Hellerud vgs hadde kontroll på bruken av innlogging på vegne av andre og risikoen for uautoriserte endringer i SkoleArena som følge av dette. Skolen mener at det ikke er nødvendig å endre praksis her. Se redegjørelse over under spørsmål 4.

En av kommunerevisjonens anbefalinger til Hellerud vgs er at skolen skal vurdere behovet for ytterligere tiltak slik at alle elever får nødvendig tilrettelegging og oppfølging, av skolen selv og i samarbeid med eksterne tjenester. Skolen gjør i dag en stor innsats for å gi nødvendig tilrettelegging og oppfølging, og tiltak på dette området favner et svært bredt område av skolens virksomhet. Vi må derfor vurdere spørsmålet nærmere før vi kan planlegge videre konkrete tiltak eller endring av innretningen på eksisterende tiltak.

6. Hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av eventuelle tiltak?

Tiltakene skal iverksettes ved skolestart skoleåret 2020-2021.

7. Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi gjerne begrunnelse hvis dette ikke allerede har fremkommet som svar på ovenstående spørsmål.

En gjennomgang av skolens arbeid oppleves i det store og hele som nyttig, spesielt gjennomgangen av skriftlige rutiner for fravær og tilganger.

Skolens vurderer fortløpende hvordan vi best kan bruke våre ressurser til å nå fram til enkeltelever på nye måter og på måter som ikke oppleves som stigmatiserende for dem.

8. Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?

Oppbyggingen medfører at omtalen av de to skolene sklir over i hverandre i gjennomlesningen. Det hadde vært en fordel dersom rapporten hadde skilt tydeligere mellom de to skolene ved at de ble behandlet tekstlig hver for seg og ikke etter hverandre etter hvert tema. Det er også uheldig at skolene slås sammen i de samlede vurderingene.

I sammendraget av rapporten under "Oppfølging av elever" skriver for eksempel kommunerevisjonen:

Undersøkelsen viser at både Etterstad videregående skole og Hellerud videregående skole hadde lagt til rette for en systematisk fraværsoppfølging. Ved begge skolene var det imidlertid flere tilfeller der skolene ikke hadde sendt varsel til elever ved høyt fravær da de ifølge Utdanningsdirektoratet skulle ha gjort det.

Det stemmer ikke at det på begge skolene fant flere tilfeller hvor det ikke var varslet. Vi viser til kapittel 7.2.3 om varsling på Hellerud: "Blant de 21 tilfellene var det ett tilfelle der det skulle ha vært sendt et varsel uten at det var gjort. Det gjaldt et tilfelle der fraværet var 8,7 prosent i et stort fag." Dette er et oppsummeringer som blir for lite nyansert i forhold til funnenes art.

Med vennlig hilsen

Arnfinn Stautland
rektor

Jan Egil Hagen
studieinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:
Kommunerevisjonen